

Uṭup Ulil Unuura wi Luk apiitun

Uṭup ujuni

Luk apiit ṅlibra ṅtëb. Uṭup Ulil Unuura wi Luk apiitun na Ulemp wi Banjañan. Luk ate ugrek bnuura. Awo nakuraar. Wi Pawulu ayaan pṭup bañaan banwoon baamme Naşibaṭi Uṭup Ulil Unuura, bukal bagakandërun. Wal mënṭ Luk aandoobi me Naşibaṭi. Abaa bi kak kak naritton. Apiit ulibra wi bë aanwin Yetu. Aya ala bañaan bammeen Yetu ahepar baka bnuura jibi iko iṭëpari. Ajej Uṭup Ulil Unuura wi Markut apiitun aşë piit, jibi Maci adolun. Maci kak ajej ulibra wi Markut. Ṭi ulibra wi nul, Luk ajuk iko yi bayuday akut ajuk iko yi banwoon baanfiyaar Naşibaṭi bawoon baammee. Apiit pa bañaan banteen ugrek banwoon baanfëṭ ṭi Palettina. Aṭiiniyaan pntaali pi Yetu ajunna du Adam kadiimanaan kë Yetu awoon nabuuran bañaan bti. Woli ñaan aleyiir ulibra wi Luk aji win uñal wi Naşibaṭi adiimanun bañaan biki umundu upokun; bajuuk, bamaakal. Luk aṭiiniyaan kak Uhaaş wi Naşibaṭi na pñehan Naşibaṭi.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Uko unkayi kë Luk apiit ulibra wi (1.1-4)
2. Hum di di Yowan Nabattaar na Yetu babukiin (1.5–2.52)
3. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (3.1-20)
4. Batitmu bi Yetu na jibi Fatana akdoon na pguura ajuban (3.21–4.13)

5. Yetu aya aŋo du Galilay (4.14–9.50)
6. Yetu apëna Galilay atool pya Yerutalem (9.51–19.27)
7. Kanëm kabaañšaani ki Yetu ƚi mboş: pwayëş pi bawayşuluŋ na pkeŋul (19.28–23.56)
8. Yetu anaŋa ƚi pkeŋ (24.1-12)
9. Yetu apën awinana ƚi kadun ki baŋaşarul aşë deenjana du baŋi duuŋ (24.13-53).

Ujuni

¹ Bañaan batum, badoonaan na ppiit, kaŋup iko bti inŋepuŋ ƚi ptoofun.

² Bakakalëşun ya, jibi bammaaruŋ abot awin na këş ki baka du ujuni, baŋupuŋ baka ya. Bukal biki baŋuuŋ pŋup *Uŋup Ulil Unuura.

³ Ukaan kē nşë şal aji, wi nheparuŋ bnuura, aten iko bti jibi iyeenkiiri du ujuni, uyuk maakan nji kak npiitu, nŋupu bnuura jibi iko iŋëpari, iwi Teofil i mmaganuŋ maakan,

⁴ ihilna ime kē iko yi bajukaniin iwo manjoo-nan.

Uwanjut uŋup Fakariya kē Yowan Nabattaar aluŋ kabuka

⁵ Wal wi *Herod awoon naşih i utaak wi Yuda, naŋenan i Naşibaŋi alon awo da i bajaan bado Fakariya. Awo i pnŋuk pi baŋenan biki pşini pi Abiya. Aharul awo i pşini pi *Aaron naŋenan, katimul kawo Eliŋabet.

⁶ Bawo bukal batëb bti bañaan batool ƚi kadun ki Naşibaŋi, banjayi bataş uŋup na bgah bi Ajugun bti bnuura.

⁷ Kë başë wo baambuki, ƙiki Elitabet aanhilar pbuk, kë bakak awo bukal batëb bti bañaan bandoon abi ƙaf ƙaf.

⁸ Unuur ulon, Fakariya awo ƙi pdo bƙejan ƙi kadun ki Naşibaƙi, ƙiki pntukul pakaan na pdo ba.

⁹ Baƙejan baji bado kambiiulun katen ñaan i Naşibaƙi adatuŋ, kë ul, Fakariya adataniin ƙi baƙejan bti, pneej du *dko dyimanaan di Katoh Kaweek ki Naşibaƙi, katër mnkulan*.

¹⁰ Pntuk pi bañaan batum kë paşë wo ƙi pñehan Naşibaƙi du bdiŋ, wal wi aktëruŋ mnkulan.

¹¹ Ƙi dko mënƙ kë aşë win *uwanjut ulon wi Ajugun, kë unaf ƙi umban udeenu wi umeeşa utëri mnkulan.

¹² Fakariya alënk adiwşa, wi awinun wa,

¹³ kë uwanjut uşë jaka : « Fakariya, wutan kalënk! Uko wi iñehanun, utiinkana du Naşibaƙi : Elitabet aharu, alun kabukaru napoƙ ñiint, luŋi iƙu'a katim ki *Yowan.

¹⁴ Alun kaƙiju mnlilan na mntan ; bañaan batum balun kalilandër kabuka ki nul.

¹⁵ Alun kawo ñaan naweek ƙi kadun ki Ajugun. Aanwo kalun kadaan nin poot. *Uhaaş wi Naşibaƙi ujunna pwo ƙi a du kayin ki anin.

¹⁶ Alun kakakan babuk *Itrayel du Ajugun, Naşibaƙi i baka.

¹⁷ Alun kado kapoş ƙi kadun ki Naşibaƙi, na uhaaş na mnhina mi *Eli *Naşupar Naşibaƙi, bapoƙ bakakna batiinkar na başin baka, banwoon baankƙaş Naşibaƙi, bakak bawo na nşal nnuura

---

* **1:9 Mnkulan** : Manjaan mantër du dko dyimanaan kadëmanaan Naşibaƙi. Mnkulan, manwo pñaak pi bbeekar pankayun.

ji bañaan banwoon batool. Alun kado pntuk pi bañaan, pabomandër bnuura pa Ajugun. »

¹⁸ Kë Fakariya ašë ji na Uwanjuť: « Hum di di nji kadolon, kadoo kame kë uko wañ uwo manjoo-nan? Dťafi, kë ahar naan akak awo naweek. »

¹⁹ Uwanjuť uteema aji : « Nji dwoon *Gabriyel! Dji kanať ři kadun ki Nařibaťi, kalempara. Ul ayilnuñ, mbi nťiini na iwi, nťupu uťup ulil wi.

²⁰ Infiyaar uko wi nťupiin, kë ušë lun kadolana ři wal wi Nařibaťi adatuñ, ikak keeri namum, kabiiř bťup, te unuur wi iko mēnt yuñ iklunjiin kadolana. »

²¹ Wal mēnt, kë bañaan bašë nať ayoonk Fakariya ašë la uko unkaan kë ajon maakan hēnk du *dko dyimanaan.

²² Kë wi apēnuñ, aankak ahil pťiini na baka. Hēnk di bañaan bameeñ kë aya ka mnwin du dko dyimanaan meeť. Fakariya aťiiniyaan na baka na iñen řaň, kë pdiim paankpēn.

²³ Wi abaan ulemp wi awoon i pdo du *Katoh Kaweek ki Nařibaťi, ašë kak katohul.

²⁴ Uunjoni, kë Elitabet aharul ašë mobana kayiñ. Amen kayiñ mēnt te kli kañeen, ašë ji ři uřal :

²⁵ « Kë hēnk di di Ajugun alempuñ na nji, ři wal wi adatuñ, abuuranaan mnkow ři kēř ki bañaan! »

Uwanjuť uťup Mariya kabuka ki Yetu

²⁶ Wi kayiñ ki Elitabet kadolon kli paaj, kë Nařibaťi ašë yil *Gabriyel *Uwanjuť du ubeeka wi *Nataret du uťaak wi *Galilay

²⁷ du neegani anwoon aamme ñiint, i ñiint alon anwoon Yotef, i přini pi *Dayiť nařih, ajokuñ. Katim ki neegani añ kawo *Mariya.

28 Uwanjut uneej du kato hul ašë ji na a : « Dwulu mboş, iwi i Naşibaţi awuluŋ bnuura bi nul atuman. Ajugun awo na iwi. »

29 Wi Mariya atiinkuŋ uţup waŋ ašë űoŋar maakan, awo űi pşal, aji : « Pwul mboş pi pawo phoŋ ba? »

30 Uwanjut kē uşë ji na a : « Mariya, wutan kalēnk ; Naşibaţi awulu bnuura bi nul.

31 Hēnk, iluŋ kawo na kayiŋ, kabuk napoţ űiint ; luŋi iţu'a katim ki Yetu.

32 Aluŋ kawo naweek. Baluŋ kado kadu'a Abuk Naşibaţi *Andēmuŋ Maakan. Naşibaţi Ajugun, aluŋ kaţoorana űi pşih pi *Dayiţ ateem.

33 Ul akluŋ kaţijan pşini pi *Yakob bti, te mndani. Pşih pi nul paankluŋ kaba. »

34 Kē Mariya ašë ji na uwanjut: « Hum di di uko mēnt wuŋ ukhila nuŋ kaluŋ kadolana, wi nwoon mēndobi me biint? »

35 Uwanjut uteema aji : «*Uhaaş wi Naşibaţi uluŋ kahela űi iwi, Naşibaţi Andēmuŋ Maakan ašë guru na mnhina mnweek mi nul ji blifi. Ukaaŋ kē napoţ nayimanaan ankluŋ kabuka akdu'ana Abuk Naşibaţi!

36 Tenan, Eliţabet, i nayiţuŋ, andoon awo naţaf awo kak na kayiŋ ki napoţ űiint. Ul i bajakuŋ aanhil pbuk† awo űi kli paaj,

37 űiki Naşibaţi aambiışna biişna nin ukoolan. »

38 űi dko mēnt, kē Mariya ašë teem aji : « Nji, dwo nalempar Ajugun, uko mēnt uwoon jibi ijakuŋ! » Wi wi uwanjut wuŋ uyaan, aduka.

Mariya aya pwin Eliţabet ayiţul

---

† 1:36 Awo narēkēm.

39 Ți Țnuur mēntȚ ȚuȚ, kē *Mariya așē bomandēr ataran pya du ubeeka uloȚ unwooȚ du inkuȚ du Yuda.

40 Aya aban, aneeȚ du uko Takariya, așē wul Elitabet mboș.

41 Ți dko mēntȚ, wi Elitabet atiinkuȚ pwul mboș pi Mariya, kē napoȚ așē șinȚar du kayiȚul meetȚ, kē *Uhaaș wi NașibaȚi ușē tūm Ți Elitabet,

42 wi wi așaaȚ ado pdiim pweek, aȚi : « NașibaȚi awulu bnuura apelan baaȚ bȚi, abot awul napoȚ i iwoonaanuȚ Ți kayiȚ bnuura bweek!

43 NȚi dbaa wo wo in ba, kē anin Ajugun adoo poș aban du nȚi?

44 Wi nȚiinkaȚ Țiink pwul mboș pi nu, kē napoȚ așē lilan, așinȚar Ți kayiȚ naan meetȚ.

45 ŃaaȚ anfiyaaruȚ aȚi uko wi Ajugun aȚupuȚ uluȚ kadolana anuurandēni! »

Mariya ayeeh mnlilan mi nul

46 Kē *Mariya așē teema aȚi :
« Uhaaș wi naan udēman Ajugun,

47 kē ușal wi naan uwo Ți mnlilan wi NașibaȚi abuuranaanuȚ,

48 Țiki aȚo aten nȚi
nalemparuȚ nandayanaan.

HēnkuȚ iwuuȚ yi Țwal bȚi ido kadu'ēn ŃaaȚ nanuurandēnaan,

49 Țiki NașibaȚi anhiniȚ iko bȚi, ado pa nȚi iko inuura iweek maakan :
katim ki nul kayimani!

50 MŃaga mi nul manwo Ți baŃaaȚ biki iwuuȚ bȚi bankdēmanuluȚ.

51 Atar kaŃen adiiman mnhina mi nul

agar bandëmanuñ ikow yi baka.

52 Awalan başih ƚi pşih pi baka,
aşë deen banwalanuñ ikow yi baka.

53 Awul banwoon ƚi kanuma iko inuura, atuman
aşë dook bayok, kë bakak iñen ijint.

54-55 Ațenk bañaan biki *Itrayel balemparul,
ji kahoñ ki abiin ado başinun,
aleş ƚi mñağa mi nul,

*Abraham na pntaali pi nul, te mn̄to. »

56 Mariya ațo na Elitabet uko ji kli kwajanț, abaa
wugşa, ațiiş kato hul.

Kabuka ki Yowan nabattaar

57 Wi unuur wi Elitabet awoon i kabuk ubanuñ,
ațij napoț ñiint.

58 Bakiñul na bayiñul, batiink kë Naşibați ayuuja
mn̄ñağa, aşë wo ƚi mnlilan na a.

59 Unuur uțenk bakren, babi pwalan napoț
*katemp, kaşë kațu'a katim ki așin : Fakariya.

60 Kë anin aşë pok, aji : « Națu'ana katim ki
*Yowan »

61 Kë başë teema aji : « Nin alon ƚi bayițu aanwo
wo katim ki Yowan. »

62 Kë başë du așin, ahepara na iñen katim ki
aňaluñ bațu abukul.

63 Fakariya ado kë batemana iko ipiiti, aşë piit aji :
« Awo katim ki Yowan. » Bañaan kë başë ñoñar bti.

64 ƚi dko mēñ mntum manhaabşa na a, pn-
demēt kë pafēñşaa, kë aşë jun pțiini, abeeb
Naşibați.

65 Bakiñul bti balenk, abot aňoñar. Kë iko
intepuñ yuñ imeețana, aniink utaak unwoon du
inkuñ du *Yuda bti.

66 Bañaanḡ bti bahank iko yi batiinkuḡ du ḡhaaş, aşë ji : « we wi napoḡ i akluḡ kawo? » Mnhina mi Ajugun manwo na a na manjoonan.

Takariya ayeeh mnlilan mi nul

67 Kë *Uhaaş wi Naşibaḡi uşë bi, aneej atum ḡi Takariya aşin napoḡ, kë awo ḡi pḡup ji *baḡupar Naşibaḡi aji :

68 « Najoh ḡdëman Ajugun, Naşibaḡi i *Itrayel ḡiki abi ḡi nja, pbuuran bañaanḡ biki nul.

69 Anaḡan pa un, ḡi biki pşini pi *Dayiḡ nalemparul Nabuuran i phina pweek,

70 Jibi abiiḡ aḡup ḡi mntum mi baḡuparul bayi-manaan bajon.

71 Aji ankmbiiḡ, aluḡ kabuuranun ḡi başooradun, aluḡ kapënanun ḡi iñen yi bampokuḡ un bti.

72 Hënk, Naşibaḡi adiiman mnñaga mi nul ḡi ba-teemun aşë leş kahonḡ kayimanaan ki adoluḡ.

73 Abi honḡ *Abraham aşinun amehna,

74 aji, atehun, kapënan ḡi iñen yi başooradun, abot ado kë ḡhil adëmana na mntëḡ,

75 ḡhilna ḡwo bajinḡ na baḡool ḡi këş ki Naşibaḡi, ḡnuur bti ḡi ubida wi nun.

76 Kë, iwi, napoḡ i naan, iluḡ kadu'ana naḡupar *Andëmuḡ Maakan, Naşibaḡi iluḡ kado kapoş ḡi kadun ki Ajugun, kabomana bgah,

77 kaḡupna pntaali pi nul, kë aluḡ kabuuran baka, wi akbiiḡ kapënan baka ḡi ipekadu yi baka.

78 Naşibaḡi atum na mnñaga, ukaanḡ kë akluḡ kado kafiiḡun na bjeehi banwoonun baḡi,

bannaamuŋ na bi unuur unkmayuŋ,
 79 kajeehanaan banwoonŋ ʒi bdēm
 na ʒi ulimēntŋ wi pkeʒ,
 kaʒijun ʒi bgah bi mnjeeh. »

80 Kē napoʒ, ul, aʒē dēma dēm na uleef na uhaaʒ.
 Awo du dko di *pndiiʒ te unuur wi aluŋjiŋ anaʒa,
 abi awinana ʒi bañaanŋ biki Itrayel.

2

Kabuka ki Yetu

1 Naʒih najeenkal anwoonŋ *Fetar Aguttu ado wal
 mēntan aji bapiitan bañaanŋ bti.

2 Ppiitan itim paŋ, panwoonŋ pteek, padolana ʒi
 wal wi Kiriniyuʒ awoonŋ nantuŋa i utaak wi Firi.

3 Bañaanŋ bti baya ppiitan, andoli du ubeeka wi
 bateem.

4 Kē *Yotef ul kak anaʒnaana ubeeka wi *Nataret ʒi
 utaak wi *Galilay pya utaak wi Yuda, du Betleyem,
 ubeeka wi *Dayiʒ, ʒiki awo i pʒini pi nul.

5 Aya pa ppiitan da, ul na *Mariya, poonu i
 ajokuŋ, anwoyi na kayiŋ.

6 Wi bawoonŋ ʒi Betleyem, kē wal wi Mariya
 awoonŋ i kabuk, kē uʒē ban.

7 Kē abuk napoʒ ŋiintŋ, bajeenul. Abooʒana na
 ilaañ, apiintana ʒi kambēŋan, ʒiki baantēnkber aka
 dko dpiintŋ du meetŋ di bayaantŋ.

Uwanjuʒ upēn awinana ʒi kadun ki bayafan (Maci 2.1-15)

8 ʒi utaak mēntŋ wuŋ, bayafan balonŋ baji bafēr du
 ŋʒeeh kayeŋ itani yi baka.

9 *Uwanjut ulonj wi Ajugun upën awinana ti kadun ki baka, kë mndëm mi Naşibați manşë jeehan baka, kë balënk maakan.

10 Kë uwanjut uşë ji na baka : « Nawutan kalënk, dbi pţupan uţup unklunj kaţij mnlilan mweek ti bañaan bti :

11 *Nabuuran Bañaan abuka ti utejan wi nţa wi pan, du ubeeka wi *Dayiţ naşih : ul awoonj *Krittu Ajugun.

12 Kë hënk di di nakyaan kayikrënaan napoţ mëntj: naţënk baboţana na ilaañ, bapiintana ti kambënan. »

13 Ti dko mëntj, kë pntuk pweek pi nwanjut ni baţi paşë wuj, anaakiir na uteek, aşë beeb Naşibaţi aji :

14 « Naşibaţi adëm du baţi duuţ,
mnjeeh mi nul manwala ti mboş
pa bañaan biki aňalun! »

Bayafan baya Betleyem

15 Wi nwanjut njakakunj baţi, aduk baka, kë bayafan başë ţëlşër aji : « Nawulën nya te Betleyem, nya nwin uko unwoonj, wi Ajugun adolonj kë nmee. »

16 Hënk di di bataranunj aya, baţënk Mariya, na Yotef, na napoţ aambaan abuka buka, kë apiintj ti kambënan.

17 Wi bawinulunj, aşë kakalëş uko wi *uwanjut uţupunj baka ti napoţ mëntj.

18 Bañaan bti bantiinkunj bayafan, bañoñar ti uko wi baţupunj.

19 Kë Mariya, anin Yetu, ahank bnuura iko intëpunj bti ti kaţëbul, aşë şalntën ya.

²⁰ Bayafan bawugša wal mēnt akak, ašē dēman Našibaṭi, abot abeeba ṭi iko bti yi batiinkuṇ akuṭ awin. Iko mēnt yuṇ iṭēp jibi uwanjuṭ ujakuṇ na baka.

Bawalan Yetu katēmp

²¹ Ṭi unuur uṭēnk bakren, wal wi pwala *katēmp pi napoṭ ubani. Kē baṭu'a katim ki Yetu, jibi *uwanjuṭ uṭupuṇ Mariya, wi awoon aandobi wo na kayiṇ.

Baṭij Yetu aya adiiman du Katoh Kaweek ki Našibaṭi

²² Nnuur ṇabani ṇi *Yotef na *Mariya bawoon biki kabaañēš bañow jibi *Bgah bi Moyit bajakuṇ. Baṭij Yetu du ubeeka wi Yerutalem, kaya kadiimana Ajugun.

²³ Bado haṇ ṭiki upiit ṭi ulibra wi Bgah bi Ajugun, aji : « *Bajeen ṇiint awo kafah ki Ajugun.* »✧

²⁴ Bawo i kado kak bafiṇar Ajugun ṇrikaṭe ṇtēb, ukaš na waaṭ kēme ṇbalab ṇtēb ṇanhojuṇ, jibi Bgah bi Ajugun bajakuṇ✧.

Fimeyoṇ abeeb Našibaṭi wi awinuṇ Yetu

²⁵ Kē ṇiint alon aše wo wal mēnt du Yerutalem, anwoon katim ki Fimeyoṇ. Awo ṇaan anwoon naṭool ṭi kēš ki Našibaṭi abot adēmana bnuura. « Awo wo ṭi pyoonk wal wi Našibaṭi akwentuṇ mnkuul mi *Iṭrayel. » Kē *Uhaaš wi Našibaṭi ušē wo ṭi a.

²⁶ Uhaaš wi Našibaṭi ubi ṭupa kē aankkeṭ, bē aanwin Krittu, i Ajugun ayiluṇ.

✧ 2:23 Ppēn 13.2,12,15. ✧ 2:24 Bgah 12.8.

27 Uhaaş wi Naşibaţi uţija te du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi. Kë wi bajug Yetu baţijuluŋ da, pya kado uko wi *Bgah bi Moyit bajakuŋ,

28 Timeyoŋ ayeenka ŧi iñen, abeeb Naşibaţi, aşë ji :

29 « Ajugun, kahoŋ ki nu kadolanaa, hënkuŋ ihilan kawutan nalemparu, aya na mnjeeh,

30 ŧiki dwın na këş ki naan mbuur manwoonuŋ du iwi,

31 mi ibomanuŋ ŧi këş ki umundu bti.

32 Dwın bjeehi bankdoliin imeeţana ŧi banwoon baanwo *bayuday kabot kawo pdëm pi Itrayel pntaali pi nu. »

Timeyoŋ aţup uko unkluŋ kabi

33 Aşın Yetu na anin bañoŋari jibi batiinkuŋ Timeyoŋ kë akţiiniyaan uko wi nul.

34 Kë Timeyoŋ aşë ñehan Naşibaţi bnuura pa baka, abaa ji na *Mariya anin Yetu : « Tenan, Naşibaţi adatuŋ napoţ i, ul aktijun pjot na pnaţa pi bañaan batum ŧi *Itrayel. Aluŋ kado kadiiman mnhina mi Naşibaţi, bañaan baluŋ kado kalaţa.

35 Hënk, ŋşal ŋammeniin ŧi ŋhaaş ŋi bañaan batum, ŋaluŋ kameeţana. Kë iwi Mariya, pjooţan paluŋ kaluŋanu kaţëb ji kakej. »

Aana aţup uko unkmbiin

36 Uka ñaaţ alon *Naţupar Naşibaţi i katim ki Aana, awo abuk Fanuwel, i pşini pi Ater. Adobi wo wo ñaaţ naweek, aniima ŋşubal paaj na ulon

37 aşë duka nayoţ. Aana mënţ aka ŋşubal iñeen bakreŋ na ŋbaakër. Aanji low *Katoh Kaweek ki

Naşibaţi, kaşë bi duka duka ți plempara, ți pyiman na pñehan.

³⁸ Aban da wal mēnt̄ aşë wo ți pbeeb Naşibaţi abot aṭiiniyaan uko wi napoṭ, bañaan̄ bti bankyoonkun̄ mbuur mi Yerutalem.

Pkak Nataret du utaak wi Galilay

³⁹ Wi *Yotef na *Mariya babaan̄ pdo iko bti jibi Bgah bi Ajugun bajakun̄, bawugşa akak utaak wi *Galilay, du Nataret, ubeeka wi baka.

⁴⁰ Napoṭ adēm na uforta, na uşal untuṅa, kē bnuura bi Naşibaţi babot awo na a.

Yetu aṭo na bajukan Bgah du Katoh Kaweek ki Naşibaţi

⁴¹ Na nşubal, bajug Yetu baji baya *Ufettu wi Mnjeeh du Yerutalem.

⁴² Kē wal wi Yetu adoluṅ nşubal iñeen na nṭëb, kē başë ṭija, ji udolade wi baka.

⁴³ Wi ufettu uṭëpuṅ, bawugşa akak, kē Yetu napoṭ aşë duka Yerutalem, kē bajugul baamme.

⁴⁴ Banuur aji Yetu awo ți pntuk pi bañaan̄ bankyaanṭuṅ na baka, bapoş ado unuur upëb abaa naṭa pla'a, ahepar na bayit̄ baka, na biki bameeruṅ.

⁴⁵ Wi bawooṅ baanwina, aşë wugşa pla'a te Yerutalem.

⁴⁶ Ți unuur uwajant̄en, baṭënka du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi, kē aṭo ți ptoof pi *bajukan Bgah bi Moyit̄, atiink baka, abot ahepar baka iko ilon̄.

⁴⁷ Bañaan̄ bti banktiinkuluṅ bañoṅar ți mntit mi nul, na jibi akteemuṅ bajukan baweek.

⁴⁸ Wi bajugul bawinuluṅ, bakak añoṅar maakan. Kē anin aşë ji na a : « Abuk naan, ibaa

dolun do we hënk ba? Tenan! Nji na şaaş ɲhaajala maakan awo ɲi pla'u. »

⁴⁹ Kë Yetu aşë teem aji : « We ukaañ kë nakla'ën ba? Naamme kë dwo i kawo ɲi katoɲ ki Paapa i? »

⁵⁰ Kë bajugul başë paam uɲup mënɲ.

Yetu atiink bajugul

⁵¹ Wi wi Yetu aşaañ awuğşa akak *Nataret na bajugul, aji tiink baka. Kë anin ahank ɲi kaɲëb ki nul iko bti yi atiinkuñ abot awin.

⁵² Yetu kë aşë dëm, na uşal, na uleef. Kë Naşibaɲi na bañaañ bti babot alilandëra.

3

Naşibaɲi ayil Yowan Nabattaar

(Maci 3.1-6; Markut 1.2-6; natanan ɲi Yowan 1.19-23)

¹ Uwo ɲi wal wi Tiber *Fetaar awoon ɲi uşubal uɲënk ɲşubal iñeen na kañeen wi awoon naşih najeenkal*, kë Pont-*Pilat awo nantuña i utaak wi Yuda, kë *Herod awo nantuña i utaak wi *Galilay, Filip naweek Herod kë awo nantuña i ɲtaak ɲi Iture na Trakonitid, kë Litaniyaɲ awo nantuña i utaak wi Abilen,

² ɲi wal wi Anat na Kayif bawoon *baɲeñan baweek biki Naşibaɲi. ɲi uşubal mënɲ *Yowan abuk Fakariya awo du *pndiiş, kë Naşibaɲi aşë ɲini na a, awula uɲup wi nul.

³ Wi wi aşaañ ajun pñaay ɲi utaak bti unñogun bdëk bi Yordan, aji na bañaañ: « Nawutan pjuban,

---

* **3:1** Naşih najeenkal awo naşih i Rom na i ɲtaak ɲi baromeñ batehuñ. Aji ɲu nantuña ɲi utaak undoli wi batehuñ.

națelêş Țbida, nado *batitmu, Nașibați așe pēnanan ipekadu. »

4 Kē hēnk di uko wi *Itayi *Națupar Nașibați apiitun ți Ulibra wi Nașibați udolaniin, apiit aji :

« *Pdiim ploȚ pahuuran du pndiș aji :*

“*Nabomaan bgah bi Ajugun aklun kațēpna,
nadolana ilēl itool!*

5 *Injiir ilun kafukana,*

inkun iweek na impoți ifom kalinran na igah.

Igah inȚotun ikak itool.

Igah inșēkrētiin ikak idaan.

6 *Hēnk, bañaan bti balun kawin jibi Nașibați abuuranun un.” »**

Uko wi pdo, kawutna pjuban

(Maci 3.7-10)

7 *Yowan aji ji na pntuk pweek pi bañaan panjaan pabi ți a pyeenk *batitmu : « An, nawo pntuni pi Țnfunan! In ahoopațanaȚ aji nați udeeb wi Nașibați unkmbiin ba?

8 Nadolan keeri iko inkyuujun kē nawut pjuban abot ațelêş Țbida ; nawutan kașal kaji : “Țwo biki pșini pi Abraham!” Dțupan : Nașibați ahilan kakakan mnlaak mi babak *Abraham.

9 Ptibi padobi bēkan bēkan ți mnko uțeeh, bko banwoon baankbuk mnko mnuura bafal kafel du bdo. »

10 Pntuk pi bañaan pahepara aji : « Kē Țbaa do do hum ba? »

11 Kē ateem baka aji : « Ankaan imișa itēb, apēnan kalon kațen anwaanun. Ankaan uko ude, afaașir na anwaanun ! »

* 3:6 Itayi 40.3-5.

12 *Bakobraar daaşa baloŋ babi kak pdolan batitmu, ašë hepara aji : « Najukan, we wi ŋwoon kado? »

13 Kë aji na baka : « Nakhepar kapelan wi baŋu'anaŋ pyeenk. »

14 Bangoli bahepara kak, aji : « Kë un, we wi ŋwoon kado? » Kë ateem baka aji : « Nawutan kateh nin ñaaŋ alon itaka na uyoh, këme ŋi ŋŋilan, nalinan ŋi baluk bi nan. »

Yowan aŋiiniyaan ñaaŋ anklun kabi

(Maci 3.11-12; Maci 1.7-8; natenan ŋi Yowan 1.24-28)

15 Jibi bañaan bti bakyoonkun uko unwoon wi pbi ašë ŝal aji : « Wom *Yowan awoon *Krittu? »

16 Kë Yowan ašë ŋiini na baka bti aji : « Nji, dji kabattaaran na meel. Kë, anŝaan alun kabi ašë dem apelën maakan, mëndoo ñoom ñoom kaŋup pŋënëša iŝapaat. Ul aklun kabattaaran na *Uhaaş wi Naŝibaŋi na bdoo.

17 Awo na kajeŋ ŋi iñen, aweey kapaŋeš ptiiŋ na plëfar. Aya katoor ptiiŋ ŋi pnkuti, kašë kafël plëfar du bdoo banwoon baankjëmša. »

18 Yowan akak ajukan pntuk pi bañaan iko itum, ameeŋanaan baka *Uŋup Ulil Unuura.

Bawat Yowan Nabattaar ukalabuŝ

19 *Herod nantunja ajej Herodiyana ñaaŋ i naweekul akak ado iko iwuŋaan itum ilon kak, ukaaŋ kë *Yowan aŋoman na a.

20 Kë Herod, abaa beeh beeh ado kak buŋaan blon: Awat Yowan ukalabuŝ!

Batitmu bi Yetu

(Maci 3.13-17; Markut 1.9-11)

21 Wi bañaan bti baktolanuŋ *batitmu, Yetu kak ado batitmu. Wi awoon ɥi pñehan Naşıbaɥi, kē baɥi başē haabēşa.

22 Wi wi *Uhaaş wi Naşıbaɥi uşaan awala ɥi a, awo wo ji ubalab ufaatal. Kē pdiim plon paşē pēnna baɥi, aji : « Iwi, iwoon Abuk naan, dñalu maakan, dmaganu. »

Pşini pi Yetu
(Maci 1.1-17)

23 Yetu aka uko ji nşubal iñeen nşwajanɥ wi ajununɥ pjukan bañaan. ɥi uşal wi bañaan bti, Yetu awo abuk Yotef, i Heli,

24 i Mattat, i Lewi, i Melki, i Yanayi, i Yotef,

25 i Matatiya, i Amot, i Nahum, i Hetli, i Nagayi,

26 i Maat, i Matatiya, i Femeyin, i Yotek, i Yoda,

27 i Yowanan, i Reɥa, i Ferubabel, i Falatiyel, i Neri,

28 i Melki, i Adi, i Koɥam, i Elmadam, i Er,

29 i Yetu, i Eliyeter, i Yorim, i Mattat, i Lewi,

30 i Timeyon, i Yuda, i Yotef, i Yonam, i Eliyakim,

31 i Meleya, i Mena, i Matata, i Natan, i Dayiɥ,

32 i Yete, i Yobed, i Boot, i Fala, i Naaton,

33 i Aminadab, i Admin, i Arni, i Hetrom, i Peret, i Yuda,

34 i Yakob, i Itaak, i Abraham, i Terah, i Nahor,

35 i Ferug, i Ragawu, i Falek, i Eber, i Fala,

36 i Kayinam, i Arfaktad, i Fem, i Nowe, i Lamek,

37 i Metutela, i Henok, i Yaret, i Malalalel, i Kayinam,

38 i Enot, i Fet, i Adam, i Naşıbaɥi.

4

Untaayi Uweek udo na pguur Yetu du pndiiş
(Maci 4.1-11; Markut 1.12-13)

¹ Wi Yetu antumunŋ na *Uhaaş wi Naşibaţi awoonunŋ bdëk bi Yordan, kë Uhaaş wi Naşibaţi uşë ñooŋa du *pndiiş.

² Ƨi ŋnuur iñeen ŋbaakër ŋi adolonŋ da, Untaayi Uweek udo na pguura ado buŋaan. Ŋnuur mënŋ bti aandee, ukaanŋ kë ubon ukde'a wi ŋaŋëpunŋ.

³ Kë Untaayi Uweek uşë ji na a : « Woli iwo Abuk Naşibaţi, kji na plaak pi pakak kapoom. »

⁴ Kë Yetu aşë teem wa aji : « Upiitana aji : “Mënŋ uko ude ŋañ umëbanunŋ ubida wi ñaanŋ.”* »

⁵ Untaayi kë ukak apayana bko duuŋ aşë diimana byaaş bloolan ŋtaak bti ŋi umundu,

⁶ aşë jaka : « Dwulu pşih na pyok pi ŋtaak ŋi bti, ŋiki bawulën wanŋ mënŋan, kë nhinan kaŋen ya ñaanŋ i nŋalonŋ.

⁷ Woli inŋup Ƨi kadun naan, adëmanaan, kka iko mënŋ yi bti. »

⁸ Kë Yetu akak ateema aji : « Upiitana aji : “Ajugun, Naşibaţi i nu ŋañ i i iwoonŋ kadëman, kë ul ŋañ i i iwoonŋ kado kalempar.”* »

⁹ Kë Untaayi Uweek ukak ańooŋa Yerutalem, apayana Ƨi bŋuk bi *Katoh Kaweek ki Naşibaţi duuŋ, aşë ji na a : « Woli iwo Abuk Naşibaţi, klut kajot.

¹⁰ Kë hënk di di upiitunŋ Ƨi Ulibra wi Naşibaţi aji : “Alunŋ kado ŋwanjuŋ ŋi nul ŋado kayenŋu.”

¹¹ Ukak apiitana aji : “Nalonŋ kajeju jej, kaŋi ihubta Ƨi plaak plonŋ.”* »

* 4:4 Pleşan 8.3.   * 4:8 Pleşan 6.13.   * 4:11 Kańaam 91.11-12.

12 Kë Yetu ašë teem wa aji : « Upiitana aji : “*Inwo kado katen me Ajugun, Našibați i nu ahinan pdo uko wi ajakuŋ.*” »✧

13 Wi Untaayi Uweek udoluŋ iko bti pa pguur Yetu ado buŋaan, ulowa, adun awuta.

*Yetu akak du utaak wi Galilay
(Maci 4.12-17; Markut 1.14-15; natenan ți
Yowan 4.1-3,43-46)*

14 Mnhina mi *Uhaaş wi Našibați manŋon Yetu, akakana *Galilay. Katim ki nul kameetana ți utaak bti.

15 Aji jukan ți *itoh iñehanaani yi baka, kë bañaan bti bamagana.

16 Yetu aya *Nataret di akuşnaaniin, aya aneej du *katoh kañehanaani ki bayuday ți *unuur wi pnoorfën, jibi ajonuŋ kado. Anaŋa aya pleyiir Ulibra wi Uŋup wi Našibați,

17 kë başë leyiir kafah ki *Itayi *Naŋupar Našibați apiituŋ. Wi ahaabşuŋ wa, ašë win dko di bapiituŋ aji :

18 « *Uhaaş wi Ajugun uwo ți nji
adatën aji nŋup bajuuk *Uŋup Ulil Unuura.
Ayilën nji na bakalabuş baluŋ kawutan baka
nji na bakuul baluŋ kawin,
mbuuran bambiinkniin biki baknooranuŋ.*

19 *Ayilën kak nŋup uşubal wi Ajugun akdiimanuŋ
bnuura bi nul.*✧ »

20 Yetu adët ulibra wal mënt, awul wa nalemp i katoh kañehanaani, ašë ƣo. Bañaan bti ți katoh kañehanaani kë başë jabana kęş.

✧ 4:12 Pleşan 6.16. ✧ 4:19 Itayi 61.1-2.

21 Kë ašë tiini na baka aji : « Nta di, uɕup wi ukak manjoonan ti an nanktiinknuɲ. »

22 Banktiinkuluɲ bti bamaɕa, abot aňonar ti nɕup ɲnuura ɲi akɕupuɲ baka. Wi wi bašaan aji : « I mënɕan, aanwo abuk *Yoteɟi? »

23 Kë Yetu ašë teem aji : « Dme bnuura kë nalešanaan uhoň unjakuɲ aji : “Iwi nakuraar, duni ijeban uleefu” kakuɕ kajakën : “Baɕupun uko wi idoluɲ du ubeeka wi Kapernawum. Kaki ido han ti ubeeka wi nu !” »

24 Yetu abot aji na baka : « Dɕupan na manjoonan : Nin alon ti baɕupar Našibaɕi aambaan katiinkana bnuura du mboš mi kabuka ki tul.

25 Manjoonan mii mi, dɕupan wa : Baaɕ bayoɕ batum babi wo du *Itrayel ti wal wi *Eli, wi ušubal udoon ɲšubal ɲwajanɕ na kli paaj wi uwoon uunšubi, kë ubon uweek ukak awo ti utaak bti.

26 Kë Našibaɕi ašë wo aanyil Eli du ñaaɕ alon ti baka, abaa ɕep ɕep ayila du ñaaɕ nayoɕ alon anfëtuɲ du ubeeka wi Farepta du utaak wi Fidoɲ.✧

27 Bamaak bdoo bakak atum ti Itrayel ti wal wi Elite Naɕupar Našibaɕi. Kë ašë wo aanjeban nin alon ti baka. Naaman i utaak wi Firi i i aɕëpuɲ ɕep ajeban.✧ »

28 Wi baňaan banwoon ti katoh kaňehanaani ki bayuday batiinkuɲ uko wi aɕupuɲ ašë deebaɕ bti.

29 Banaɕa apul pulan Yetu, apënan bdig bi ubeeka, aňooɕa te du pnkuɲ duuɕ, pi baniwuɲ ubeeka wi baka, kahilna kawuuka du uɕeeh.

30 Kë ašë ɕep ti ptoof pi baka, aya na bgahul.

✧ 4:26 1 Baših 17.8-16. ✧ 4:27 2 Baših 5.1-14.

*Yetu ajeban ñiinŋ i untaayi uneejuŋ
(Markut 1.21-28)*

³¹ Yetu aya wal mēntŋ Kapernawum, ubeeka ulonŋ wi utaak wi *Galilay, ŋi *unuur wi pnoorfēn wi bayuday, awo ŋi pjukan bañaanŋ.

³² Banktiinkulunŋ bañoŋar maakan ŋi pjukan pi nul, ŋiki ŋŋup ŋi nul ŋawo na mnhina.

³³ Kē ñiinŋ alonŋ i untaayi uneejuŋ, ašē wo ŋi *katoŋ kañehanaani ki bayuday. Awo ŋi phuuran aji :

³⁴ « Ay, iwi Yetu i *Nataret we wi ŋkaarunŋ ba? Ibi bi pŋokun i? Dme ñaanŋ i iwoonŋ: Iwo ñaanŋ nayimanaan i Naŋibaŋi ayilunŋ. »

³⁵ Kē Yetu ašē lēbar na wa, aji : « Yompaan mntum, pēnan ŋi ñaanŋ! » Kē untaayi ušē wat ñiinŋ ŋi kadun ki bañaanŋ bti, ašē pēn ŋi a, uundola nin buŋaan blonŋ.

³⁶ Wal mēntŋ bañaanŋ kē bašē ñonŋar fuŋ, aŋupar aji : « Uŋup wi uwo uhonŋ? Aji ŋiini na ŋntaayi kado pdiim na mnhina ji naŋih, kē ŋaji ŋapēn! »

³⁷ Kē uko wi Yetu ušē meeŋana meeŋana pya ŋi ŋfētŋ ŋanñogunŋ da bti.

*Yetu ajeban bamaakal batum
(Maci 8.14-17; Markut 1.29-34)*

³⁸ Wi Yetu apēnunŋ du *katoŋ kañehanaani ki bayuday, aya aneej du uko Fimonŋ. Anin ahar Fimonŋ amaak wal mēntŋ, kē uleef uyik na a maakan, kē bašē ñehan Yetu ado uko ulonŋ pa a.

³⁹ Kē ašē juŋ ŋi ñaaŋ unŋ, alēbar na pmaak, kē papēn ŋi a. ŋi dko mēntŋ kē ayootan Fimonŋ abi naŋa naŋa ajun pwul baka iko ide.

⁴⁰ Wi utaakal ubanuŋ, bañaanŋ bti bankaŋ ba-
maakal banwoonŋ na mmaak mntum kē baŋij baka
du Yetu. Aji paf kañen ŋi andoli, abi jeb jeb.

⁴¹ Nntaayi kē ŋakak apēn ŋi bañaanŋ batum, ašē
huuran aji : « Iwo Abuk Našibaŋi! » Kē Yetu ašē
bēg ŋa, aandinan ŋa ŋaŋup, ŋiki ŋame kē ul awoon
*Krittu.

*Yetu aya pŋup Uŋup Ulil Unuura du utaak wi Yuda
(Maci 4.23; Markut 1.35-39)*

⁴² Wi unuur ujintanŋ jintŋ, kē Yetu ašē pēn, aya du
dko dangaagunŋ. Bañaanŋ batum kē bašē wo ŋi praba.
Wi bawinuluŋ, baŋal pmēbana, awut kaya kaduk
baka.

⁴³ Kē ašē ji na baka : « Dkak awo i kaŋup *Uŋup Ulil
Unuura ŋi uko wi *Pših pi Našibaŋi du ŋbeeka ŋundu,
waŋ ukaanŋ kē Našibaŋi ayilēn. »

⁴⁴ Hēnk di ašaanŋ aji ŋup Uŋup Ulil Unuura ŋi *itoh
iñehanaani ŋi utaak wi Yuda.

5

*Baŋaš Yetu bateek
(Maci 4.18-22; Markut 1.16-20; natenan ŋi
Yowan 1.35-51; 21.1-11)*

¹ Unuur ulonŋ wi Yetu anaŋunŋ ŋi kabaŋ ki *bdēk bi
Genetaret, kē bañaanŋ bašē fooya atum, ptiinkna Uŋup
wi Našibaŋi.

² Wi wi ašaanŋ awin iŋeem itēb ŋi kabaŋ ki bdēk.
Batuh bawala ŋi ya, awo ŋi pwent iridiya yi baka.

³ Blonŋ ŋi iŋeem mēntŋ bawo bi ñiintŋ alonŋ i bajaanŋ
bado Fimonŋ. Yetu apaya ŋi ba, ašē ji na a aŋu kalow
pkay, ašē ŋo ŋi bŋeem ajun pjukan pntuk pi bañaanŋ.

4 Wi aṭiiniinḡ aba, aṣḡ ji na Timonḡ: « Johariin du dko di bdḡk badiilnuḡ, naṣḡ nafḡl iridiya natuh. »

5 Kḡ Timonḡ aṣḡ teema aji : « Naweeek, ḡtuh utejan bṭi, ḡḡmmob mob nin uṭḡb, kḡ wi iṣaaḡ ajakḡn ndo wa, dfḡl iridiya. »

6 Bafḡl iridiya, amob ḡṭḡb ḡantumuḡ pṭum paḡ, kḡ iridiya idoo kak i kamar.

7 Wi wi baduunḡ batuh batḡṅṅ baka banwoonḡ ṭi bṭḡem bṭḡbantḡn na iḡn, babi pṭḡnk baka. Bukunḡ babi aṭḡnk baka, kḡ batuman iṭḡem itḡb kḡ ido kak yi kajiir.

8 Wi Timonḡ andu'aniinḡ Piyeer awinuḡ uko mḡṅṅ, ajot ṭi ihoṭ yi Yetu aji na a : « Ajugun, lowaan ṭiki dwo ḡnaaḡ nado buṭaan. »

9 Aṭiini haḡ ṭiki alḡnk adiwṣa ul na batḡṅṅul, ṭi bṭuh bi batuhunḡ bi.

10 *Yakob na *Yowan babak Febede banjaan balemp na Timonḡ bakak alḡnk maakan kak. Kḡ Yetu aṣḡ ji na Timonḡ: « Wutan kalḡnk, hḡnkuḡ baḡaaḡ biki ikkakuḡ katuh. »

11 Wi bakakanaaruḡ kakan iṭḡem du pkay, aṣḡ bi duk duk iko mḡṅṅ bṭi, aṭaṣ Yetu.

*Yetu ajeban namaak bdoo
(Maci 8.1-4; Markuṭ 1.40-45)*

12 Unuur ulonḡ wi Yetu awoonḡ ṭi ubeeka ulonḡ, kḡ ḡiiniḡ alonḡ ammaakuḡ bdoo aṣḡ wo da. Wi awinuḡ Yetu, aṣḡ jot ṭi ihoṭul afḡṭ kaara ṭi mboṣ aḡehana aji : « Ajugun, woli iḡali, ihinan kakakanaan ḡjiniṅ* . »

13 Yetu atar kaḡn abana, aṣḡ ji : « Aa, dḡali, kakan ijiḡ. »

---

* 5:12 ṭi bgah bi bayuday, namaak bdoo aṭop ṭi kadun ki Naṣibaṭi.

Ƨi dko mēnt, kē pmaak pi bdoo pabi pēn pēn Ƨi a.

¹⁴ Kē ašē ji na a awut kaƧup nin alon uko unƧēpun. Ašē jaka aji : « Duni iya iwinana du naƧenan NašibaƧi ibot ifiƧar Ajugun uko wi *Moyit aƧuun pdo pa baƧow bi nu kadiimanaan baƧaan bti kē ijebi. »

¹⁵ Kē katim ki Yetu kašē meetana meetana pya. BaƧaan batum kē bakbi ptiinka kakuƧ kajeb Ƨi mmaak mi baka.

¹⁶ Kē ul, ašē ji ya du dko dgaag kaƧehan NašibaƧi.

*Yetu ajeban Ƨiint anƧakmun
(Maci 9.1-8; Markut 2.1-12)*

¹⁷ Yetu awo unuur ulon Ƨi pjukan, kē *bafaritay balon na *bajukan Bgah bašē wo Ƨi bankntiinkulun. Bawoona nƧēƧ bti Ƨi *Galilay na Yuda, na Yerutalem. Kē mnhina mi Ajugun manšē winana Ƨi pjeban pi akjebanun baƧaan.

¹⁸ Wi wi biint balon banƧiji Ƨiint alon anƧakmun Ƨi kajiiƧ bawujun. Bado na pneejana kabēkan Ƨi kadun ki Yetu,

¹⁹ ašē wo baanhilani Ƨiki baƧaan batumi. Wi wi bašaan apaya du bƧuk bi katoƧ ado bhēr Ƨi ušan ahilna awalan Ƨiint anƧakmun na kajiiƧ Ƨi ptoof pi baƧaan, Ƨi kadun ki Yetu.

²⁰ Wi Yetu awinun pfiyaar pi biint bukun bafiyaaruli, ašē ji : « Ƨiintu, ipekadu yi nu ipēni. »

²¹ Kē Bajukan Bgah balon na bafaritay bašē šal aji : « Ƨiint anƧakmun NašibaƧi i awo ahon ba? In ahilanun kapēnan Ƨaan ipekadu bē mēnt NašibaƧi a ƧaƧ? »

²² Kē Yetu ammeen nšal Ƨi baka, ašē ji na baka : « we ukaan kē nšal Ƨan Ƨawo Ƨi an ba? »

23 We uyojnun̄ ba : pji na ñaañ: “Ipekadu yi nu ipëni” këme “Nañiin ipoš”?

24 Natenan, nabaan̄ ame kë *Abuk Ñiint̄ aka mnhina mi ppënan̄ ipekadu ði mboş. »

Wi wi añaan̄ aji na ñiint̄ nañakmaan : « Djaku : Nañiin, ijej kajiiñ ki nu, iñiış katohu! »

25 ði dko mënñ, kë ñiint̄ anaña ði kadun ki bañaan̄, ajej kajiiñ ki apiint̄nun̄ añaış katohul așë beeb Naşibañi.

26 Bammaarun̄ iko mënñ bañoñar fuñ. Bawo ði pbeeb Naşibañi akuñ awo na palënk așë ji : « Nwin nña iko iñoñarënaan. »

*Yetu adu Lewi pa awo nañaşarul
(Maci 9.9-13; Markut 2.13-17)*

27 Wi uko wañ uñëpun̄, kë Yetu apën, așë win ñiint̄ alon̄ *nakobraar daaşa. Katim ki ñiint̄ mënñ kawo Lewi. Año du dko di aklempnun̄, kë Yetu așë ji na a : « ðaşaan! »

28 kë ñiint̄ anaña aduk iko bñi, añaş Yetu.

29 Wi wi añaan̄ adu Yetu pyoban du katohul așë do ufettu uweek pa a. Bañaan̄ batum bawo ði pde na baka : bakobraar daaşa, na bañaan̄ balon̄ kak.

30 *Bafaritay na *bajukan Bgah biki baka kë başë ñoman uko mënñan, aji na bañaşar Yetu : « Naji nade kabot kadaan na bakobraar daaşa na bado buñaan. We ukaan̄ ba? »

31 Kë Yetu așë teem baka aji : « Mënñ bañaan̄ banwoon̄ bajeb banumiin̄ nakuraar, bamaakal banumi'ulun̄.

32 Mëmbi bi pdu bañaan̄ banşalun̄ aji bawo batool, dbi bi pdu bandinanun̄ aji bawo bado buñaan, bahilna bawut pjuban, bañëlëş ñbida. »

Yetu aṭiiniyaan pyiman
(*Maci 9.14-17; Maci 2.18-22*)

³³*Bafaritay kè bašë ji na Yetu : « Baṭašar *Yowan Nabattaar baji bayiman kabot kañehan Našibaṭi, kè biki nun baji bado haṅ. Biki nu kè bašë ji bawo ṭi kande, na udaan! »

³⁴Kè Yetu ašë teem baka aji : « Ṭi unuur wi bniim, ñaaṅ ahilan kado bayaanṭ bambiin bniim bayiman wal wi naniim ahumuṅ da i?

³⁵Kè wal ušë bi, wi naniim akjejaniin. Baluṅ kayiman ṭi ṅnuur mēṅ. »

³⁶Yetu akak ahoñ na baka aji : « Ñaaṅ aanji kib kamiša kahalü kabamna kamiša kaṭaf, woli ñaaṅ ado haṅ kamiša kahalü kaji katoka, kè dko dambamnuṅ daanji daya na kaṭaf!

³⁷Nin ñaaṅ aloṅ aanji ṭu poot phalu ṭi ṅbuuli ṅṭaf. Poot phalu puṅ pafom ṅbuuli, poot patula ṭi mboš, ṅbuuli ṅatoka.

³⁸Kè ñaaṅ ašë wo kaṭu poot phalu ṭi ṅbuuli ṅhalu.

³⁹Nin ñaaṅ aloṅ andaanuṅ poot pṭaf aanji ṅal phalu. Baji baji : “Pṭaf paliluṅ apel.”† »

6

Yetu na unuur wi pnoorfën
(*Maci 12.1-8; Markuṭ 2.23-28*)

¹Ṭi unuur uloṅ wi pnoorfën wi bayuday, Yetu awo ṭi pmuur ṅṭeeh ṅi ṅdeey, kè baṭašarul bašë wuur ṅa afoñël ṭi iñen, adoh.

²*Bafaritay baloṅ kè bašë ji na baka : « we ukaan kè nakdo uko wi Bgah baneenanuṅ pdo ṭi *unuur wi pnoorfën ba? »

† 5:39 Poot pi baktiiniyaanuṅ ṭi paji woli paṭafi paba lil lil maakan.

3 Kë Yetu aşë teem baka aji : « Naanleyiir uko wi *Dayiṭ abiinṭ ado i, wi ubon ukde'ulunṭ ul na batēntulṭ?

4 Aya aneej du katoh ki Naşibaṭi* ajej ipoom yi badoluṭ pa bṭeṇan bi Naşibaṭi ade akuṭ awul batēntulṭ kē badee. Ipoom yi baṭeṇan ṭaṇ bakaanṭ na pde. »

5 Wi wi Yetu aṣaanṭ aji na baka : «*Abuk Ńiintṭ awoonṭ Ajug unuur wi pnoorfēn. »

(Maci 12.9-14; Markuṭ 3.1-6)

6 Ṭi unuur ulonṭ kak wi pnoorfēn wi bayuday, kē Yetu aşë ya du *katoh kañehanaani ajukan. Kē Ńiintṭ alonṭ aşë wo da anṭakmi ṭi kañen kadeenu.

7 *Bajukan Bgah na *bafaritay balonṭ kē başë la uko utapar Yetu, aşë tena bnuura, kame me ajeban ṭi *unuur wi pnoorfēn.

8 Kë Yetu aşë me nşal ṇi baka. Aji na Ńiintṭ anṭakmuṭ: « Naṭiin ibi ṭi kadun ki bañaanṭ. » Kē Ńiintṭ anaṭa abi anaṭ da.

9 Kë Yetu aşë ji na baka : « Dheparan, we wi Bgah badinanuṭ ṇaanṭ ado ṭi unuur wi pnoorfēn ba? Bnuura kēme buṭaan? Pbuuran ṇaanṭ kēme ptoka? »

10 Wi wi aṣaanṭ aten baka bṭi afooyan aşë ji na Ńiintṭ: « Taran kañen. » Kē ado haṆ, kē kañen kabi jeb jeb.

11 Kē başë deebaṭ maakan alaṭar katen uko wi bahiini kado Yetu.

*Yetu adat banjañan iñeen na batëb
(Maci 5.1; 10.1-4; Markuṭ 2.23-28)*

---

* 6:4 Ṭi wal wi Dayiṭ, kaloona kajaanṭ kadiiman kē Naşibaṭi awo da. Kul ki ki bajaanṭ bado katoh ki Naşibaṭi.

12 Yetu aya ti ηnuur mēntan pñehan Naşibaṭi du pnkuṅ, afēr ti pñehan.

13 Wi unuur ujintuṅ, kē aṣē du baṭaşarul. Adat ti baka bañaan iñeen na batēb, aṭu katim ki *banjañan.

14 Bawoon: Timon i aṭuun katim ki Piyeer, Andre aṭa Timon, *Yakob, *Yowan, Filip, Bartelemi,

15 Maci, Tooma, Yakob abuk Alfe, Timon andu'aniin Nagutar utaak,

16 *Yudat i Yakob, na Yudat Itkariyot ambiin adek Yetu kafet.

Pntuk pi bañaan pabi ti Yetu

(Maci 4.24-25; Markut 3.7-11)

17 Wi wi Yetu aṣaan awala na baka, aṣē naṭ ti dko dbad. Baṭaşarul batum, aṭu na pntuk pi bañaan banwoonun ηfēt bti ηi *Yuda, na Yerutalem, na ηbeeka ηi Tir na Tidon ηanwoon ti kaban ki bdēk.

18 Babi ptiinka kabot kajeb mmaak mi baka. Biki ηntaayi ηakyewlēnun kak bajebi.

19 Kē bañaan bti baṣē do na pban Yetu, ṭiki mn-hina mlon mampēna ti a, ajeban bañaan bti.

Bannuurandēnun na banwuṭanun

(Maci 5.1-12)

20 Kē Yetu aṣē kat kēṣ aten baṭaşarul aṣē ji :
« Nanuurandēni an nanwaanun,
ṭiki *Pṣih pi Naşibaṭi pawo pi nan.

21 Nanuurandēni an nanwoon na ubon hēnkuṅ,
nalun kade kayok.

Nanuurandēni, an nanwoon ṭi ηwooni hēnkuṅ,
nalun kado kaji.

22 Nanuurandēni, woli bañaan baṣooran,
adookan, akaran,

atok katim ki nan aji nafëpaa tiki nafiyaar
*Abuk Ñiint.

23 Nalilaan unuur mënt, nawo ti mntañ, baluk bi
nan baluñ kadëm du bați. Kë hënk di di ba-
teem baka babiñ ado na *bațupar Nașibați.

24 Kë an bayok nașë wuțan,
nadobi yeenk baluk bi nan!

25 Nawuțani, an nanyokuñ hënkun,
naluñ kawo na ubon.

Nawuțani, an nankjiñ hënkun,
naluñ kawo na puum kabot kawooni.

26 Nawuțani, woli bañaan bti bațup bnuura ti an!
Kë hënk di di bateem baka babiñ ado na
bataaki banjakuñ aji bawo bațupar Nașibați.
»

Pñal bașooradul
(Maci 5.39-47)

27 « Kë nșë țupan, an nankntinknuñ: Nañalan
bașooradan, nado kado bampokanañ bnuura.

28 Nañehandëran bankfëpanañ Nașibați awul
baka bnuura, nañehaan Nașibați pa bankțupuñ
buțaan ti an.

29 Woli ñaan akobu ti kajeem kalon, kdek kak
kundu. Woli ñaan ațehu bayeti, wutana ajej kak
kamiș.

30 Woli ñaan añehanu, țenana, woli ajej uko wi nu,
wutan kahepara wa.

31 Uko wi nañaluñ bañaan badolan, nadoon wa
kak pa baka.

32 « Woli nañal banñalanañ țañ, ubeeb uhoñ wi wi
nakaan ba? Bado buțaan badoo ji banñal banñaluñ
baka.

33 Woli nado bnuura bankdolanəŋ bnuura ʒań, ubeeb uhoŋ wi wi nakaan ba? Bado buʒaan badoo ji bado haŋ.

34 Woli naʒeetan banhılanuŋ kalukan, ubeeb uhoŋ wi wi nakyoonkuŋ ba? Bado buʒaan badoo ji baʒeetan kak batənt baka, kayoonk baluk banliŋuŋ na wi baʒeetanuŋ.

35 Kə naşə wo i kaʒəp ʒəp kaŋal başooradan, nadoon kado bnuura, kaʒeetan, kawut kahaʒ balukan. Naluŋ kayeenk baluk bweek, kaşə kawo babak Naşibaʒi *Andəmuŋ Maakan. Ul, annuuriin na banwoon baanji babeeba, na banjoŋuŋ. »

Nadoon kaʒen batəntan
(Maci 7.1-5)

36 « Nadoon kańaga maakan, jibi Aşinan ajaan ńagi'an maakan.

37 Nawutan katen buʒaan bi batəntan, başə baluŋ bawut pten bi nan. Nawutan kaji atəntan aduknaanaa, başə bawo baankluŋ kaji naduknaanaa. Namiiran batəntan, başə baluŋ bamiiran.

38 Naʒenan, başə baluŋ baʒenan. Baluŋ kawulan untumuŋ adoo apel umbooʒu wi nan, ńdeey ńaluŋ kaŋum kadoo katula, baluŋ kaniiban na kaniibi ki najaan naniibna! »

39 Yetu akak ahoń na baka aji : « Hum di di nakuul ahinanuŋ kaʒoŋ nakuul atəntul ba? A-a, baya kajot bukal batəb bti ʒi bhər.

40 Nin najuk aloŋ aanhinan kapel najukan i nul, kə najuk anjukuŋ ame, aşə luŋ kawo ji najukan i nul.

41 « Iba ya we ppënan katëmal kanwoonj ți pkëş pi atëntu, aşë duk pmul panwoonj ți pi nu? We ukaan ba?

42 Hum di di ihinanuñ kaji na atëntu, “ayit naan, biin mpënanu katëmal ți pkëş,” aşë wo iinwin pmul panwoonj ți pi nu? Iwi nataaki, duni ipënan pmul panwoonj ți pkëş pi nu! Woli ipënan pa kbaa hil kawin bnuura, kapënan katëmal kanwoonj ți pkëş pi atëntu! »

Bko na mbuk mi ba
(Maci 7.16-20)

43 « Bko bjob baanhil kabuk mnko mnwuţaan, kë bko bmaakal baanhil pbuk mnko mnuura.

44 Baji bayikrënaan bko ți mnko mi ba. Ñaan aanhinan kamar pjaak ți byuw, kë ñaan aanhil kak kamar mbut ți bţëmpël. »

45 Ñaan anwoonj nanuura, aji jejna bnuura mënt du kaţëbul, kantumi na iko inuura, anwuţuñ aji jejna buţaan bi nul du kaţëbul, kantumi na iko iwuţaan. Aa, uko untumuñ ți kaţëb ki ñaan, ujaan upëna tuñ mntumul.

Itoh itëb
(Maci 7.24-27)

46 « Naji nadu'ën kaji “Ajugun, Ajugun,” kaşë wo naanji nado uko wi njakuñ. We ukaan ba?

47 Woli ñaan abi ți nji, atiink uşup wi naan, aţaş wa, ddiimanan jibi anaamuñ:

48 Anaam ji ñaan anniwuñ katoh. Ajip adiilën, aşë paf katoh ți mnlaak. Woli uşubal uweek ubii, kë meel mampaari, maanji mahilan ka pşint, țiiki, katoh kaniw bnuura aliint.

49 Kë anşaaŋ atiink uţup wi naan aşë wo aandi pdo uko wi njakuŋ, anaam na ņaaŋ anniwuŋ katoŋ ʒi mboş aşë wo aanjip adiilan. Woli meel mampaari, katoŋ kajot ʒi dko mënţ, katoka bti. »

7

Pfiyaar pi naweek i bangoli iűeen week (Maci 8.5-13; natenan ʒi Yowan 4.46-54)

1 Wi Yetu aţiiniŋ na baűaaŋ banktiinkuluŋ aba, aşë neeʒ ʒi ubeeka wi Kapernawum.

2 Naweek alon i bangoli iűeen-week awo da, aka nalemparul alon, i aŋaluŋ maakan kë amaaki adoo űogan pkeţ.

3 Wi atiinkuŋ kë bakţiiniyaan uko wi Yetu, kë aşë yil bantohi *bayuday balon du a, bakooţa abi ajeban nalemparul.

4 Wi babiŋ ʒi Yetu, aşë kooţa bnuura aji na a : « űiintŋ i awo i iţenka,

5 ʒiki aŋal pntaali pi nun. Ul aniwuŋ un *katoŋ kaűehanaani. »

6 Kë Yetu agakandër na baka, wi bakyaan pűog katoŋ kë naweek i bangoli aşë yil banohul balon baya baji na a : « Ajugun, kţo kanooran uleefu, dpoţ ibi ineeʒ ʒi katoŋ naan.

7 Uko waŋ ukaaŋ kë mënűoom abi te du iwi ; işale ʒup uţup uloolan ʒaű nalempar naan abi jeb jeb.

8 Nji kak dka anşihnuŋ abot awo na bangoli biki nşihuŋ, woli dji na alon ʒi baka : “Yaani,” aya, undu “Biini,” abi, nalempar naan “Dolan uko wi,” Ado wa. »

9 Wi Yetu atiinkuŋ uţup waŋ aşë maţ naweek i bangoli maakan, awugşa wal mënţ aten baűaaŋ batum bankţaşuluŋ aşë ʒi na baka : « Dţupan, ʒi

*Itrayel bti, mëmbaanj kawina pfiyaar panliņi na pi.
»

10 Wi bayili bakakuņ katoĥ, bațenk nalempar nangoli naweek kē ajebi.

Yetu anațan nduba aloņ ți pkeț du ubeeka wi Nayin

11 Wi uko waņ uțepuņ, kē Yetu așe tool pya ubeeka uloņ wi bajaan bado Nayin, bațașarul na bañaan bațum kē bakyaanț na a.

12 Wi Yetu akneejanuņ ubeeka, ayit na umoy wi nduba aloņ i ñaaț nayoț aloņ akahaņ țañ. Pntuk pweek pi bañaan pañooțana.

13 Wi Yetu Ajugun awinuņ ñaaț uņ așe ñagi'a aji na a : « Yompan. »

14 Aya aban kajiiñ ki bapafuņ puum, bamëbanuņ ka kē banați ; kē așe ji : « Ndub, iwi i nji kațiiñiyaanuņ, națiin! »

15 Nduba ankețuņ kē aheț ațo așe jun pțup na bañaan. Kē Yetu akakana anin.

16 Bañaan bti balenk adiwșa, abot adëman Nașibați aji : « *Națupar Nașibați naweek apën ți ptoofun kē Nașibați abot awuli pntaali pi nul. »

17 Uko wi Yetu waņ umeetana ți *Yuda bti na nțaak nãnfooyuņ wa.

*Yetu atëem bayili biki Yowan Nabattaar
(Maci 11.2-19)*

18 Bațașar *Yowan Nabattaar baya akakalëșa iko mënț bti, kē așe du bațașarul batëb

19 ayil baka du Ajugun baya bahepara : « Iwoon anwoon i pbi, keme nwo biki kayoonk aloņ kak? »

20 Wi biinṭ mēnṭan babanuṭ ṭi Yetu aṣē ji na a : « Yowan Nabattaar ayilun ṭi iwi, ṅheparu me iwoon anwoon i pbi, kēme ṅwo biki kayoonk alon kak? »

21 Wal mēnṭ Yetu ajeban bañaan batum bammaakuṅ, apēnan bañaan batum ṅntaayi abot ado bakuul kē bakwin.

22 Kē Yetu aṣē teem bayili aji : « Nayaan nakakalēṣ Yowan uko wi nakwinuṅ akuṭ atiink hēnk : bakuul bakak awin, baṅṭakmuṅ bapoṣ, bammaakuṅ bdoo bajebi kē bandēnēmuṅ baktiink, bankeṭuṅ banaṭa ṭi pkeṭ, *Uṭup Ulil Unuura utiinkana ṭi bawaanṅ.

23 Anwoon aampok pfiyaarēn anuurandēni. »

24 Wi bañaan biki Yowan ayiluṅ bayaan, kē Yetu aṣē wo ṭi pṭiiniyaan uko wi Yowan na bañaan batum bukuṅ aji : « we wi wi nayaan pten du *pndiiṣ ba? Bmaaj bi uyook ukṣinṭuṅ ba i? A-a.

25 Kē we wi wi naṣaan aya pten ba? Niiṅ anṅēgiṅ a i? Bankaan iko inuura abot ade umundu bawo du itoh yi baṣih.

26 Kē we wi nayaan pten ba? *Naṭupar Naṣibaṭi a i? Nafaṅi, kē nṣē ṭupan, nawin ampeluṅ Naṭupar Naṣibaṭi.

27 Ul i i upiituṅ aji :

“Naṣibaṭi aji : *Tenan, dyil nalempar naan ṭi kadunu, abomanu bgah.*” »☆

28 « Dṭupan : ṭi bañaan bambukiṅ ṭi kayiṅ ki baat, nin alon aampel pel Yowan ; kē ṅaan anwoonuṅ nampoṭi du *Pṣih pi Naṣibaṭi aṣē pela. »

29 Bañaan bti adoo ṭu na *bakobraar daaṣa banktiinkuluṅ badinan kē Naṣibaṭi awo natool wi badoluṅ *batitmu bi Yowan.

☆ 7:27 Malaki 3.1.

30 *Bafaritay na *bajukan Bgah kë başë pok uko wi Naşibaţi anjalun pa baka, bapok Yowan *abattaar baka.

31 Yetu akak aji na baka : « We wi wi mbaan anaamnţën na bañaan biki kawuun ki nţa ki? Ba-naam na we?

32 Bawo ji bapoţ banţoon du ufeeru, aşë ţëlşër aji
:

“Nteeni,
kë naankii!
Nyeeh iyeeh yi pjootan
kë naanwoonii!”

33 « Aa, Yowan Nabattaar abi, aankde pde, aankdaan poot, kë naji : “Awo na untaayi!”

34 *Abuk Ńiintş kë abii, ade abot adaan poot, kë naji : “Awo nafeer, nakuj, awo nanoh bakobraar daaşa na bado buţaan!”

35 Kë banktaşun uţup untuţa wi Naşibaţi başë yikrën kë uwo utool. »

*Yetu apënan ipekadu yi Ńaaţ nado buţaan
(Maci 26.6-13; Markut 14.3-9; natenan Ńi Yowan
12.1-8)*

36 Unuur ulonş, *nafaritay alonş adu Yetu pyoban ; kë aya aneej du katoh ki nul aţo Ńi umeeşa.

37 Ńaaţ alonş kë aşë wo Ńi ubeeka mënţ, anwoonş nado buţaan. Wi ameej kë Yetu abi pyoban du uko nafaritay aşë Ńij ukëra ujunş ulil pţëkëñ Ńi pţukar pmpoţi pi babomanunş na ufuuş ufaatal.

38 Abi aţo Ńi kafetş ki Yetu, Ńi ihoţul*, awooni, aňowana ihoţ na mnkuul abot awent ya na uwel wi nul, aboot ihoţş yi Yetu aşë kër ukëra ujunş ulil pţëkëñ Ńi ya.

* 7:38 Bayuday baji bapiintş woli bade.

39 Wi nafaritay anduun Yetu pyoban awinun uko wan aşë ji ti uşal : « Woli ñiint i awo lah *Naţupar Naşibaţi na manjoonan, ame in awoon ñaaţ ankbanulun hënk, na uko wi awoon; naţuunk! »

40 Kë Yetu aşë tiini wal mënt na nafaritay aji na a : « Fimon, dka uko ulon wi nşaluŋ kaţupu » kë ateema aji na a : « Naweeek ţupan. »

41 Kë Yetu aşë ji : « Biint batëb balon babi ţeet itaka du najula, alon kë aţeet baluk bi ŋnuur iñeen week ŋyaaş kañeen, undu kë ayeenk bi ŋnuur iñeen-kañeen »

42 Jibi bawoon baanhilan pluk, kë najula awutar baka bukal batëb bti itaka yi baţeetun. In akşalnulun maakan ti batëb bukun ba? »

43 Kë Fimon ateem aji : « Dşal aji i awutarun itaka itum a. » Kë Yetu ajaka : « Ifaŋi. »

44 Wi wi aşaan awugşa ataan na ñaaţ aşë ji na Fimon: « Iwin ñaaţ i? Dneej ti katohu, kë iinñowën ihoţ ; ul kë aşë ñowën ihoţ na mnkuul mi nul abot awent ya na uwel wi nul. »

45 Iimmookën wi mbiin, kë ul aşë bi kabootën boot ihoţ wi mbiinun.

46 Iinţu'ën ukëra ti bkow ; ul, kë aşë kërën ihoţ na ukëra ujun ulil pţëkëñ.

47 Ukaan kë njaku, ipekadu yi nul intumun ipën ti a, ţiki adiiman unal uweek. Kë ñaan i bamiirun uko umpoţi aji ka unal umpoţi pa ammiirulun. »

48 Wi wi Yetu aşaan aji na ñaaţ: « Ipekadu yi nu ipëni. »

49 Kë banwoon na a ti umeeşa başë şal aji : « Ñiint i awo ahon ba, adoo aji pënan ipekadu? »

50 Kë Yetu aşë ji na ñaaŋ uŋ: « Pfiyaar pi nu pabuuranu ; yaan bnuura. »

8

Baaŋ bangakandëruŋ na Yetu

¹ Wi uko waŋ uŋepuŋ, kë Yetu aşë wo ƚi pñaaŋ na ŋbeeka na ŋntanka, ajukan abot aŋup *Uŋup Ulil Unuura wi *Pŋih pi Naŋibaŋi. Baŋaŋarul iñeen na batëb kë bawo na a,

² aŋu na baaŋ baloŋ biki bapënanuŋ ŋntaayi na mmaak : *Mariya i bajaan badu Mariya i ubeeka wi Magdala, i bapënanuŋ ŋntaayi paaj na uloŋ,

³ Yowana ahar Huŋa namali i *Herod, Fuŋana, na baloŋ batum kak. Baaŋ mënŋ bajaan baŋënk Yetu na baŋaŋarul na bka bi baka.

Uhoñ wi nagur ŋdeey

(Maci 13.1-9; Markut 4.1-9)

⁴ Jibi pntuk pi bañaan payituŋ, kë bañaan bakwoona ŋbeeka bti abi ƚi Yetu, kë aşë hoñ na baka aji :

⁵ « Najaar apën pgur ŋdeey. Wi akgurun, ŋdeey ŋloŋ kë ŋaya ajot du bgah ; apoŋana, kë ŋkaŋ ŋade ŋa bti.

⁶ Nloŋ kë ŋajot ƚi mnlaak, wi ŋanaŋiin, awaan meel akay.

⁷ Nloŋ kë ŋajot ƚi ptoof pi iŋiw, kë wi ŋanaŋiin na iŋiw, kë ifiiklën ŋa.

⁸ Nloŋ kë ŋaya ajot ƚi mboŋ mnuura, anaŋa, awul ŋdeey ŋŋum maakan. » Wi ajakuŋ haŋ aşë huuran aji : « Ankaan ibaŋ itiinki, atiinkan! »

Uko unkayi kë Yetu aji hoñ

(Maci 13.10-17; Markut 4.10-12)

⁹ Baṭaṣar Yetu bahepara uko wi uhoñ waṅ ujaki.

¹⁰ Kë ateem baka aji : « An, baṭenan kë name iko injoonanun yi *Pṣih pi Naṣibaṭi, inwoon iim-meetaanaa, kë bandukiin, ṭi uhoñ wi wi nji kaṭupun na baka, hënk :

“woli badoo ten baankwin
woli badoo tiink baankte.” »[☆]

¹¹ « Uko wi uhoñ ujakuṅ wii wi : Ndeey ṅawoon Uṭup wi Naṣibaṭi.

¹² Bañaan balon bawo ji bgah, bi Uṭup ujutun, wi bantiinkunṅ wa, kë Untaayi Uweek uṣë bi, apënan wa ṭi ṅhaaṣ ṅi baka aṭi bafiyaar bakuṭ babuur.

¹³ Balon bawo ji dko di mnlak di Uṭup ujutun, baji bayeenk wa na mnlilan woli batiink wa ; kë baṣë wo baanka intaañ, baji bafiyaar btiṣu, woli ujeenki baji bawutan.

¹⁴ Kë balon bawo ji dko di iyiw, bawoon bantiinkunṅ Uṭup aṣë ya, kë manṭaaf, pyok panjaan pafooyan bkow na kalilare ki umundu kë ifiiklën baka kë baandëmi.

¹⁵ Kë banwoon mboṣ mnuura bajaan batiink Uṭup wi Naṣibaṭi na uhaaṣ unuura utool kamëban wa kabot kabuk ṅdeey ṭi kamiir ki baka.

Uhoñ wi unkaniya (Markut 4.21-25)

¹⁶ « Nin alon aanji tehan unkaniya kaṣë fët wa na kakana, këme kaṭu wa du kaliṣa uṭeeh, aji ṭu wa du bko duuṭ, bankmbiin bahilna bawin bjeehi bi wa.

¹⁷ Uko ummeniin ṅṭa ulun kameetaana, kë uko unhankaniin ulun kapën ṭi bdig.

[☆] **8:10** Itayi 6.9.

18 Naṭaafaraan keeri ti utiink wi nan, ankaan baluŋ kawula kak kapelan ; kë anwaanuŋ, badoo yeenk yeenk uko wi aŋaluŋ aji akaa. »

Bayiŋ Yetu biki mnfaŋan

(Maci 12.46-50; Markut 3.31-35)

19 Anin Yetu na baŋa'ul babi du dko di awoon aŋe wo baanhinan aŋoga ŋiki baŋaan baŋumi.

20 Kë baŋe do kë baŋupa aji : « Naan na baŋa'u buk bukuŋ du bdig, baŋal pwinu. »

21 Kë Yetu aŋe teem aji : « Banktiinkuŋ Uŋup wi Naŋibaŋi akuŋ ado uko wi uheparuŋ bawoon ni na baŋa naan. »

Yetu aŋaŋan ukëk

(Maci 8.23-27; Markut 4.35-41)

22 Yetu apaya unuur ulon ti bŋeem na baŋaŋarul aŋe ji na baka : « Nawulën ŋya bdëk umbaŋ wundu. » Kë baya alow.

23 Wi bakmuuruŋ, kë Yetu aŋe ŋoyënŋ. Kë ukëk uŋe mara mara anaŋa ti bdëk. Meel manneej ti bŋeem kë badoo kak i pjiir.

24 Wi wi baŋaŋar Yetu baŋaan aŋoga, ahuma, ahuran aji : « Naweeek, Naweeek, ŋkeŋi, wi nun ubaa. » Yetu aten wal mënŋ aŋe ŋoman na uyook na meel manŋŋinŋaruŋ. Kë iŋaŋani, dko kë dayompandëri.

25 Wi wi aŋaan aji na baka : « Pfiyaar pi nan pawo tuŋ ba? » Balënk akuŋ aŋonar aŋe ŋupar aji : « Ŋaan i, awo ahon andoon aŋook uyook na meel kë ŋado ji ŋatiinka? »

Yetu ajeban ŋiinŋ i untaayi uneejuŋ

(Maci 8.28-34; Markut 5.1-20)

26 Baya añog utaak wi Bagenateren untaanun na wi *Galilay.

27 Wi Yetu atapan tap kahoŧ ŧi mboŧ, kë ñiinŧ alon i ubeeka mënŧ i nŧaayi naneejun aŧë bi ayit na a. Ujon wi awoon aankak awoh imiŧa, kë aankak afër ŧi itoh, aji bi wo wo du pnguran.

28 Wi awinun Yetu aŧë fut idiim ajot ŧi ihoŧ yi nul ahuuran maakan aji : « Inumiyaan we ba Yetu, Abuk Naŧibaŧi *Andëmun Maakan? Dkooŧu kooŧ, khajanaan! »

29 Yetu alëbar wal mënŧ na unŧaayi upën ŧi ñiinŧ un. Nyaaŧ nŧum, unŧaayi uji uneej ŧi a, baji batana tan na mnkorentu këme bakiina kiin, kë aŧë ji marana maran iko yi batannulun, unŧaayi uŧë ya na a du *pndiiŧ.

30 Kë Yetu aŧë hepara aji : « Katimu kawo hum? » Kë aji : « Pntuni » ŧiki nŧaayi nŧum naneej ŧi a.

31 Kë nŧaayi kooŧa awut kawat nŧa du infernu.

32 Kë batani bweek bi nŧkuma baŧë wo ŧi pŧuñ du pnkun duuŧ. Wi wi nŧaayi nŧakooŧun Yetu adinan nŧa naneej ŧi nŧkuma. Kë adinani.

33 Kë nŧaayi nŧapën ŧi ñiinŧ, aneej ŧi nŧkuma, batani bun kë bawura wura ajot du bdëk ayoora.

34 Wi bayafan bajug batani bawinun uko unŧëpun aŧë jin na pti, wi bayaan aŧë kakalëŧ uko mënŧ ŧi ubeeka na nŧfëŧ.

35 Wi wi bañaan baŧaan abi pten uko unŧëpun, abi añog ŧi Yetu aŧë win ñiinŧ i nŧaayi nŧapënuŧ ŧi uleef kë aŧo ŧi ihoŧ yi Yetu. Awohara hënkuŧ akak ñaan, kë bañaan baŧë lënk.

36 Banwinun uko unŧëpun bti bakakalëŧ bandukiin jibi ñiinŧ aneejiin nŧaayi ajebi.

37 Bañaan bti du utaa wi Bagenateren balenk adiwşa wal mēnt, ukaan kē baji na Yetu « Yaani, lowun! » kē Yetu aşē paya ʔi bteem kaya na bgahul.

38 Wi wi ñiint i ɲntaayi ɲadukun aşaan aji na a : « Dkooʔu kooʔ wutaan mbi na iwi. » Kē Yetu aşē dooka aji na a :

39 « Kakan katohu! Iya ikakalēş uko wi Naşibaʔi adolon bti pa iwi. » Kē ñiint ayaa, aşē ʔup ʔi ubeeka bti uko wi Yetu adolon pa a.

Yetu ajeban ñaaʔ alon akuʔ anaʔan poonu abuk Jayirut ʔi pkeʔ

(Maci 9.18-26; Markut 5.21-43)

40 Pntuk pi bañaan pawo ʔi pyoonk Yetu du bdēk umban wun. Wi abanun, kē başē bi bti pkita.

41 Kē ñiint alon anwoon katim ki Jayirut aşē bi da. Awo naweek i *katoh kañehanaani ki bayuday. Abi ajot ʔi ihoʔ yi Yetu aşē kooʔa aji abi du katohu.

42 Abukul ñaaʔ aloolan ʔañ i akaan i ɲşubal iñeen na ɲtēb amaak aňogan pkeʔ.

Wi Yetu akyaan ʔi bgah, bañaan batum adoo wuuk wuukana.

43 Kē ñaaʔ alon aşē wo da, awo na pmaak pi ptula pñaak ɲşubal iñeen na ɲtēb hēnkun [atok bka bi nul bti ʔi pñaay na bapiintan] kē nin ñaan aanhinan ajebana.

44 Ñaaʔ mēnt abi aňog ʔi kafet ki Yetu aşē ban kambiint ki kamişa ki nul, ʔi dko mēnt kē pñaak pabi ʔañan ʔañan ptula.

45 Kē Yetu aşē ji : « Ñaan alon abanēn, in ula? » Wi bañaan bti bapokun kē Fimon Piyeer aşē ji na a : « Naweek, bañaan bafooyu, awuuk wuukanu di. »

46 Kë Yetu aşë ji na a : « Ñaañ alon abanën, dtiink mnhina mlonj kë mampën ti nji. »

47 Wi ñaañ awinunj kë amobanaa aşë bi ajot ti ihoṭ yi Yetu, alënk akat kat. Akakalëş Yetu ti kadun ki bañaan bti uko unkayi kë abana, abot aṭup jibi ajebi ti dko mënṭ.

48 Kë Yetu aşë jaka : « Ñaaṭu, pfiyaar pi nu pajebanu. Yaan na bnuura. »

49 Ahum kaṭiini, kë alon aşë woona uko naweek i katoh kañehanaani aji na a : « Kṭo kanooran Najukan, abuku aneem hënkuṅ. »

50 Kë Yetu atiinka, aşë teem aji : « Klënk nin, fiyaarën ṭañ, anaṭa. »

51 Wi babanunj du uko naweek i katoh kañehanaani, aandinan nin alon aneej na a bë mënṭ Timoṅ Piyeer, *Yowan na *Yakob, aṭu na ašin na anin poonu.

52 Bañaan bti bawooni abot aṭëga. Kë Yetu aşë ji : « Nayompan, aankeṭi aṅoyënṭ ṅoyënṭ. »

53 Kë bañaan başë ṅuubana, ṭiki bame kë akeṭi.

54 Kë Yetu aşë mëban poonu ti kañen aji na a : « Poon, naṭiin »

55 kë uhaaş uşë kak ti napoṭ, kë anaṭa ti dko mënṭ. Wi wi Yetu aṣaanj aji na baka bawula pde ade.

56 Bajug poonu bañoṅar bnuura, kë aşë ji na baka bawut kaṭup nin alonj uko unṭëpuṅ.

9

*Yetu ayil banjañan iñeen na batëb
(Maci 10.1-9,11-14; Markuṭ 6.7-13)*

¹ Yetu adu *banjañan iñeen na batëb ašë wul baka uforta na mnhina mi bahilni kadook n̄ntaayi b̄ti, kabot kajeban mmaak.

² Wi wi ašaañ ayil baka baya baɽup uko wi *Pših pi Našibaɽi na pjeban bamaakal.

³ Aji na baka : « Naktij nin ukoolan pa bayaaš, nin panduk, nin umañ, nin uko ude, nin untaam, nabot nawut kaya na imiša itëb.

⁴ Katoh kaji kayeenkanle, naneej da, kaɽo, te wi nakluñ kapën da kaya.

⁵ Dko di bayaañ awo baanyeenkan, nadan danaan pdëpalën ɽi ihoɽ yi nan woli napën ɽi ubeeka mënt, nayuujna baka kë bado buɽaan. »

⁶ Wi wi banjañan bašaañ aya na n̄fët aɽup *Uɽup Ulil Unuura abot ajeban bamaakal na dko b̄ti.

*Herod Antipa añal kame ñaañ anwoon Yetu
(Maci 14.1-2; Markut 6.14-16)*

⁷ Wi *Herod nantuña i *Galilay atiinkuñ uko unktëpuñ ašë ɽu kapaam ; baloñ baji baji « *Yowan anatiñ ɽi pkeɽ »

⁸ baloñ kaji « *Eli akaañ abi✧ » baloñ kak kaji « Aloñ ɽi *baɽupar Našibaɽi bajon anaɽiñ ɽi pkeɽ. »

⁹ Kë Herod ašë ji wal mënt; « Yowan, nji ɽi uleef naan ddo kë bafala bkow. Kë in ašaañ awo ñiint i ntiinkuñ kë baji ado iko yañ? » Kë wi wi Herod ašaañ aduka wal mënt ala pwin Yetu.

*Yetu awul pntuk pi bañaañ pde
(Maci 14.13-21; Markut 8.27-31)*

¹⁰ *Banjañan bawoona bayaaš wal mënt ašë kakalëš Yetu iko yi badoluñ b̄ti. Yetu kë ašë duk

---

✧ 9:8 Malaki 3.23.

pntuk pi bañaan aya agaag na baka du umban wi ubeeka wi bajaan bado Bettayida.

¹¹ Kë wi bañaan bamehan me han aşë țaşa. Yetu ayeenk baka bnuura, ațiini na baka uko wi *Pşih pi Naşibați abot ajeban bannumiin pjeb.

¹² Unuur ujun pyob kë banjañan iñeen na batëb başë ñoga ajaka : « Jakan na bañaan baya du nntanka na nřfëť nñogon ți bahilna baka uko ude, na dko dpiint, dko di nwoon di daanfëti. »

¹³ Kë Yetu aşë ji na baka : « nawulan baka bade bdidi'an! »

Kë başë teema aji : « Nkaha ipoom kañeen na nřtëb nřtëb. Këme nwo i kaya kanugar bañaan biki bti uko ude. »

¹⁴ Biint banwoon da bawo uko ji iñeen week nyaaş iñeen kañeen (5000).

Yetu kë aşë ji na baťaşarul : « Nadolan baka bado kaţoona uko ji bañaan iñeen kañeen (50). »

¹⁵ Kë bado han, bañaan bti kë baţo bnuura.

¹⁶ Wi wi Yetu aşaan ajej ipoom kañeen yun na nřtëb nřtëb nun, akat kës aten bați, abeeb Naşibați ți iko ide yun, akitëş ya aşë wul baťaşarul aji bafah pntuk pi bañaan.

¹⁷ Bañaan bti kë bade ayok, kë baţonkrën iko ide indukiin kë itum kkaar iñeen na ktëb.

Fimon Piyeer aţup aji Yetu awoon Kritt

¹⁸ Yetu agaag unuur ulon na baťaşarul awo ți pñehan Naşibați aşë hepar baka aji : « Bañaan başal aji dwo in ba? »

¹⁹ Kë başë teema aji : « Balon baji iwo *Yowan Nabattaar, kë balon baji iwo *Eli, kë balon kak baji iwo alon ți *baţupar Naşibați bajon annațiin ți pkeť. »

20 Kë Yetu aşë hepar baka aji : « Kë ti an, nji dwo in ba? »

Fimonj Piyeer ayeenk wal mëntj bɥup aşë ji na a : « Iwo *Krittu i Naşibaŋi ayiluŋ. »

21 Wi wi Yetu aşaaŋ aşook baka aji bawut kaɥup wa nin ñaaŋ.

22 Akak aji na baka : «*Abuk Ñiintj awo kahaj maakan, kapokana ti bantohi, ti *baŋeŋan baweek na ti *bajukan Bgah. Baluŋ kado bafiŋa, unuur uwajantën aşë naŋa ti pkeɥ. »

Hum di di ñaaŋ awoonj kaŋaş Yetu

(Maci 16.24-28; Markut 8.34–9.1)

23 Yetu aŋiini wal mëntj na bañaan bti, aji na baka : « Woli ñaaŋ aŋal kaŋaşën, awo i kaŋilma uleeful kakunja kruŋ ki nul, kadinan phaj ji nji unuur unjintj, kabot kaŋaşën udole wo ti pkeɥ.

24 Ñaaŋ ankşaluŋ pbuuran ubida wi nul aluŋ kawaan wa ; kë anklun kawaan ubida wi nul pa nji aluŋ kabuuran wa.

25 Ñaaŋ ahilanle aka umundu bti, adolna wa we ba woli aneemandën ubida wi tul?

26 Woli ñaaŋ alonj akowari'aan, nji na nɥup nji naan, nji *Abuk Ñiintj, dlun kakowari'a woli dbi na mndëm mweek mi Paapa na mi nwanjuŋ nyimanaan.

27 Dɥupan na manjoonan, balonj ti banwoonj nŋa ti baankluŋ kakeɥ bë baanwin *Pşih pi Naşibaŋi. »

Ubi wi Pşih pi Naşibaŋi

(Maci 17.1-8; Markut 9.2-8)

28 Nnuur bakreŋ ŋaya pɥep wi Yetu aɥupnuŋ uko wanj, kë aşë jej bi Fimonj Piyeer na *Yowan na *Yakob aya na baka du pnkuŋ pweek pa baya bañehan Naşibaŋi.

29 Wi Yetu awoonj ʒi pñehan Naşibaʒi, kē başē win kaara di nul kē daʒēlşaa, imişa yi nul kē ikak afaat feh.

30 Biinʒ batēb kē banaʒ aʒiini na a : *Moyit na *Eli

31 banknuurunj maakan. Bawo ʒi pʒiiniyaan jibi Yetu akbaañēşi ulempul, wi aklunj kakeʒ du Yerutalem.

32 Fimonj Piyeer na batēnʒul batēb bukunj baņoyēnʒ aronʒ, kē wal wi batenunj, aşē win mndēm mi Yetu abot awin bañaanj batēb banwoonj na a.

33 Kē wi biinʒ bakanj mēnʒan bakyaanj pduk Yetu, Fimonj Piyeer kē aşē ji na a : « Najukan, unuura ņwo ʒi dko di! Ntan iloona iwajanʒ, kalonj kawo ki nu, kalonj ki Moyit, kandukiinj kawo ki *Eli. » Aankak ame uko wi akʒupunj.

34 Ahum kaʒiini, kē kanfēlunj kalonj kaşē mara mara abi, awun baka, baʒaşar Yetu kē balēnk maakan wi kanfēlunj kawununj baka.

35 Kē pdiim plonj paşē pēnna ʒi ka aji : « I, awoonj Abuk naan, i nji ndatunj. Nadoon katiinka. »

36 Wi pdiim paņ patiinkaniinj kē başē wina Yetu ʒañ. ʒunj ņnuur mēnʒan baʒaşar Yetu bayompi, baanʒup nin ņaanj uko wi bawinunj.

*Yetu ajeban napoʒ i untaayi ukyewlēnunj
(Maci 17.14-18; Markut 9.14-27)*

37 Wi unuur ujinʒunj kē Yetu na baʒaşarul bakwala pnkunj, kē pntuk pweek pi bañaanj paşē bi pyit na Yetu.

38 Kē ñiinʒ alonj aşē huuranaan du pntuk meetj aji : « Naweeke, dkooʒu kooʒ ; tenan abuk naan! Ul aloolan ʒañ i i nji nkaanj.

39 Untaayi uji uneej ti a, kadola amara mara kañajar, kalëtar, kabot kayiih. Ukak aji ujon uwutana, kaduka anoor maakan wal wi ubi'i wutana.

40 Dkoot bañşaru badook wa, kē baanhinani. »

41 Wi wi Yetu aşaan ateema aji : « Nawo bañaan bawutaan, banwoon baanfiyaari! Dwo kaço na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? » Wi aşıiniin hañ aba aşë ji na ñiinţ : « Tıjan abuku! »

42 Wi napoţ akñogun Yetu kē untaayi uşë wata ti mboş adola kē aklëtar. Kē Yetu aşë bëg wa, ajebana, akakana aşin.

43 Bañaan bti kē başë ñoñar ti mndëm mi Naşibaţi.

Yetu aţup pkeţ pi nul uyaaş utëbantën

(Maci 17.22-23; Markut 9.30-32)

Bañaan bti bahum ñoñar iko bti yi Yetu akdolon, kē aşë ji na bañşarul :

44 « Namëbaan uko wi nji kaţupanañ hënkun bnuura : *Abuk Ñiinţ abi kawulana du bañaan. »

45 Kē bañşar Yetu başë wo baante uţup mënt. Uhoñ mënt upel kame ki baka, bahilna bawo baankte wa. Kē bakak aţi phepar Yetu apiban baka wa.

In adëmnun ţi an?

(Maci 18.1-5; Markut 9.33-37)

46 Wi wi blaţar başaan apën ti bañşar Yetu, kē bañal kame andëmnun ţi baka.

47 Kē Yetu ammeen nşal ni baka, aşë tij napoţ alon, adola kē aţo añoga

48 aşë ji na baka : « Ñaan anyeenkun napoţ i ti katim ki naan, ayeenkën nji ti uleef naan, kē ñaan anyeenkun, akak ayeenk anyilnun. Anwoonun nampoţi ti an, un mëntan adëmnun. »

*Anwoon aampokan, awo na an
(Markut 9.38-40)*

49 *Yowan ajej bɔup wal mēntɔ aji : « Naweek, ɲwin ñaan alon anjaan adook ɲntaayi ɕi katim ki nu, kē ɲneenana, ɕiki aanji gakandër na un kaɕaɕu. »

50 Yetu kē aɕë teem aji : « Nakneenana : anwoon aampokan, awo na an. »

Yetu atool pya Yerutalem

51 Wi wal wi Yetu awoon i pdeenana baɕi uñogun, kē aɕë bi ɕu ɕu ɕi pya Yerutalem.

52 Adun ayil bañaan balon kē bajota kadun. Wi bakyaan na bgah, aɕë neej du ufët ulon du *Tamariya kabomana dko dfër.

53 Bañaan biki ufët mēntɔ kē baɕë pok pyeenk Yetu ɕiki atool tool pya Yerutalem.

54 Wi *Yowan na *Yakob bawinun uko wan aɕë ji : « Ajugun, injal ɲdo bdo bawoona baɕi babi batër bañaan biki, bakakan baka ufob i? »

55 Kē Yetu aɕë kok aɲoman na baka [aji : « Naamme uhaaɕ unwoon kaɕon ubida wi nan. *Abuk Ñiintɔ aambi bi pɔok ɲbida ɲi bañaan, abi bi pbuuran baka. »]

56 Kē baɕë tool wal mēntɔ aya untanka umpati.

*Naɕaɕar Yetu awo kawul uleeful bti
(Maci 8.19-22)*

57 Wi bakyaan na bgah kē ñaan alon aɕë ji na Yetu : « Dko di ikyaan, dɕaɕu da. »

58 Kē Yetu aɕë ji na a : « ɲnfëɕ ɲaka ihër, kē ɲkat ɲi baɕi ɲaka intan, *Abuk Ñiintɔ ul, aanka dko dpafni bkow. »

59 Akak aji na alon: « Ƨaŝaan. » Kë aŋ mënŋan ateema aji : « Naweeek, duni ŋenën te umoyën Paapa. »

60 Kë Yetu aji na a : « Wutan bakaŋ baya bamoy bankeŋun biki baka ; iwi yaan ido kaŋiiniyaan *Pŝih pi Naŝibaŋi. »

61 Alon akak aji na a : « Ajugun, dlun kaŋaŝu, ma duni iyoonkën dya kaŋup bayit naan. »

62 Kë Yetu aŝe teema aji : « Ñaan anjunun kajaar aŝe kok kafeŋ aanhil plem du Pŝih pi Naŝibaŋi. »

10

*Yetu ayil baŋaŝarul iñeen-paaj-na-alon na batëb (72)
(Maci 9.37-38)*

1 Wi uko waŋ uŋepun, kë Yetu Ajugun aŝe dat bañaan iñeen paaj na alon na batëb* (72) kak ŋi baŋaŝarul, ayil baka kë bakyaana batëb batëb, ajota kadun ŋi nbeeka bti na dko bti di akluŋ kaŋepna.

2 Aji na baka : « Kakit kadëmi, kë balemp baŝe tiinkët ; nakooŋan Ajug kakit ado balemp babi kakit ki nul.

3 Nayaani, dyilan ji nkaneel nmpoŋi du ptoof pi nñiin.

4 Naktij nin umboŋu, nin umañ, nin kaŝapaat, naknaŋ pwul nin ñaan alon mboŝ ŋi bgah.

5 « Woli nanej ŋi katoh kalon, naduniin naji : “Bnuura bawo ŋi katoh ki.”

6 Woli ñaan i bnuura awoon ŋi katoh mënŋ, bnuura bi nañehanun buŋ baduka ŋi a ; bë woli aanwo ñaan i bnuura, aankyeenk bnuura bi nañehanun.

---

* **10:1** Npiit nlon ŋi unjon njaŋi : *bañaan iñeen paaj na alon.*

⁷ Ți katoh ki bakyeenkanan, națoon da, nadaan nabot nade uko wi bakwulanan, țiki nalemp aka na ptuumara. Nakdo kañaay na itoh.

⁸ « Woli naneej ți ubeeka ulonj kē bayeenkan, nadeen uko wi bakwulanan.

⁹ Najebaan bamaakal biki ubeeka mēnt nabot naji na banfēțun da : “*Pșih pi Nașibați paņogan.”

¹⁰ Bē woli naneej ți ubeeka ulonj kē baanyeenkan, napēn du igah kaji :

¹¹ “Țdoo dan danan pdēpalēn pi ubeeka wi nan pankabuț ți ihoț yi nun kadukaran pa. Kē nașē wo kame kakșa uko wi : Pșih pi Nașibați paņogan.”

¹² Dțupan, ți unuur wi pwayēș, uko wi Nașibați aklunj kado ubeeka mēnt utam kapel wi badolunj Fodom[☆].

¹³ « Nawuțani, an biki ubeeka wi Koratim, nawuțani an biki ubeeka wi Bettayida, woli mlagre mandolaniin du an mandolaniin lah du ņbeeka ņi Tir na Fidoņ, banfēțun da badobi wohara undi-imaan ņșaaku kabot kațo ți ufob kadiimanan kē baņal pțēlēș ņbida ņi baka.

¹⁴ Ukaņ kē ți unuur wi pwayēș uko wi Nașibați akdolanan ulunj katam kapel wi biki Tir na Fidoņ.

¹⁵ Kē an biki Kapernawum, nanunj aji nalunj kadeeņana te du bați i? Nabaa țep țep kawalana te du infernu. »

¹⁶ Yetu akak aji na bațașarul : « ņaaņ antiinkananj, atiinkēn ; ampokananj apokēn, kē ampoknunj apok anyilnunj. »

*Bațașar Yetu bakak na mnlilan du a
(Maci 13.16-17)*

[☆] **10:12** Ujuni 19.24-28.

17 Baṭaṣar Yetu iñeen paaj na alon na batëb bakak na mnlilan ašë ji na a : « Ajugun, nntaayi njadoo ji njado uko wi njakuñ ti katim ki nu. »

18 Kë Yetu ašë teem baka aji : « Dwin *Tatana kë awoona baṭi ajot ji kaliik liik.

19 Natenan! Dwulan mnhina mi ppoş npula na ntifar na pi ppoş phina bti pi naşooradun, bë nin uko ulon uunkdolan do.

20 Kë naşë wo kalilan ti uko wi itiman ipiitaniin du baṭi kapel uko wi nntaayi naktiinkanañ. »

*Naşibaṭi ayuuj bampoṭi Uṭup Ulil Unuura
(Maci 11.25-27)*

21 Wal mënt, *Uhaaş wi Naşibaṭi uṭu mnlilan mnweek ti Yetu kë ašë ji : « Dbeebu Paap, Ajug baṭi na mboş, wi imenuñ iko yi bantohi na bammeen, ašë diiman ya bapoṭ bampoṭi. Yoow Paap, ṭiki wañ uwoon uko wi iñaluñ.

22 « Paapa awulnuñ iko bti. Nin ñaañ aamme nji Abukul uko wi nwoon bë mënt Paapa a, kë nin ñaañ aamme uko wi Paapa awoon bë mënt nji Abukul a, na biki ndatuñ adiiman baka a. »

23 Wi wi Yetu ašaañ awugša ti baṭaşarul ašë ji na baka : « Këş kankwinuñ uko wi nakwinuñ kanuurandëni.

24 Dṭupan, *baṭupar Naşibaṭi batum, na başih batum babi njal pwin uko wi nakwinuñ bë baanwin wa, abot aṅal kaṭiink wi naktiinkuñ bë baantiink wa. »

*Uhoñ wi ñiint najoob bkow i utaak wi Famariya
(Maci 22.34-40; Markut 12.28-31)*

25 Kë *najukan Bgah alon anjali ptaawan Yetu aşë naşa aji na a : « Najukan, we wi nhinanun kado, kayeenkna ubida wi mnşo? »

26 Yetu kë aşë teema aji : « We wi bapiitun şı ulibra wi Bgah ba? We wi iwinun ba? »

27 Kë najukan Bgah ateem aji : «*Nalan Ajugun Naşibaşı i nu na kaşebu bti, na uhaaşu bti na uforta wi nu bti, na uşalu bti, ibot injal atenşu jibi injalun uleefu.*»
»☆

28 Wi wi Yetu aşaan aji na a : « Iteem bnuura. Dolan han ilun kayeenk ubida. »

29 Kë najukan Bgah aşë şalaara pdiiman kë awo şı kafaş aşë ji na a : « Kë in abaan awo atenş naan ba? »

30 Yetu kë aşë ji na a : « Ńiinş alon abi walnaana Yerutalem atool pya ubeeka wi Yeriko aşë yit na bakit bgah kë bawohęsa bti abot akoba bnuura, aşë duka şun kë aňogan pkeş, kë batool aya na bgah bi baka.

31 Naşenan alon amara mara aşepna bgah męnt, awina, aňawş'a.

32 Kë Ńiinş alon anklempnun du *Katoh Kaweek ki Naşibaşı† akak aşepna bgah męnt, awina, akak aňawş'a.

33 Kë Ńiinş alon i utaak wi *Famariya ankyaan bayaaş aşë bi aňog, awina, aşë Ńagi'a.

34 Aňoga, akuraara ijën, na ukëra na poot, aşë tan ya. Wi wi aşaan apayana şı ubuuru wi nul aşıja du katoh ki bayaanş, atena.

☆ **10:27** Pleşan 6.5; Bgah 19.18. † **10:32** Ńiinş alon anklempnun du Katoh Kaweek ki Naşibaşı : awo i pşini pi Lewi.

³⁵ Wi unuur ujintuŋ, ñiintŋ i utaak wi Famariya apënan itaka‡ awul ajug katoŋ ki bayaantŋ, abot aji na a : “Doon katena bnuura, woli iduk apënan itaka ilonŋ, kë nwoona bayaaş, kakakanu ya.” »

³⁶ Yetu ahepar najukan Bgah aji : « Ți uşalu, Ți bañaanŋ bawajanŋ bukuŋ in awoonuŋ atëntŋ ñiintŋ anjotunŋ Ți ptoof pi bakit bgah? »

³⁷ Kë ateem aji : « Aññagi'ulunŋ a. »

Kë Yetu aşë ji na a : « Yaan ido kado haŋ. »

Maarta na Mariya

³⁸ Wi Yetu na baťaşarul bakyaanŋ na bgah, kë aşë neej Ți ufëţ ulonŋ, kë ñaaţ alonŋ anwoonŋ katim ki Maarta adu'a pyoban du katoŋul.

³⁹ Maarta mënţ aka aţa'ul alonŋ anwoonŋ katim ki Mariya, ambiinŋ aţo Ți ihoţ yi Ajugun atiink uţup wi nul.

⁴⁰ Kë Maarta ul aşë lanta na ulemp wi katoŋ. Wi wi aşaanŋ abi Ți Yetu aşë ji : « Ajugun, uundolu ukoolan i, wi aţa naan awutnuŋ nji aloolan na ulemp? Jakana abi aţenkën. »

⁴¹ Ajugun kë aşë teema aji na a : « Maarta, Maarta, iba yewla we anooran bkowu, ala iko itum ba?

⁴² Uko uwo umpooţ, udoo wo wo uloolan, *Mariya adatuŋ kafah kannuurnaaniinŋ, baankluŋ kateha ka. »

11

Yetu ajukan baťaşarul pñehan Naşibaţi (Maci 6.9-13)

---

‡ 10:35 Itaka yi awulunŋ iwo baluk bi ŋnuur ŋţëb bi nalemp.

¹ Yetu awo unuur ulonj ti pñehan Naşibaţi du dko dlonj, wi abaanj k  alonj ti baţaşarul a   ji na a : « Ajugun, jukanun pñehan Naşibaţi jibi *Yowan ajukanun baţaşarul. »

² K  Yetu a   ji na baka : « Woli nañehan Naşibaţi najaan naji :

Paap, katimu kayiman, p sihu pabi.

³  enun unuur unwoonj uko ude wi  numiinj,

⁴ miirun ipekadu yi nun,

jibi un  kmiirun bañaanj bti banjubanun un, i   iwut kawutun  jot ti kaguuru. »

⁵ Yetu akak aji na baka : « Woli alonj ti an aka nanoh, aya du a na utejan mnjel, ajaka : “Nanoh,   tanaan ipoom iwajan   un.

⁶ Nanoh naan alonj abaanj aban ban awoona bayaa , b  m nka uko uwula ade.”

⁷ Na al aji undu ateemna du meet  kaji : “Kdo kanooranan, dd t bgah abot apiin  na bapot, m nhinan pna a kawulu ipoom.”

⁸ D upan, woli aando na a awula ipoom  iki awo nanohul, abi na i¹aara na a kawula uko wi anumiinj  iki ayewl na*.

⁹ « Djakan : Nañehaan, nalun kayeenk, nalaan, nalun kawin, nakob kobaan, balun kahaab  an.

¹⁰ H nk di uwoonj,  naan a ñehanun aka, anklaan awin ; k  ankob kobanun, bahaab  a.

¹¹ « Aho   i an i i abukul akñehanun u  b a   wula upula ba?

¹² K me kak a nehana pneem, a   wula utifar?

¹³ Woli an nandoonj awo bado bu aan name pwul babukan iko inuura, na alanun  yaa  hum  i  i

* **11:8** K me  iki alunj kakowa woli aanwula.

Aşinan i baŕi ahilanuŕ kaŕen bankñehanuluŕ Uhaaş wi nul? »

Yetu na Beltebul

14 Unuur uloŕ, Yetu adook untaayi unneejuŕ ŕi ñiint alon ambiişuŕ bŕup. Wi untaayi upenuŕ kē ñiint mēnt aşē kak aŕiini, pntuk pi bañaan kē paşē ñoŕar maakan.

15 Balon ŕi baka kē başē ji : «*Beltebul†, uweek wi ŕntaayi, uwululuŕ mnhina mi pdook ŕntaayi. »

16 Balon kē baŕal pten Yetu, aji na a ado mlagre adimanaan kē awoona du Naşibaŕi.

17 Kē Yetu, ammeen ŕşal ŕi baka aşē ji na baka : « Woli bañaan biki utaak uloolan bagut, batok utaak di, itoh ido kajotna kaloolan kaloolan.

18 Woli *Fatana agut na uleeful hum di di pşihul paknaŕuŕ ba? Naji dji kadookna ŕntaayi ŕi katim ki nul.

19 Woli dji kadook ŕntaayi ŕi katim ki Beltebul, bankŕaşanan badook na ŕa ŕi katim ki in? Ukaan kē bukal ŕi ŕleef ŕi baka bakluŕ kadiiman kē naanfaŕi.

20 Bē woli pkoñ pi Naşibaŕi, pi pi ŕi kadooknuŕ ŕntaayi, *Pşih pi Naşibaŕi paban ŕi an keeri.

21 « Woli ñaan ankaan uforta abot awo na injaanan anaŕ ayeŕ katohul, bka bi nul baankbanana.

22 Aşē wo woli alon ampelanuluŕ uforta abii, awata, ayeenk injaanan bŕi yi ahaŕuŕ, ajeŕ bka bŕi bi ayeenkun ŕi a kafaaş bañaan.

23 « Anwoon aanwo na ŕi aşoorēn. Anwoon aantēnkēn pyitrēn batani agar ba. »

† 11:15 Beltebul dawo Katim kalon ki Fatana, uweek wi ŕntaayi.

*Untaayi ukak du katoḥ ki wa
(Maci 12.43-45)*

²⁴ Yetu akak aji : « Untaayi upënle ṭi ñaaṅ i ubiin awo. Uji uñaay du *pndiiş, kala dko dfëṭ, kaya kabi. Wi uyaan awo uunwini, uji uji : “Dkak du katoḥ ki naan, ki mpënnuṅ.”

²⁵ Wi ukakuṅ, uji uṭënk ka kawetana ajinṭ, abo-man bnuura.

²⁶ Wal mënṭ, uji uyaar ṅntaayi paaj na ulon ṅanwuṭuṅ apel wa, ṅabi kafëṭ da. Ñaan mënṭ kaşë kak wal mënṭ kawuṭën kapel kateeku. »

²⁷ Wi aṭiiniin haṅ, kë ñaaṭ alon aşë huuranaan du pntuk meetṭ aji : « Ñaaṭ ambukiin, abootan, anuurandëni. »

²⁸ Kë Yetu aşë teema aji : « Iwo kaji, banktiinkuṅ Uṭup wi Naşibaṭi abot aṭaş wa banuurandëni! »

*Baji na Yetu adiiman kë awoona du Naşibaṭi
(Maci 12.38-42)*

²⁹ Bañaan batuma tum abi, kë Yetu aşë ji na baka : « kawuun ki kawo kawuṭaan, kawo ṭi phepar mlagre mankdiimanuṅ kë dwoona du Naşibaṭi. Baankwin nin uko ulon umpaṭi na wi Yonat *Naṭupar Naşibaṭi adiimanuṅ.

³⁰ Jibi Yonat* adiimanuṅ biki ubeeka wi Niniwe kë awoona du Naşibaṭi, hënk di *Abuk Ñiinṭ akluṅ kadiiman biki kawuun ki kë awoona du Naşibaṭi.

³¹ Ṭi unuur wi pwayëş Naşih ñaaṭ i uṭaak wi Faba aluṅ kanaṭa na bañaan biki kawuun ki, kayuuj kë baduknaanaa, ṭiki awoona du kaban ki umundu pbi katiink uṭup unṭuṅa wi *Falomon naşih*, kë alon aşë wo ṭi ampeluṅ Falomon naşih.

✧ 11:30 Yonat 3.3-5. ✧ 11:31 1 Başih 10.1-10.

32 Ƨi unuur wi pwayëş, bañaan biki Niniwe baluñ kanaŧa na biki kawuun ki kayuuj kë baduknaana, Ƨiki bukal biki Niniwe, babi wut pjuban wi batiinki uŧup wi Yonat, alon kë aşë wo Ƨi, ampeli Yonat. »

Uhoñ wi unkaniya

33 Nin ñaan aanji tehan unkaniya kaşë Ƨu wa du bñot, këme kafëŧ wa na kakana, baji baŧu wa du bko duuŧ bankmbiin bahilna bawin bjeehi.

34 Këş kawoon unkaniya wi uleef wi nu. Woli këş ki nu kawo kjeb, uleefu bti kak uwo Ƨi bjeehi ; bë woli kamaaki, uleefu bti kak uwo Ƨi bdëm.

35 Ƨaafaraan bjeehi banwoon Ƨi iwi bawo bdëm!

36 Woli uleefu bti uwo Ƨi bjeehi, bë nin bdëm baanwo Ƨi wa, ujeeh wul bti ji woli unkaniya ujeehan ñaan.

Yetu aşook bafaritay na bajukan Bgah (Maci 23.4-36)

37 Wi Yetu akŧiiniin hañ, kë *nafaritay alon aşë du'a pyoban du kato hul, kë aya aneej aŧo pde.

38 Wi nafaritay awinun kë Yetu aaññow duna iñen aba jun pde ji udolade wi *bayuday, aşë ñonar.

39 Kë Ajugun aşë ji na a : « An buk bukuñ an bafaritay, naji nawent ikoopa na iraata yi nan bnuura Ƨi bdig, kaşë wut uleefan meet uŧum na uşal wi kakiiñ na mñot.

40 An bawaan nşal biki! Mënt andolon bdig adolan meet i?

41 Naŧëpan Ƨëp naŧen bajuuk uko unwoon du iraata yi nan meet, wal mënt iko bti işë iwo ijinŧ Ƨi an.

42 « Nawuṭani, an bafarīṭay, nanjaan nawul kafah ki Naṣibaṭi‡ ṭi iko bti yi nakjaarun, kado wul bduugēs na bnkaafu, na iko impoṭi yi natepiin, kaṣē ṭilma pwo baṭool na pṅal Naṣibaṭi. Uko wan wi wi nawoon i lah kado, kaṣē kawut kaṭilma undukiin.

43 « An bafarīṭay Nawuṭani, an nanṅalun pṭo kadun du *itoh iñehanaani Naṣibaṭi, abot aji naṅal banohntēnan ṭi dko di bañaan.

44 Nawuṭani, an nanwoon ji ihēr yi pnguran inwoon iinka umarkaani, yi ñaan ajaan apoṣ bē aanji meṢ. »

45 Wal mēnt kē *najukan Bgah alon aṣē jaka : « Najukan, wali ikṭiiniin haṅ, ikarun kak di! »

46 Kē Yetu aṣē teema aji : « An bajukan Bgah kak, Nawuṭani, an nanjaan naṭu bañaan pkuṅa bdaaj bdiṭ kaṣē wo naando ji nadeen pkoñ ppoolan pban ba!

47 Nawuṭani, naji naniw ihēr yi *baṭupar Naṣibaṭi te baṣinan bafiṅun baka.

48 Hēnk nadiiman kē nawo ṭi udolade uloolan na baṣinan. Bukal bafiṅun kē naṣē niw ihēr!

49 Ukaan kē uṣal unṭuṅa wi Naṣibaṭi uṭup aji : “Dluṅ kayil baṭupar naan na *banjañan du baka ; baluṅ kafin baloṅ ṭi baka, kahajan baloṅ.”

50 Kawuun ki keeri kaṭop na pñaak pi baṭupar Naṣibaṭi bti pi batulun du wi umundu uwoonun.

51 Baluṅ kahepna ṭi pkeṭ pi Abel te kaban du pkeṭ pi Fakariya i bafiṅun ṭi dko danwoon ṭi ptoof

---

‡ 11:42 Kakit kaji kado ifah iñeen, kalon kaji kawo ki Naṣibaṭi.
 Ṣ 11:44 Ṭi bayuday, woli ñaan apoṣ bhēr bi pnguran iṭopi, iinji khil pneej katoḥ kañehanaani Naṣibaṭi bē iindo bañow ajint.

pi umeeşa wi btejan na *dko dyimanaan di Katoh Kaweek ki Naşibaţi.✧ Aa, dţupan, kawuun ki kalun kahepna ũi uko waŋ.

⁵² « Nawuţani an bajukan Bgah namëbanuŋ kani-igşaani ki ume, awo naanneej an ũi nleefan, abot aneenan banjalun pneej baneej. »

⁵³ Wi Yetu apënuŋ da, kë bajukan Bgah na bafaritay başë deebaţëra maakan awo ũi phepara iko itum,

⁵⁴ ado na ptaawana kahilna katapara bţup.

12

Yetu aşook bañaan ũi kalagare

¹ Wal mënţan, bañaan batum maakan adoo poşar. Kë Yetu aşë ji na baţaşarul duna : « Nalipariin uko utaajanaan pşon wi *bafaritay : kalagare.

² Nin uko ulon unhanuŋ uunkluŋ kawo uunkpën kawinana, kë nin uko ulon ummeniin uunkluŋ kawo uunkmeetaana.

³ « Ukaan kë uko wi naţupun du bdëm ulun katiinkana na pnak, uko wi nahoopaţun du meet dandëtuŋ ulun kahuurana du itoh duuţ. »

In i i űnaaŋ awoon kado kaţi?

(Maci 10.28-31)

⁴ Yetu akak aji : « Dţupan, an banoh naan : nakdo kaţi banhilanuŋ pfiŋ uleef aşë wo baanhilan pdo uko umpeluŋ waŋ.

⁵ Ddiimanan i nawoon biki kado kaţi : nadoon kaţi Naşibaţi ankaan mnhina mi pfëlan du infernu, wi nakeţun. Aa, dţupan, ul i i nawoon kado kaţi.

✧ 11:51 Ujuni 4.8; 2 Nnuur nuur 24.20-22.

⁶ « Baanji bawaapar n̄ṣiiru kañeen n̄nduṣ n̄tëb i? Kë Naṣibaṭi aṣë wo aanji ṭilma nin uloolan ṭi n̄ja.

⁷ Uwel wi bkow bi nan b̄ti udoo fënana. Naklënk keeri nin ukoolan, ṭiki nadëm apel pntuni pi n̄ṣiiru. »

Pdinan këme ppok Krittü
(Maci 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Yetu akak aṭiini na baka aji : « Dṭupan na man-joonan, ñaañ ankdinanun ṭi kadun ki bañaañ kë awo naṭaṣaraan, *Abuk Ñiinṭ alun kadinan ṭi kadun ki n̄wanjuṭ n̄i Naṣibaṭi kaji awo naṭaṣarul

⁹ Kë ñaañ ankpoknun ṭi kadun ki bañaañ, dlun kapoka ṭi kadun ki n̄wanjuṭ n̄i Naṣibaṭi.

¹⁰ Ñaañ ankṭupun buṭaan ṭi Abuk Ñiinṭ bahilan kalun kamiira wa, kë woli ñaañ akar *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi baanklun kamiira wa.

¹¹ Woli bañooṭan pya kawayëṣ du itoh iñehanaani, këme ṭi kadun ki baṣih këme bantun̄ja, nawutan kahaajala pme jibi nakyaan kayen̄jan n̄leefan këme uko wi nakyaan kaṭup,

¹² ṭiki Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujukanan wal mënṭ uko wi nakṭupun. »

Uhoñ wi ñiinṭ nayok nawaan uṣal

¹³ Kë ñiinṭ alon anwoon ṭi pntuk aṣë ji na Yetu : « Najukan, jakan na abuk paapa abi n̄faaṣiir iko yi aṣinun adukarun un. »

¹⁴ Kë Yetu aṣë teema aji : « Ñiinṭu, in abaan aṭu'ën pwo nawayëṣ këme nafaas bka bi nan ba? »

¹⁵ Wi wi Yetu aṣaan aji na bañaañ b̄ti banwoon da : « Naṭaafaraan kan̄jal bka, ubida wi ñaañ uunwoona ṭi bka, ahille adoo yok maakan. »

16 Wal mēnt, kē ašē hoñ na baka aji : « Ñiint alon nayok abi ka n̄teeh, kē n̄awul n̄deey n̄tum,

17 kē ašē wo ʔi phepar ʔi ušalul aji : “Dbaa do do hum ba? Mēnka dko dhankni n̄deey n̄i naan bti.”

18 « Wi wi ašaaj aji : “Hēnk di di n̄ji kadolon; dfom inkuti yi naan, kašiir indēmuj apel yi, kahank da n̄deey n̄i naan bti na bka bi naan.

19 Wal mēnt kašē ji na bkow naan : ‘Ašē wo, ihank iko itum pa n̄šubal n̄tum ; noorfēnan, ide, idaan, ido kanoħa.’ ”

20 « Kē Našibaʔi ašē ji na a : “Iwi nanaaf, iʔañan p̄hēnt̄ na utejan wi n̄ʔa wi. Hēnkun, in akjejun uko wi ihankarun bkowu ba?”

21 « Hēnk di uwoon ʔi ñaan anjaan ahanka hank iko pa bkowul, anwoon aanji la pyok pi Našibaʔi. »

Nahaʔan Našibaʔi
(Maci 6.25-34)

22 Wi wi Yetu ašaaj aji na baʔašarul : « Uko wan ukaan kē njakan, nawut kaʔaaf uko ude wi nanumiin pa ubida, kēme iko iwohara yi nanumiin pa uleef wi nan.

23 Ubida upel pde, kē uleef upel imiša.

24 Natenan n̄ntomaali ; n̄aanji n̄atepi, n̄aanji n̄akit, n̄aanka nin inkuti ihankni n̄deey, kē Našibaʔi ašē ji wul n̄a uko ude. An napel n̄kat di!

25 Ahoj ʔi an ahilanun ʔi manʔaaf kahoʔalēš unuur uloolan ʔañ ʔi ubida wi nul?

26 Woli naandoo hilan pdo uko wi, unwoonun umpoʔi, we uwoon p̄ʔaaf iko indukiin?

27 « Natenan iʔeeñ inuura yi ugof wi uʔeeh jibi ijaan idēm, iinji ilemp, iinji išiir. Kē n̄šē

jakan, *Falomonj naşih ƚi pdēm pi nul bti, aambaan kañēgi'aara ji kalonj ƚi ya.

²⁸ Ujaagal uwo nƚa du uƚeeh, faan baluŋ bafēl wa du bdoos, kē Naşibaƚi aşē ji woharana woharan wa iko inuura. An nanwoonj naanfiyaar akēşan, nameen na manjoonan kē Naşibaƚi alun kawoharēnan kak.

²⁹ « An kak, nakdo kala uko ude kēme uko udaan, nawutan kahaajala.

³⁰ Iko yaŋ yi yi banwoonj baanfiyaar Naşibaƚi bajaanj babi wo wo ƚi pla, kē an, Aşinan ame kē nanuma iko mēnt.

³¹ Nawo i kaƚēp ƚēp kala Pşih pi nul, naşē nayeenk kak iko mēnt. »

*Nalaan pyok pi baƚi
(Maci 6.19-21)*

³² Yetu akak aji na baka : « An nanwoonj batani bmoƚi, naklēnk, ulil Aşinan kē awulan Pşihul.

³³ Nawaapan bka bi nan nabot naŋen itaka bajuuk. Nawoon na ŋmbootu ŋanwoonj ŋaanji ŋatowa. Naŋuun bka bi nan du Naşibaƚi. Baankya kaƚoka da. Bakiiŋ baanhilan kaban ba, kēme ŋbob ŋatok ba.

³⁴ Na manjoonan, dko di bka bi nan bawoonj dul di kaƚēb ki nan kakwoonj. »

Balemp banwoonj bten ayoonk ubi Abuk Ńiinƚ

³⁵ « Nabomandēran, nawohara iko yi ulemp, nawutan ŋkaniya ŋi nan ŋado kayik.

³⁶ Nawoon ji balemp bankyoonkuŋ ajug baka awoona bniim, bahaabēşa plēman wal wi akbihan bi kakob ƚi pa.

³⁷ Balemp biki aktēnkuŋ bawo bten wal wi akbanuŋ banuurandēni! Dƚupan na manjoonan, ajug

baka awohara iko yi ulemp, kado baka baṭo kaṣë kayiṣ baka.

³⁸ Woli ajug baka abi na mnjel, këme aṭëp mnjel, woli aṭënk balemparul kë bawo bten, banuuirandën keeri!

³⁹ « Nameen bnuura uko wi : woli ajug katoh ame lah wal wi nakiij awoon i kabi, aankwuta aneej du katohul.

⁴⁰ An kak nabomandëran, ṭiki *Abuk Ñiinṭ aluṅ kabi ṭi wal wi nawoon naanhaṭi. »

Baṭaṣar Yetu bawo kado bnuura ulemp wi aṭuunṅ baka pdo

(Maci 24.45-51)

⁴¹ Kë Fimonṅ Piyeer aṣë ji na Yetu : « Ajugun, un baṭaṣaru ṅkaanṅ kë ikhoñ haṅ, këme bañaanṅ bti baka? »

⁴² Kë Ajugun aṣë teem aji : « In awoonṅ nalemp natool natit i ajug katoh akṭuunṅ ṭi kadun ki bañaanṅ biki nul, ado kawul baka kafah ki ṅdeey ki baka uwoori ubanle.

⁴³ Nalemp i ajug katoh akṭënkunṅ ṭi ulemp wi aṭu'u luṅ wal wi akkakunṅ, un mëntṅ anuurandëni.

⁴⁴ Dṭupan na manjoonan, ajug katoh ahankana bka bi nul bti.

⁴⁵ Bë woli nalemp aji ṭi uṣalul kë ajugul ajon ubi, aṣë naṭa akob balemp biinṭ na baat, ade adaan akuj,

⁴⁶ ajug nalemp mëntṅ aluṅ kabi, ṭi unuur wi awoonṅ aankyoonka, na wal wi awoonṅ aamnee, kaṣë kahajana bnuura kabot kadola jibi bajaanṅ bado na bañaanṅ banwoonṅ baanfiyaar Naṣibaṭi.

47 « Nalemp ammeen uko wi ajug katoh aṅaluṅ, aṣë wo aamboman nin ukoolan këme ado wi aṅaluṅ ul ṭi uleeful, aluṅ kakoba maakan.

48 Kë anṣaanṅ ado uko unkëṣuṅ bakoba bë aamme, akoba btiišu. Ñaanṅ i bawuluṅ uko utum, baluṅ kahepara uko utum, kë i bahankanuṅ iko utum, baluṅ kahepara kak iko intumuṅ apel. »

Yetu aambi bi pṭij mnjeeh, bpaṭṣër bi bi aṭijun

49 Yetu akak aji : « Dbi ṭi umundu pṭij bdoo, aṣë ṅal bado bi bateh teh!

50 Dwo i kaneej ṭi mnhaj* jibi ñaanṅ ajaanṅ aneej ṭi meel woli ayeenk *batitmu, kë uṣal wi naan uṣë ṭëla ṭëla maakan ji mbi ndo kaneej ṭi ma.

(Maci 10.34-36)

51 « Naṣal aji dbi bi pṭijan btiinkar i? A-a, dṭupan, dbi bi pṭij bwayṣër.

52 Kajunna nṭa, woli bañaanṅ bawo kañeen ṭi katoh, baanktiinkar, bawajanṭ banaṭara batëb, batëb banaṭara bawajanṭ.

53 Ajug katoh aluṅ kanaṭara abukul ñiintṅ, abuk katoh ñiintṅ akuṭ anaṭara aṣin. Ñaaṭ anaṭara abukul ñaaṭ, abuk katoh ñaaṭ, anaṭara anin, ñaaṭ nayotan anaṭara ahar abukul, ababul akuṭ anaṭara anin ayinul. »

Pten kame iko inkṭëpun

(Maci 16.2-3)

54 Kë Yetu aṣë ji na pntuk : « Woli nawin infëluṅ kë ijën du kayoba, ṭi dko mëntṅ naji naji uṣubal ubi, kë uji ubiha.

---

* 12:50 Bapiit ṭi ugrek aji : Dwo i kayeenk batitmu.

⁵⁵ Kë woli uyook ufuuṭna btammaṅu, naji naji dko dayik nṭa, kë daji dayika.

⁵⁶ An balagare, nahil pme uko wi iko yi baṭi na yi mboṣ ijakuṅ, aṣë wö naanhil pyikrën uko wi Naṣibaṭi akdolun nṭa di. »

(Maci 5.25-26)

⁵⁷ « Kë we ukaaṅ kë naanji nayikrën an ṭi ṅleefan uko unwoon unuura ṭi kës ki Naṣibaṭi?

⁵⁸ Woli iya na ṅaaṅ alon i nakaanṅ bṭup du *uruha, doon kala pba pṅom na a ṭi bgah, kaṭi aṅooṭu du kadun ki nawayës, uṅ mënṭan awulu nalemparul awatu ukalabuṣ.

⁵⁹ Dṭupu, iinkpën du ukalabuṣ bë iinluka te pataka pbaañsaani. »

13

Nawutan pjuban naṭëlës ṅbida

¹ Ṭi ṅwal mënṭ, kë baṅaaṅ balon baṣë bi, akakalës Yetu uko wi bagalilay, biki *Pilat adoonṅ kë bafinṅi kë pṅaak pi baka panaakiir na pi ṅntaam ṅi baṭijun afiṅar Naṣibaṭi.

² Kë aṣë teem baka aji : « Naṣal aji bagalilay mënṭ bawo bajuban apel bagalilay bandukiinṅ bṭi ukaaṅ kë bahaj haṅ i?

³ Dṭupan mënṭ hënṅ da, nawutan pjuban, naṭëlës ṅbida këme nakeṭ an bṭi ji baka.

⁴ « Kë baṅaaṅ iṅeen na bakreṅ biki pmbos pweek pi uniw wi Filowe pajotnuṅ afiṅ, nanuur kë bajuban apel baṅaaṅ biki Yerutalem bandukiinṅ bṭi i?

⁵ Dṭupan, mënṭ hënṅ da, woli naanwut pjuban, aṭëlës ṅbida nakeṭ an bṭi ji baka. »

Uhoñ wi bko banwoonṅ baanji babak

6 Kë Yetu aşë kakalëş bañaan uhoñ wi : « Ñiint alonj abi tepi blemani* du uťeeh wi nul. Abi pmar mnlemani aşë wo aantënk nin ppoolan ți ba.

7 Wi wi añaan aji na nalemparul : “Ddo nşubal nşwajanť nji njaki kabi pmar mnlemani bē mēnji kaťënk ba babak. Tiban ba. Babaa wo i kado kanooran mboş we ba?”

8 Kë undu aşë teema aji : “Ajugun, wutan ba kak piikal, nwuñëş mboş ți pťeef pi ba, mmēñan ba.

9 Ulome balunj babak. Woli baambuki, kbaa tib ba.” »

Yetu ajeban ți unuur wi pnoorfën wi bayuday ñaať anťakmuñ

10 Yetu awo ți pjukan du *katoh kañehanaani ki bayuday kalonj ți *unuur wi pnoorfën.

11 Kë ñaať alonj aşë wo da i untaayi udolonj kē aťakēm ado nşubal iñeen na bakrej ; anjuuk aankak ahil nin phetan uleef.

12 Wi Yetu awinulonj aşë du'a aji na a : « Ñaaťu, pmaak papën ți iwi. »

13 Wi wi añaan apafa iñen, ți dko mēnt kē aheti, aşë jun pbeeb Naşibaťi.

14 Kē naweek i katoh kañehanaani aşë deebať uko wi Yetu ajebanunj ți unuur wi pnoorfën. Aťiini wal mēnt na pntuk pi bañaan aji na baka : « Naka nşuur paaj nji ñaan ajaan awo kalemp. Nawo i kabi řun nşuur mēnt pdo bajebanan, mēnt ți unuur wi pnoorfën wa. »

15 Ajugun kē aşë teema aji : « An balagare! Ți unuur wi pnoorfën, jēm andoli ți an aji fēnēş uwit

---

* 13:6 Bapiit aji bko mēnt bawo Figuier ți umbaabu.

wi nul këme ubuuru wi nul du kampen kañooṭ wa uya udaan i?

¹⁶ Kë ñaaṭ i, anwoonj i pntaali pi *Abraham, i *Tatana atanuṅ ṅṣubal iñeen na bakreṅ, aanwo i kafënëṣa ṭi unuur wi pnoorfën i? »

¹⁷ Wi ajakuṅ haṅ, kë banklaṭuluṅ bti baṣë kowa fuṭ, bañaanṅ kë baṣë lilan ṭi iko inuura iweek bti yi akdolunṅ.

*Uhoñ wi pbuk pmpoṭi panjaanṅ pabuk bko
(Maci 13.31-32; Markut 4.30-32)*

¹⁸ Wal mënṭan kë aṣë ji : « Na we wi *Pṣih pi Naṣibaṭi panaamuṅ ba? Kë na we wi nhilanuṅ pnaamṅṭën pa ba?

¹⁹ Pawo ji pbuk pmpoṭi pi ñaanṅ ajejuṅ atepi du uṭeehul. Kë panaṭaa, akak bgof, kë ṅkat ṅadoo bi ado inṭanṅ ṭi inah yi ba. »

*Uhoñ wi uko utaaajanaanṅ pṣon
(Maci 13.33)*

²⁰ Yetu akak aji : « Na we wi nhilanuṅ kanaamṅṭën *Pṣih pi Naṣibaṭi ba?

²¹ Panaam ji bko btiṣu bi ñaaṭ ajaanṅ aṭu ṭi pṣon pṭum te pado taaj bti. »

Plëman pammiṅunṅ

²² Wi Yetu akyaanṭunṅ pban Yerutalem, aṭëpna ṭi ṅbeeka na ṅfëṭ ajukan aṣë ya.

²³ Kë alonṅ aṣë ji na a : « Ajugun, bañaanṅ banti-inku bakluṅ kabuur i? » Kë aṣë ji na baka :

²⁴ « Natamaan naneejna plëman pammiṅunṅ, ṭiki dṭupan, baṭum baluṅ kado na pneej bë baankhilan.

²⁵ Woli ajug katoh anaṭa adoo tuh plëman, kë naṣë hoj du bdig, nakob plëman kabot kakooṭ

bahaabëşan kaji “Ajugun, haabëşun plëman.” Aşë teeman kaji : “Mëmme di nawoonuñ.”

²⁶ An naşë ji na a : “Nde akuñ adaan na iwi, kë ikuñ ajukan ði igah yi nun.”

²⁷ Ul kaşë teem kaji : “Mëmme di nawoonuñ, an bti bado buñaan, nalowaan.”

²⁸ « Naluñ kawooni, kadeebañ, katibrën iñiiñ wal wi nakluñ kawin *Abraham na *Itaak na *Yakob na *bañupar Naşibañi bti du Pşih pi Naşibañi, an ði ñleefan başë bafëlan bdig.

²⁹ Wal mënñ, bañaan başë bapënna umayar unuur, kayoba, btamşanka na btammanju kabi pmaar ufettu uweek du Pşih pi Naşibañi.

³⁰ Kë hënk di di balon ði bambaañşaanuñ bakluñ kawo bateek, kë balon ði bateek baluñ kawo babaañşani. »

*Yetu aţëgara Yerutalem
(Maci 23.37-39)*

³¹ ði wal mënñan kë *bafaritay balon başë bi ði Yetu aji na a : « Pënan ði dko di iya dmpañi, *Herod añal kafinu. »

³² Kë aşë teem aji na baka : « Nayaan naji na unfëş wañ : “dpënan ñntaayi ði bañaan kabot kajeban bañaan ñña na faan, unuur uwajantën, nşë mba ulemp wi naan.”

³³ Kë nşë wo i kaya na bgah naan ñña na faan na kankoñan. Hënk di uwoon, na manjoonan nin *Nañupar Naşibañi alon aanhil kakeñna du dko dlön dampañi na Yerutalem.

³⁴ « Yerutalem, Yerutalem, iwi injaan kfiñ bañupar Naşibañi, katap biki ayiliin mnlaak, ñyaaş ñtum ddo

na p̄tonkr̄en babuku jibi uguk ujaan uboof n̄buk wa, k̄e ipoki.

³⁵ Ēnh̄en, Naşibaṭi aluṅ kadukaran katohan. K̄e nş̄e ṭupan, naankak awin̄en te wal wi nakluṅ kado kaji : “Bnuura bi Naşibaṭi ṭi ankmbiin ṭi katim ki Ajugun !” »

14

Yetu ajeban ṅiinṭ anwoon na n̄ṭṭ̄eṅ

¹ Ṭi *unuur wi pnoorf̄en uloṅ Yetu aya pyoban du uko naweek aloṅ i *bafaritay, k̄e bañaan̄ baş̄e wo ṭi ptena bnuura.

² K̄e ṅiinṭ aloṅ anwoon̄ na n̄ṭṭ̄eṅ aş̄e wo ṭi kadunul.

³ Wi wi Yetu aş̄aan̄ ahepar *bajukan Bgah na bafaritay aji : « Bgah bi nun badinan ṅaan̄ ajeban namaakal ṭi *unuur wi pnoorf̄en k̄eme baandinanani? »

⁴ K̄e baş̄e yomp. Yetu k̄e aş̄e ban namaakal ajebana aş̄e dola k̄e ayaa.

⁵ Wi wi aş̄aan̄ aji na baka : « Ahoṅ ṭi an awoon̄ aankp̄enan̄ ṭi dko m̄eṅṭ̄ abukul k̄eme uwitul unjoti ṭi pliik ṭi unuur wi pnoorf̄en ba? »

⁶ K̄e baanhinan ateema.

Pdat dko d̄ṭo

⁷ Yetu awin̄ k̄e bambiin̄ pyoban baji badat dko d̄ṭo di kadun, ukaan̄ k̄e ahoñ na baka, aji :

⁸ « Woli badu'u ufettu wi bniim, wutan kaya kaṭo du kadun. Iwo kaṭi nayoban ampeliin̄ abi aban,

⁹ andu'anaṅ pyoban iwi na a aş̄e bi, aji na iwi iṭen ṅiinṭ̄ m̄eṅṭ̄ aṭo. Wal m̄eṅṭ̄ inaṭa kawo na mnkow kaya kaṭo du kafet̄.

10 Kë woli badu'u ufettu, yaan iṭo du kafet, andu'iinj pyoban abile, aṣe ji na iwi : “Nanoh ñogan moṅ kadun.” Wal mēnt, idēm ṭi kadun ki bañaan bti baṅtoon na iwi ṭi umeeṣa.

11 Hēnk di uwoon, ñaan ankdēmanuṅ bkowul, baluṅ kawalana, kë ankwalanuṅ bkowul, baluṅ kadēmana. »

Naduun bajuuk pyoban

12 Yetu akak aji na andu'uluṅ pyoban : « Woli idu bañaan pyoban këme pde kañah, wutan kadu banohu, babak ṣaaṣ, bayiṭu këme bakinṭu bayok, ṭiki bukal baluṅ kadu'u kak pyoban këme pde kañah, uwo baluk bi nu.

13 Kë woli ido ufettu, ṭepan ṭep idu bajuuk, baṅtakmuṅ, bankjiinkuṅ, na bakuul,

14 iṣe inuurandēn, ṭiki baankhilan pluku. Na manjoonan, iluṅ kaluka ṭi wal wi bañaan batool baknaṭiinj ṭi pkeṭ. »

Bampokuṅ pbi pyoban (Maci 22.1-10)

15 Wi alon ṭi biki baduun pyoban atiinkuṅ uko waṅ aṣe ji na Yetu : « Ankuṅ kaṭo kade du *Pṣih pi Naṣibaṭi anuurandēn! »

16 Kë Yetu aṣe ji na a : « Ñiint alon abi wo i pdo ufettu uweek aṣe du bañaan batum.

17 Wi wal wi pde kañah ubanuṅ kë aṣe yil nalemparul aya aji na biki aduun: “Nabiini, kañah kabaa.”

18 « Kë baṣe junna aloolan aloolan bukal bti pji amiir baka. Nateek aji na a : “Dba nug nug uṭeeh, dwo i kaya pten wa, dkooṭu kooṭ miiraan.”

19 Kë alonj aji na a : “Dba nug nug nngit iñeen njaari dya hënk pten jibi njaklempi, dkooṭu kooṭ miiraan.”

20 Alonj kë aji na a : “Dba niim niim hënkunj, ukaanj kë mënihilan pbi.”

21 « Kë nalemparul aya akakalëş ajugul uko wi bateemulun. Ajug katoh adeebaṭ wal mënṭ aşë ji na nalemparul : “Faraan iya du iyiti na igah yi ubeeka itijën ṭi, bajuuk, banṭakmunj, bakuul na bankjiinkunj.”

22 Kë nalemparul aya akak aji na a : “Naweek, ddo uko wi ijakunj kë dko daantuma tum.”

23 Kë ajug katoh aşë ji na a wal mënṭ: “Yaan na igah yi nṭeeh ido kaṭaş ibiig, idabër bañaanj, katoh naan kahilna kaṭum.”

24 Dṭupan, nin alonj ṭi bateek biki nduunj aankñem kañah naan. »

*Pduk iko bti kaṭaş Yetu
(Maci 10.37-38)*

25 Bañaanj baṭum bawo ṭi ppoş na Yetu ; kë aşë kok aji na baka :

26 « Woli ñaanj abi ṭi nji bë aanṇalën maakan apelan aşin, anin, aharul, babukul, baṭa'ul na baweekul na uleeful kak, aanhil pwo naṭaşaraan.

27 Anwoonj aankunja krut ki nul kadinan phaj ji nji udole wo ṭi pkeṭ, kapoş ṭi kafet ki naan, aanhil pwo naṭaşaraan. »

28 « Ahoṅ ṭi an ajaanjanjal pniw katoh kaweeek bë aanji dun kaṭo kaşal bnuura katen itaka yi anumiin, kame me ahilan pniw ka kaba?

29 Woli aando hanj, ajun pniw bë aambi hilan pbaañëş, bankwinunj ka babenja

30 kaji : “Ñaañ i ajunun pniw bë aanhilaran pbaañeş!”

31 « Kê naşih ahon ajaan wonţi aya pgut na naşih alon aanji dun kaşal katen me ahilaran na bangoli iñeen-week nyaaş iñeen week (10.000) pgut na anwoon na bangoli iñeen-week nyaaş iñeen-week ıtëb ba (20.000)? »

32 Woli aanhilani, ayil du naşih undu wi ahumun nlowi, kakoota batiinkar.

33 Kê hënk di uwoon, woli alon ıtı an aanduk bka bi nul bti aanhil pwo naşaşaraan. »

Pnam panyaşun

(Maci 5.13; Markut 9.50)

34 Yetu akak aji na baka : « Pnam pawo uko unuura, paşale kak ayaş, bakakanaan kataabare ki pa na we ba? »

35 Nin paankak anuura pa mboş, këme pa umëñan ; paji pafël.

« Ankaan ıbaıt ıtiinkni, ıtiinkan. »

15

Uhoñ wi unkaneel umpoţi unneemun akut awinana

(Maci 18.12-14)

1 *Bakobraar daaşa na bado buşaan bti baji bañog Yetu, katiinka.

2 *Bafarıtay na *bajukan Bgah başë kahoopaşër kaji : « Ñiintı i aji naakiir na bado buşaan, kabot kade na baka. »

3 Kê Yetu aşë hoñ na baka aji :

4 « Ahon ıtı an ajaan aka nte ıkaneel iñeen-week aşë neemandën uloolan, aanji duk ıtundu du pşaar, kaya pla unneemun, te wi awinan wa? »

⁵ Wal wi awinun wa, aji lilan maakan, kalap wa,
⁶ kaya katoh, kadu banohul na bakințul, kaji na baka : “Nalilaan na nji, dwın unkaneel wi naan unneemuñ.”

⁷ Kë hënk di uwohan, mnlilan mnweek manwo du bați pa nado buțaan aloolan anțelșun ubida kapel bañaan bațum* banwoon bațool, banwoon baannuma pțelêș ȳbida. »

Uhoñ wi baluk banneemuñ akuț awinana

⁸ « Kë ñaaț ahoñ ajaan wonți aka baluk bi ȳnuur iñeen, așë neemandën baluk bi unuur uloolan, aanji tehan unkaniya, kawet dko bnuura, te wi awinun baluk mënț i?

⁹ Wal wi awinun ba, aji du banohul na bakințul kaji na baka : “Nalilaan na nji, dwın baluk bi mbiiñ aneemandën.”

¹⁰ Hënk di mnlilan manjaan manwo ți ȳwanjuț ȳi Nașibați pa nado buțaan aloolan anțelșun ubida. »

Uhoñ wi napoț anneemuñ akuț awinana

¹¹ Yetu akak aji na baka : « Ñiintȳ aloñ abi ka bapoț batëb.

¹² Anwoon nabaasha kë așë ji na așin : “Paap, wulaan kafah ki naan ți bka bi nu.” Kë așin afaaș baka bka bi nul.

¹³ Wi nabaasha adoluñ ȳnuur ȳntiișu așë ȳonkrën bka bi nul bti, ațool aya du utaak uloñ unlowuñ atok ȳokan bka bi nul ȳi unoh.

¹⁴ « Wi ațokuñ bka bi nul bti, kë ubon wi katër ilëmënt ușë mara mara ajot ȳi utaak mënț, kë ajun pwo ȳi kanuma.

---

* 15:7 Bapiit ȳi ulibra aji bañaan iñeen kañeen kalon na kañeen kalon (99).

15 Wi wi ayaan aneej ulemp du ñiint alon i utaak mēnt, kē un mēnt aṭu'a pyeṅ ṅnkuma.

16 Ado ji ṅal pde ilēfa yi ṅnkuma katumanaan kayiṅ bē nin alon aanji ṭena ya.

17 Wal mēnt kē aṣē ṣalntēn aji : “Balemp hum ba-woon du uko paapa, aji bade kayok kado dukṣēn, kē nji nṣē wo ṭi akeṭ ubon!

18 Dkak du paapa kaji na a : ‘Paap djuban ṭi kadun ki Baṭi abot ajuban ṭi kadunu ;

19 mēnkak ataṅ na pdu'ana abuku, jejaan ji alon ṭi balemp biki nu.”

20 Kē hēnk di atooluṅ pkak du aṣin.

« Ahum nlowi, kē aṣin aṣē wina, abot aṅagi'a ; aṭiira, ajotna, amooka bnuura.

21 Kē abukul aṣē ji na a : “Paap, djuban ṭi kadun ki Baṭi abot ajuban ṭi kadun ki nu, mēnkak ataṅ na pdu'ana abuku.”

22 Kē aṣin aṣē ji na balemp biki nul : “Nataraan, naṭijan kamiṣa kannuurnaaniin, nawoharēna, naṭu'ana paneel ṭi pkoñ, nabot naṭu'a iṣapaat ṭi ihoṭ.

23 Nayaaran uwit ummagnuṅ ṭi batani nafin, ṅde, ṅnoha,

24 abuk naan annaṭuṅ i abi keṭ aṣē kak ṭi umundu, abi neem, aṣē winana!” Kē baṣē wo ṭi unoh.

25 « Bajeen ñiint awo wal mēntan du uṭeēh. Wi akbiin, aṅog katoḥ aṣē tiink kē bakkob abot aki.

26 Adu wal mēnt nalemp i aṣin alon ahepara uko umba'i duk awo wo.

27 Kē un ateema aji : “Aṭa'u abiin, kē ṣaaṣ afin uwit ummagnuṅ ṭiki akak najoob.”

28 Kē bajeen aṣē deebaṭ, apok pneej katoḥ. Kē aṣin aṣē pēn akooṭa.

²⁹ Kë ašë teema aji : “Ddo nşubal nşum, alemparu, mëmbaaŋ kapoka nin pdo uko wi ijakuŋ, kë iim-baaŋ kaŋenarën upi umpoŋi nnohnaana na batëŋŋ naan ;

³⁰ kë abuku i ašaŋ akak, ul anyaaŋ ade bka bi nu na baaŋ bawuŋaan aba, kë iŋë do kë bafiŋ uwit ummagnuŋ!”

³¹ « Kë ašin ašë ji na a : “Abuk naan, iwi, iji kwo na nji na nnuur nuur, uko wi nkaaŋ bti uwo wi tu.

³² Kë nşë wo i kanoha kabot kawo ŋi mnlilan, ŋiki aŋa'u i abi keŋ, ašë kak ŋi umundu ; abi neem ašë winana !” »

16

Namali natit

¹ Yetu abot aji na baŋaŋarul : « Niiŋŋ aloŋ nayok abi ka namali, kë bašë keešaara du a aji atoka bka.

² Kë ado kë badu namali ašë ji na a : “We wi mbaaŋ atiink kë baktup ŋi iwi ba? Yuujaan jibi idoluŋ na bka bi naan, hënkunŋ mënkaŋ aŋal iwo namali i naan.”

³ Kë namali ašë ŋal aji : “Dbaa do we, wi ajug katoh apënananuŋ ŋi ulemp? Pya kajaar? Mënhinan ka. Bñehan? Dkowa ba.

⁴ Yoow! Dme uko wi nji kadoluŋ wi bakpënananuŋ ŋi ulemp, pa bañaŋ bahilna bayeenkën du itoh yi baka.”

⁵ « Kë hënk di di adoŋ kë badu banŋeetuŋ ajug katoh kë bakbiina aloolan aloolan, aji na nateek : “Hum di di iŋeetuŋ ajug katoh ba?”

⁶ Kë ñiintɔ ajaka : “Iniibi* iñeen-week yi ukëra” kë aji na a : “Nje kakaarta ki nu, ɕoon itaran ipiit iniibi iñeen-kañeen.”

⁷ Akak aji na alonɔ : “Kë iwi, hum di di iɕeɕun ajug katoɕ ba?” Kë ateema aji : “Iniibi iweek iñeen-week yi maaj” kë aji na a : “Nje kakaarta ki nu, ipiit iniibi iweek iñeen bakreɔ.”

⁸ Kë ajug katoɕ aɕë maɕ namali naguuru un jibi adolonɔ mntit hënk. Hënk di uwoonɔ, bañaanɔ banɔalonɔ umundu wi batit ɕi mnwo mi baka na batëɕ baka apel biki bjeehi bi Naɕibaɕi. »

Pɕijan itaka bnuura

⁹ Yetu akak aji : « Dɕupan : nalaan banoh na itaka yi umundu wi buɕaan wi, nahilna unuur wi iko yi umundu wi ikbaanɔ, bayeenkan du itoh yi baɕi inwoonɔ yi mnɕo.

¹⁰ Anwoonɔ naɕool ɕi uko umpoɕi wi bawululunɔ aji wo naɕool ɕi utum, kë anwoonɔ aanwo naɕool ɕi umpoɕi aanji wo naɕool ɕi utum.

¹¹ Woli naanwo naɕool ɕi pyok pi umundu wi buɕaan wi, in aklunɔ kawulan pyok pi manjoonanɔ?

¹² Kë woli naanwo naɕool na bka bi ñaanɔ nampaɕi, naɕal aji Naɕibaɕi alunɔ kawulan banwoonɔ bi nan i?

¹³ « Nin ñaanɔ aanhil kalempar baɕih batëb : apok alonɔ kaɔal undu, këme amëban alonɔ, kaɕë beeh undu. Naanhilan kalempar Naɕibaɕi kabot kalempar itaka. »

Nɕup nlonɔ kak ni Yetu

(Maci 11.12-13; 5.31-32; Markuɕ 10.11-12)

---

* **16:6** Kaniibi kandoli kawo nɕitru iñeen nɔwajanɕ na paaj na ulonɔ.

14 *Bafaritay banjaan banjal itaka batiink iko mēnt bti ašē beŋ Yetu.

15 Kē ašē ji na baka : « An nawo bañaan banjaan badaar kawo batool ʔi kadun ki bañaan kē Našibaʔi ašē me nʂal ŋi nan. Uko wi bañaan badēmanuŋ uji uwo unwuʔuŋ maakan ʔi kadun ki Našibaʔi.

16 « Ji *Yowan Nabattaar abi ado kabi, *Bgah bi Moyit na *baʔupar Našibaʔi bawoon ; du wal wi abiinuŋ kē bašē ʔupan *Uʔup Ulil Unuura wi Pʂih pi Našibaʔi, kē bañaan bti bataman ado na pneej ʔi pa.

17 Baʔi na mboʂ manyojnuŋ ʔtok apel uko uloolan umpoʔēʔaanuŋ ʔi *Bgah bi Moyit.

18 « Ŋaan andookuŋ aharul akuʔ aniiim alon ajuban pjuban pi piint, kē anniimuŋ ŋaaʔ i ayinuul adookuŋ ajuban pjuban pi piint. »

Ŋiintŋ nayok na Lataar najuuk

19 Yetu akak aji : « Ubi ka ŋiintŋ alon nayok, anjaki ŋēga kabot kade bnuura, kawo ʔi unoh na ŋnuur.

20 Kē bašē fēl ʔi plēman pi katohul ŋiintŋ alon najuuk i bajaan bado Lataar† i uleef unniinkuŋ ŋjad.

21 Ado ji ŋal ŋal pjejēntŋ ituk injotnuŋ ʔi umeeša wi nayok. Ŋbuš ŋadoodŋ aji ŋalaj ŋjad ŋi nul.

22 Kē najuuk uŋ abi keʔ, kē ŋwanjut ŋaya na a kē aʔo akab du *Abraham. Kē nayok abi keʔ kak, kē bamoya.

23 « Wi nayok awoon du mnkeʔ, ahaj maakan, ašē kat keʂ awin Abraham du kalowan, kē Lataar aʔo añaoga.

† 16:20 Lataar dawoonŋ Našibaʔi aji ʔenk.

24 Wi wi ahuuranuŋ adu'a aji : “Abraham Paapa, ñagi'aan, iyil Lataar atoop pkoñ ti meel abi ñowanaan pndemënt, dhaj maakan ti bdoos bi.”

25 Kë Abraham ašë teema aji : “Abuk naan, lešan kë iwin bnuura wal wi iwoon du mboš, kë Lataar ul, ašë wo ti mnhaj. Hënkuŋ awo ti atuumara, iwi kë išë haj.

26 Tenan kak : bwal bweek bakak apaṭešun na an, banjalun pṭep bahilna bawo baankṭep, ñaan aanhil pmuur bwal bi kabi du un.”

27 « Kë nayok ašë ji na a wal mënt: “Keeri Paap, dkooṭu kooṭ, yilan Lataar du katoh ki paapa,

28 dka babak paapa kañeen ; aya aṭup baka uko wi awinuŋ, bawutna kabi kak ti dko di mnhaj di.”

29 Kë Abraham ašë ji na a : “Bawo na ŋlibra ŋi *Moyit na ŋi *baṭupar Našibaṭi, batiinkan uko wi baṭupuŋ ti ŋa.”

30 Kë ñiintṅ nayok un aji na a : “Uunkkëša kēš baka, bē woli ñaan anwoonuŋ du mnkeṭ aya ṭup baka, bawut pjuban, kaṭëlēš ŋbida.”

31 Kë Abraham ašë ji na a : “Wi bawoon baanji batiink *Moyit na baṭupar Našibaṭi, woli ñaan adoo naṭa ti pkeṭ abi aṭup baka, baankteha te.” »

17

Pjuban na pmiirad

1 Kë Yetu ašë ji na baṭašarul : « iko inhinanuŋ kado bañaan bado buṭaan iinhinan kawaanana, kë ñaan anšaan ṭij ya ašë wuṭan!

² Uhokan pa a batana plaak pweek bawata du bdëk, kë di pwuta ado ulonj ti bapoŋ biki* Naşibaŋi ajot ti pjuban.

³ Naŋafaraan!

« Woli atëntu ajubanu, ŋiiniin na a, woli awut pjuban, kmiira.

⁴ Kë woli ajubanu nyaaş paaj na ulonj ti unuur, akuŋ abi nyaaş paaj na ulonj aji na iwi : “Miiraan” kmiira. »

*Pfiyaar pi nalempar Naşibaŋi
(Maci 17.19-20)*

⁵*Banjañan baji na Ajugun : « Hoŋalëşan pfiyaar panwoonj ti un. »

⁶ Kë aji na baka : « Woli naka lah pfiyaar panliñuñ na pbuk pi maaj, najile na pnŋteen pi : “Dëtadiiran iya ijab du bdëk,” paŋiinkan! »

Plempar Naşibaŋi na byompan

⁷ « Ahoñ ti an ajaan aji na nalemparul najaar këme nayafan woli awoona uŋeeh : “Taraan, biin iŋo ide”?

⁸ Aambaa ŋëp ŋëp kaji na a : “Juñaan kañah, ibot iŋelëş iko ibi iyişën, te ndo nde mbot ndaan, ibale kbaa de kabot kadaan.”

⁹ Aanka na pwula nin uko ulonj, ŋiki ado uko wi ajakuluñ.

¹⁰ Kë hënk di uwoonj pa an : wal wi nadoli uko bti wi Naşibaŋi ajakanan nado, najakan : “Nwo balemp ŋañ, ŋdo uko wi ŋwoonj biki kado.” »

Biinŋ iñeen bamaak bdo

---

* **17:2** Bapoŋ biki : Yetu aŋiiniyaan ŋi banfiyaaruñ, bukal bakakuñ ji bapoŋ.

11 Wi Yetu atooluŋ pya Yerutalem, ašë t̄epna ŋmban ŋi ŋtaak ŋi *Famariya na *Galilay.

12 Wi akneejuŋ t̄i untanka uloŋ, k̄e biint̄ iñeen bammaakuŋ bdoo bašë bi pyit na a, ašë naŋ alow,

13 ahuuran aji : « Yetu, najukan, ñagi'un. »

14 Wi Yetu awinuŋ baka ašë ji : « Nayaan nawinana du baŋeŋan biki Našibaŋi. » Wi bakyaan na bgah, ašë mara mara ajeb.

15 K̄e aloŋ t̄i baka, wi awinuŋ k̄e ajebi, ašë wugša, awo t̄i phuuran, adēman Našibaŋi.

16 Abi, ajot t̄i ihoŋ yi Yetu ašë beeba. Ñiint̄ m̄ent̄, awo i uŋaak wi Famariya.

17 K̄e Yetu ašë hepar aji : « Biint̄ iñeen bti baanjebi i? K̄e biki kañeen kaloŋ bandukiin bawo tuŋ ba?

18 Aloŋ t̄i baka aankak ado bi kabi kadēman Našibaŋi, ñiint̄ i anwoon aanwo *nayuday akakuŋ tañ abi adēmana! »

19 Wi wi Yetu ašaan aji na a : « Naŋiin iya, pfiyaar pi nu pabuuranu. »

*Ubi wi Pših pi Našibaŋi
(Maci 24.23-28,36-41)*

20 *Bafaritay bahepar unuur uloŋ Yetu lum di *Pših pi Našibaŋi pakbiin, k̄e ateem baka aji : « Ubi wi Pših pi Našibaŋi uunkwinana,

21 k̄e ñaan aankdo kaji : “Tenan : pawo t̄i! K̄eme : pawo moŋ.” Pših pi Našibaŋi pawo t̄i ptoofan. »

22 Yetu akak aji na baŋašarul : « Ŋnuur ŋloŋ ŋabi, ŋi nakluŋ kaŋal pwin *Abuk Ñiint̄ unuur uloolan tañ, b̄e naankwina.

23 Baluŋ kajakan : “Awi moŋ!” “Awii wi!” Nakya da, naktiir da.

24 Jibi kaliik liik kajaan kawoona kabaŋ kalon ki baŋi, kajeehan baŋi bti, hēnk di di Abuk Ńiintŋ aklun kawo ŋi unuur wi nul.

25 Kē ašē wo i kahaj maakan duna, kawuunŋ ki kabot kapoka.

26 « Uko umbiinŋ awo ŋi wal wi Nowe ukaanŋ awo ŋi ŋwal ŋi Abuk Ńiintŋ.

27 Bañaanŋ bawo wal mēntŋ ŋi kande na udaan, aniim, awul babuk baka iniim, te unuur wi Nowe aneejunŋ ŋi upuur wi meel uweek, kē ušubal uweek ušē jot, atuman idēk, kē bayoora bukal bti.✧

28 « Kē hēnk di uwohanŋ ŋi wal wi Lot : bañaanŋ bawo ŋi kande na udaan, anug, awaap, atepi, aniw ;

29 Kē unuur wi Lot apēnuŋ ŋi Fodom, Našibaŋi kē ašē do ušubal wi bdoo, na pdēpalēn panktēradunŋ kē papēnna baŋi, aŋiŋ baka bukal bti.✧

30 Kē hēnk di di uklunŋ kawo, ŋi unuur wi Abuk Ńiintŋ aklunŋ kawinana.

31 « ŋi unuur mēntŋ, ŋiaanŋ anwoonŋ ŋi ušaala, awutan kaneejar iko yi nul. Kē hēnk di ukwohanŋ pa ŋiaanŋ anyaanŋ uŋteeh, awutan kawuŋša pŋiiš.

32 Nalešan uko undolunŋ ahar Lot✧!

33 Ankdoonŋ na pbuuran ubida wi nul alunŋ kawaanŋ wa, kē anwaanŋunŋ ubida wi nul alunŋ kabuuran wa.

34 Dŋupan : na utejan mēntŋ, bañaanŋ batēb bapiintŋ ŋi kališa kaloolan : alonŋ ajejana, alonŋ aduka.

35 Baaŋ batēb bawo ŋi pšon : alonŋ ajejana, alonŋ aduka. [

✧ 17:27 Ujuni 6.9; 7.24. ✧ 17:29 Ujuni 18.20; 19.25. ✧ 17:32 Ujuni 19.26.

³⁶ Biint̄ batëb bawo du uṭeeh : alon̄ ajejana, alon̄ aduka.] »

³⁷ Kë baṭaş Yetu başë hepara aji : « Ajugun, ṭuṇ di di iko mënṭ iklun̄ kaṭëpna? » Kë ateem baka aji : « Dko di unṭaam ukeṭnuṇ, dul di di n̄jugude ṇakluṇ kayitiir. »

18

Uhoñ wi nawayëş na ñaaṭ nayoṭ

¹ Yetu akak ahoñ na baṭaşarul adiimanaan baka kë bawo biki kado kañehan Naşibaṭi ṇwal bti, kawut kawutandër.

² Aji na baka : « Ubi ka ṭi ubeeka ulon̄, nawayëş bṭup aññoomun̄ Naşibaṭi abot awo aanji tiink nin ñaaṇ.

³ Ṭi ubeeka mënṭ kak, ñaaṭ nayoṭ alon̄ awo da anṭaali pbi du a bawayëşa. Aji ji na a : “Wayëşaan na naşoorad naan.”

⁴ « Nawayëş ajon kapok aşë bi ban ṭuṇ aji : “Na manjoonan, mënji kaṭi Naşibaṭi abot awo mënji kaṭiink nin ñaaṇ ;

⁵ kë jibi ñaaṭ i aknooranaanun̄, dwayëşa. Woli abi'a bi ṭi, abi baañşaan pdo kayewlënën.” »

⁶ Ajugun kë aşë kak aji na baka : « Natiinkan uko wi nawayëş nawuṭaan i ajakuṇ!

⁷ Kë Naşibaṭi, aankbi kaṭënk biki nul, kawayëş baka i, wi bakhuuranulun̄ añehan ṇwal bti? Ajon uṭënk baka i?

⁸ Dṭupan na manjoonan, awayëş baka kataran ṭaran. Kë *Abuk Ñiint̄, alun̄le bi, aṭënkaara ṭi umundu bañaaṇ banfiyaaruṇ i? »

Uhoñ wi Nafaritay na nakobraar daaşa

⁹ Yetu akak ahoñ pa bañaan banşaluñ aji bawo batool aşë beeh bandukiin, aji :

¹⁰ « Biinţ batëb babi ya pñehan Naşibaţi du Kathul Kaweek ; alon awo *nafaritay kë alon awo *nakobraar daaşa.

¹¹ Nafaritay anaţ aşë ñehan Naşibaţi ti uşalul aji : “Iwi Naşibaţi, dbeebu ti uko wi mpaţuñ na bañaan bandukiin, bakii, bado buţaan, bajuban pjuban pi piinţ ; dbeebu kak wi nwoon mënnaam na nakobraar daaşa i.

¹² Dji kayiman ñnuur ñtëb ti kanëm kabot kafaaş uko wi nyeenkun bti kado ifah iñeen, kajej kalon kawulu.”

¹³ Nakobraar daaşa ul kë aşë naţ alow, aandoo ñoom pkat këş katen baţi, aşë kuña iñen* , aji : “Iwi Naşibaţi, ñagi' aan, nji nwoon nado buţaan.” »

¹⁴ Yetu aji na baka : « Dţupan : Uñ mënţan wi aţişuñ, Naşibaţi adinan kë awo natool ti kadun ki nul, kë uşë wo uunwo hañ pa nafaritay. Hënk di uwoon, ankdëmanuñ bkowul, baluñ kawalana, kë anwalanuñ bkowul, baluñ kadeeña. »

*Yetu awul bapoţ bampoţi bnuura bi Naşibaţi
(Maci 19.13-15; Marku 10.13-16)*

¹⁵ Bañaan balon baţij Yetu bapoţ bampoţi pa aban baka, kë baţaşarul bawin uko mënţ aşë ñoman na baka.

¹⁶ Kë Yetu aşë do kë bañogan bapoţ aşë ji : « Nawutan bapoţ babi ti nji! Nakneenan baka, ţiki *Pşih pi Naşibaţi pawo pi banwoon ji baka.

---

* **18:13** Ti ugrek bapiit aji : Akob iñen ti bjënt, hënk di bayuday bajaan bado woli bawo ti puţan.

17 Dɕupan na manjoonan : anɕaluŋ pneej ɕi Pɕih pi Naɕibaɕi awo kanaam na napoɕ. »

Ñiintɕ nayok

(Maci 19.16-30; Markuɕ 10.17-31)

18 Kë ñiintɕ alon antiinkaniin aɕë hepar Yetu aji : « Najukan nanuura, we wi nwoon kado kayeenkna ubida wi mnɕo ba? »

19 Yetu kë aɕë ji na a : « Imeha kë Naɕibaɕi ɕaɕ anuuriin, ukaan kë ikdu'en nanuura i? »

20 Ime uko wi *Bgah bi Moyit bajakuŋ: “Iinkpi-intɕ na ahar ñaan këme ayin ñaan, iinkfiŋ ñaan, iinkkiij, wutan katapar ñaan uko wi awoon aando, mëbaan ɕaaɕ na naan bnuura.” »

21 Kë ñiintɕ ateema aji : « ddo iko mëntɕ bti wi nwoon napoɕ te hënkun. »

22 Wi Yetu atiinkun uko wan aɕë ji na a : « Iduka uko ulon kak : waapan iko yi ikaan bti, ijej itaka iɕen bajuuk, woli ido han kɕë ka pyok du baɕi. Wal mëntɕ, kɕë bi, kaɕaɕën. »

23 Wi ñiintɕ atiinkun uko wan, aɕë jooɕan, ɕiki ayok maakan.

24 Yetu awin kë ajooɕanii aɕë ji : « Utam maakan pa nayok aneej du *Pɕih pi Naɕibaɕi!

25 Aa, uyoj apel pa untaam uweek wi pnkunkaali uneej ɕi bhër bi kaguja kë di nayok aneej du Pɕih pi Naɕibaɕi. »

26 Banktiinkulun kë baɕë ji : « Kë in ahilanun keeri kabuur? »

27 Yetu kë ateem baka aji : « Bañaan bajën baanhilan pbuuran nleef ni baka, kë Naɕibaɕi aɕë hil pbuuran baka. »

²⁸ Fimonj Piyeer kē ašē ji na a wal mēnt: « Tenan, ŋduk iko yi ŋkaan bti pa ptašu. »

²⁹ Yetu kē ašē ji na baka : « Dɔpan, manjoonan ma : ŋaan ankdukuŋ kato Hul, aharul, babak ašin, na bajugul na babakul pa Pših pi Našibați,

³⁰ ayeenk kapelan maakan ți umundu wi uko wi abiin aka, kabot kayeenk ți umundu unkmbiin ubida wi mnɔ. »

*Yetu akak aɕup kē aluŋ kakeɕ kabot kanaɕa ți pa
(Maci 20.17-19; Markuɕ 10.32-34)*

³¹ Yetu adu *banjañan iñeen na batēb mpaɕ ašē ji na baka : « Hēnkuŋ, ŋtool ppaya du Yerutalem. Iko bti yi *baɕupar Našibați bapiituŋ ți *Abuk Ńiint idolana.

³² Abuk Ńiint aluŋ kawulana du banwoon baanwo *bayuday, baluŋ kabeña, kakara, katēfjēra ;

³³ kakoba na itintēl kašē kafiña, unuur uwanɕtēn ašē naɕa ți pkeɕ. »

³⁴ Kē banjañan iñeen na batēb bašē tiink ašē wo baante uko wi ajakuŋ. Uɕup mēntan uɕep baka kē baamme uko wi Yetu aŋaluŋ pji na baka.

*Yetu ajeban nakuul aloŋ du ŋmban ŋi Yeriko
(Maci 20.29-34; Markuɕ 10.46-52)*

³⁵ Kē wi Yetu akñoguŋ ubeeka wi Yeriko, nakuul aloŋ aɕo bñehan ți kaban ki bgah.

³⁶ Wi atiinkuŋ bañaan batum kē baktēp, kē ašē hepar uko unwoon,

³⁷ kē baɕupa aji : « Yetu i *Nataret aktēpuŋ. »

³⁸ Wi wi ašaan ahuuran aji : « Yetu *Abuk Dayiɕ, ŋagi'aan! »

³⁹ Banwoon ɥi kadun banoman na a ayomp, kë abaa huuranaara huuran maakan aji : « Abuk Dayiɥ, ñagi'aan! »

⁴⁰ Kë Yetu ašë naɥ ado kë baɥija a. Wi nakuul aňogun kë ašë hepara :

⁴¹ « we wi iňaluɥ ndolu ba? » Kë atees aji : « Ajugun, dolaan ndo kawin kak! »

⁴² Yetu kë aji na a : « Doon kawin, pfiyaar pi nu pajebanu. »

⁴³ ɥi dko mēntɥ kë akak awin abot aɥaš Yetu, ašë dēman Našibaɥi. Kë bañaan bti bakak ayeeh mndēm mi Našibaɥi wi bawinuɥ uko unɥepuɥ.

19

Take

¹ Yetu aneeɥ ɥi Yeriko awo ɥi pmuur ubeeka,

² kë ñiinɥ alon anwoon katim ki Take ašë wo da, awo naweek i *bakobraar daaša abot ayok maakan.

³ Ado na pwin ñaan anwoon Yetu ašë wo aanhinani ɥiki bañaan baɥumi, kë abot awo ñaan naɥamñaan.

⁴ Aɥi wal mēntɥ ajot kadun ašë paya ɥi bko blon kahilna kawin Yetu, anɥɥepnuɥ da.

⁵ Wi Yetu abanuɥ du dko di apayiin ašë kat kēš aji na a : « Take, taraan iwala, dwo i kawala du katohu nɥa. »

⁶ Kë ataran awala ayeenka na mnlilan.

⁷ Wi bañaan bti bawinuɥ uko wan, ašë ɥur ɥuran aji : « Aya awala du uko ñiinɥ nado buɥaan! »

⁸ Kë Take ašë naɥa anaɥ, aji na Ajugun : « Ajugun, tenan, dfaaš bka bi naan ɥi ptoof kaɥen bajuuk,

akak awo woli dguur ñaaŋ bka bi nul kakakana n̄yaaŋ n̄baakër uko wi nyeenkulun. »

⁹ Yetu kë ašë ji na a : « Našibaŋi abuuran n̄ta bañaan biki katoŋ ki, iwi kak iwo abuk *Abraham.

¹⁰ Hënk di uwoon, *Abuk Ñiint̄ abi bi pla kabot kabuuran banneemun. »

*Uhoñ wi itaka
(Maci 25.14-30)*

¹¹ Wi bañaan bawoon ɸi ptiink Yetu, kë ašë hoñ na baka ɸiki aňog Yerutalem, kë bašë ŋal aji *Pših pi Našibaŋi pawinana wal mënɸ.

¹² Aji na baka : « Ñiint̄ alon̄ i kabuka kaweeek abi ya du uŋaak unlowun̄ pya kayeenk pših pi uŋaak wi nul, kašë kawuŋša.

¹³ Adu balemparul iñeen, awul baka andoli baluk bi kli kwajanɸ ašë ji na baka : “Nalempan na itaka yi te ubi’ën.”

¹⁴ « Bañaan biki uŋaakul kë bašë ŋoor, ayil bañaan balon̄ kë baya du naših najeenkal aji na a : “Nëñjal ñaan̄ i ašihun.”

¹⁵ « Wi bayaan̄ aŋoorana du pših, kë ašë wuŋša. Wi abanun̄, ašë do kë badu balemparul biki abiin̄ awul itaka, katen jibi andoli ɸi baka aduki alemp.

¹⁶ Nateek abi ajaka : “Naših, itaka yi iwulun̄ yii yi, dduk aka uko wi iwulun̄ n̄yaaŋ iñeen.”

¹⁷ Kë aji na a : “Ido bnuura, iwo nalemp nanuura ; jibi iwoon̄ nanuura ɸi uko umpoɸi wi nwuliin̄, iwo nantun̄a i n̄beeka iñeen.”

¹⁸ « Natëbant̄ën kë abii, aji na a : “Naših, itaka yi iwulun̄ yii yi, dduk aka uko wi iwulun̄ n̄yaaŋ kañeen.”

19 Kë akak aji na uŋ mënŋan : “Iwo nanŋuŋa i ŋbeeka kañeen.”

20 « Undu kak kë abii aji : “Naŋih, itaka yi nu yii yi, dtan ya ŋi blaañ ahank.

21 Dŋi'u, iwi inwoon ñiinŋ najooŋ, anjaan ayeenk uko wi awoon aanhankani, kabot kakit uko wi awoon aantepi.”

22 Kë naŋih uŋ aŋe ji na a : “Iwi nalemp nawuŋaan, dwayeŋu na ŋŋup ŋi iŋupun iwi ŋi uleefu. Ime aji dwo ñaan najooŋ anjaan ayeenk uko wi awoon aanhankani, kabot kakit wi awoon aantepi.

23 Kë we ukaan keeri kë iinjeŋ itaka yi nwuliin ahankan du naŋeŋan ba? Iŋaan kabuk uko ulon, woli dyaarad ya.”

24 « Wi wi aŋaan aji na bañaan banŋoon da : “Nayeenkana itaka yi nul, nabot nawul ya andukiin aka ŋyaaŋ iñeen uko wi nwululun.”

25 Kë bateema aji : “Adobi ka ka itaka itum!”

26 Kë akak aji na baka : “Dŋupan, ñaan ankaan, balun kaŋena kak, bë anwoon aankaa, bado yeenka wi akaan.

27 Kë baŋoorad naan, banwoon baambi ŋal nŋih baka, naŋjan baka ŋi, nafaal ŋi kadun naan.” »

Yetu aneeŋ ŋi Yerutalem ji naŋih

(Maci 21.1-9; Markut 11.1-10; natenan ŋi Yowan 12.12-16)

28 Wi Yetu aŋiiniin hanŋ aba, aŋe tool pya Yerutalem, apoŋ ŋi kadun ki pntuk.

29 Wi añogun ñfēt ñi Betfage na Betani, kañog pnkuñ pi bajaan bado « Pnkuñ pi Mnoliwera* » ašë yil baťaşarul batëb aji na baka :

30 « Nayaan du ufēt unwoon ți kadunan wuñ, woli naneej da, națenk ubuuru umpoți untanuñ, wi nin ñaan awoon aambaan kadapi'aara ; nafënëšan wa națij.

31 Woli alon ahepar uko unkaan kē nakfënëş wa, najaka Ajugun anumiñ wa. »

32 Wi bayili bayaan, baya țenk kē uko uwo jibi Yetu ajakuñ na baka.

33 Wi bawoon ți pfënëş ubuuru umpoți wuñ, bajug wa kē başë ji : « we ukaan kē nakfënëş ubuuru ba? »

34 Kē başë teem aji : « Ajugun anuma wa. »

35 Wi wi bajejuñ wa ațij Yetu, ašë pënan iyeti yi baka agur wa, ašë dola kē apayaa.

36 Wi akyaan, kē bañaan başë pënan iyeti yi baka așeef ți bgah.

37 Wi Yetu abanuñ du bgah bankwalnaaniñ Pnkuñ pi Mnoliwera atool pya Yerutalem, kē pntuk pi baťaşarul bti paşë lilan maakan, ahuuran maakan awo ți pdëman Naşibați pa mlagre mi baw-inuñ bti.

38 Baji : « *Bnuura nuura ți naşih ankmbiñ ți katimul!*✧ Mnjeeh du bați na mndëm du bați duuț ! »

39 *Bafaritay balon banwoon ți pntuk kē başë aji na Yetu : « Najukan, ñomaan na baťaşaru baťañan. »

---

* **19:29** *Pnkuñ pi Mnoliwera* : Dawoon katim ki pnkuñ pi bajaan bado na umbabu “Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives.” ✧ **19:38** Kañaaam 118.26.

⁴⁰ Kë ašë teem baka aji : « Dɔpan, woli bayompi, mnlak mi manhuuran. »

Yetu akak aɕëgara Yerutalem

⁴¹ Wi Yetu aňogun, awin ubeeka wi Yerutalem, ašë ɕëgara wa,

⁴² aji : « Dɔal lah iwi kak iyikrën iko inkɕijiin nɕa di mnjeeh, kë iko mënɕ išë mena, kës ki nu kaanhilan pwin ya.

⁴³ Nnuur nlon nabi ni bašooradu bakdolun uniw wi mboš kakoolntënu, kagut na iwi.

⁴⁴ Balun katoku, iwi na babuku. Baankwut nin katoh kalon kanaɕ, ɕiki iinyikrën wal wi Našibaɕi abiiɔ pbuuranu. »

Yetu adook bawaap du Katoh Kaweek ki Našibaɕi (Maci 21.12-17; Markut 11.15-19; natenan ɕi Yowan 2.13-22)

⁴⁵ Yetu aneej wal mënɕ du *Katoh Kaweek ki Našibaɕi ašë jun pdook bawaap,

⁴⁶ aji na baka : « Našibaɕi aɕup ɕi Ulibra wi Uɕup wi nul aji : “Katoh naan kawo kañehanaani.”[✧] Kë an našë kakan *ka dko dmennaani di bakiiɕ!* »

Yetu ajukan du Katoh Kaweek ki Našibaɕi

⁴⁷ Unuur unjinti, Yetu aji jukan du *Katoh Kaweek ki Našibaɕi. Kë *baɕenjan baweek na *ba-jukan Bgah na baweek biki *bayuday bašë la pfiɔa,

⁴⁸ ašë wo baamme jibi bakdoli, ɕiki bañaan bti bawat ibaɕ atiinka bnuura.

✧ 19:46 Itayi 56.7. ✧ 19:46 Yeremiya 7.11.

20

Bayuday bahepar Yetu ñaañ anŕu'ulun pdo iko yi akdolun

(Maci 21.23-27; Markuŕ 11.27-33)

¹ Yetu awo unuur ulon ŕi pjukan du *Katoŕ Kaweek ki Naŕibaŕi abot aŕup *Uŕup Ulil Unuura, kē *baŕeŕan baweek na *bajukan Bgah baŕē wuj na bantohi

² ahepara aji : « ŕupun, mnhina mnhoŕ mi mi ikdolnuŕ iko yi ba? In ajakiin kē ihilan kado ya? »

³ Kē aŕē teem baka aji : « Nji kak dŕal kaheparan uko ulon. Naŕupaan,

⁴ in ayilun *Yowan pbattaar ba? Naŕibaŕi a kēme bañaan baka? »

⁵ Kē baŕē wo ŕi plaŕar ŕi ptoof pi baka aji : « Woli ŕteem aji Naŕibaŕi ayilulun, aheparun kaji, we ukaan kē ŕēnfiyaara?

⁶ Kē woli nji bañaan bayilulun, bañaan bti batapun mŕlaak, ŕiki bafiyaar aji awo *Naŕupar Naŕibaŕi. »

⁷ Bateem aji baamme anyilulun.

⁸ Yetu kē aŕē ji na baka : « Nji kak, mēnkŕupan na mnhina mnhoŕ mi nji kadolnuŕ iko yi. »

Uhoñ wi balemp biki Uwoorta

(Maci 21.33-46; Markuŕ 12.1-12)

⁹ Wi wi Yetu aŕaan ahoñ na bañaan aji : « Ñiinŕ alon abi teŕi uwoorta wi mnko manjaan mandolna ubiñu, aŕē wul wa bañaan balon pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, aŕē ya bayaaŕ bi awo i kaya kajon.

10 Wal wi umar ubanuŋ, kē ašë yil nalemparul alon du baka pa bawula kafah ki nul ; kē bašë koba, adook kē akak iñen ijinŋ.

11 Kē ñiinŋ ajug uŋeeh akak ayil nalemparul alon ; kē bakak akob uŋ mēntan, akowandëna, ašë dooka kē akak iñen ijinŋ.

12 Kē akak ayil nawajanŋen ; kē bakoba añaakan afëla bdiŋ.

13 « Kē ajug uŋeeh ašë ji wal mēnt: “Dbaa do do hum ba? Dyil da abuk naan i nŋaluŋ maakan, ulome ul, baya kakali'a.”

14 Wi bañaanŋ biki awuluŋ uwoorta bawinuŋ abuk ñiinŋ uŋ ašë šal aji : “I akdukiinŋ na iko yi ašin ; nawulan ŋfiŋa, ŋyeenkna phiiŋ.”

15 Kē hënk di bamobuluŋ apul pulan apënan du uwoorta ašë fiŋa. We wi ajug uŋeeh akeeri bi kado bañaanŋ mēntŋ?

16 Aluŋ kabi kafinŋ baka kawul uwoorta bañaanŋ balon. »

Wi bañaanŋ batiinkuŋ uko waŋ ašë ji : « Našibaŋi aankdinan nin uko waŋ uwo! »

17 Wi wi Yetu ašaanŋ ajaban baka kēš ašë ji na baka : « Natenan uko wi bapiiŋuŋ ŋi Ulibra wi Našibaŋi :

*“Pnduba pi baniw bapokuŋ,
pakakuŋ amëban katoh.”*✧

We wi uko umpiiŋuŋ wi ukdiimanuŋ:

18 ñaanŋ ankjotuŋ ŋi pnduba mēntŋ akita, kē ñaanŋ i pakjotnuŋ, panantëla. »

✧ 20:17 Kañaam 118.22.

19 *Bajukan Bgah na *baŕeŕan baweek bayikrën wal mënŕ, na manjoonan kë bukal bakaanŕ kë ahoñ haŕ. Bala wal mënŕ pmoba, aŕë ŕi bañaanŕ.

Pluk Fetar daaŕa

(Maci 22.15-22; Markut 12.13-17)

20 *Bajukan Bgah na *baŕeŕan baweek bamena wal mënŕ aŕë yil bañaanŕ balonŕ bandaaruŕ aji bawo baŕool bado katen me Yetu ajuŕ ŕi uŕup ulonŕ, kahilna kamoba, kañooŕ du pŕih pi nantuŕa naromeŕ.

21 Wi wi baŕaanŕ aji na a : « Najukan, ŕme kë iji kŕup kabot kajukan bnuura, abot awo iinji kpaŕŕŕ, na manjoonan, bgah bi Naŕibaŕi bi bi ijaanŕ kjukan.

22 Nwo i kaluk Fetar* naŕih najeenkal daaŕa, këme ŕenwo kaluka da? »

23 Kë Yetu ammeenŕ ŕŕal ŕi kalagare ŕi baka aŕë ji :

24 « Nadiimanaan pataka. Kaara di in na katim ki in iwoonŕ ŕi pa? » Kë bateem aji : «*Fetar a. »

25 Kë aŕë ji na baka wal mënŕ: « Nakeerin nakakan Fetar uko unwoonŕ wi Fetar, naŕë nakakan Naŕibaŕi uko unwoonŕ wi Naŕibaŕi. »

26 Kë baanhinan amob Yetu ŕi ŕŕup ŕi aŕupuŕ ŕi kadun ki bañaanŕ, bañoŕar jibi ateemuŕ, aŕë yomp.

Pnaŕa ŕi pkeŕ

(Maci 22.23-33; Markut 12.18-27)

27 *Baŕaduk balonŕ babi aňog ŕi Yetu, bukal bajaanŕ baji pnaŕa ŕi pkeŕ paanwoo, bahepara aji :

28 « Najukan, *Moyit apiit pa un aji : “Woli ñaanŕ aka abuk aŕin anniimuŕ aŕë keŕ bë aanduk napoŕ,

---

* 20:22 Fetar awoonŕ naŕih najeenkal.

ayeenkan ahar abuk aşin mēnt̄ ahilna abukara bapoṭ.”

²⁹ Ubi ka biint̄ paaj na aloṅ banṭaarun̄. Nateek aniiim ñaaṭ aşē waanā bē aambuki.

³⁰ Natēbanṭēn̄ kē ayeenk̄ ñaaṭ akeṭ̄ kak bē aambuki,

³¹ nawajanṭēn̄ kak kē ayeenk̄ ñaaṭ akak akeṭ̄ bē aambuki. Kē biint̄ paaj na aloṅ bukuṅ bti bado haṅ, akeṭ̄ bē baanduk napoṭ.

³² Kē ñaaṭ akak abaañṣaan̄ aneem.

³³ Kē hēnkuṅ woli bañaan̄ baluṅ anaṭā ṭi pkeṭ̄, in akwoon̄ ayin̄ ñaaṭ mēnt̄, wi bukal̄ paaj na aloṅ bti baniimuluṅ? »

³⁴ Kē Yetū aşē ji na baka : « Biint̄ na baaṭ biki umundu wi baji baniimar ;

³⁵ kē biki Naṣibaṭī aklun̄ kaji kē baṭaan̄ na pnaṭā ṭi pkeṭ̄ kabot kawo ṭi ubida unkm̄biin̄, baankak aluṅ kado kaniimar wal mēnt̄.

³⁶ Hēnk̄ di di bawoon̄ kak baankak akeṭ̄, banaam na ṅwanjuṭ abot awo babuk Naṣibaṭī, wi banaṭīin̄ ṭi pkeṭ̄.

³⁷ Kē Moyit̄ aṭup̄ bnuura aji bañaan̄ baluṅ kanaṭā ṭi pkeṭ̄. Ṭi dko di Ulibra wi Naṣibaṭī dankṭīiniyaanun̄ uko wi bgof bankyikuṅ, adu Ajugun̄ aji, “Naṣibaṭī i *Abraham, i *Itaak, na i Yakob.” »

³⁸ Yetū akak aji « Naṣibaṭī awo i bañaan̄ bajeb, aanwo i banketun̄, ṭiki biint̄ bawajanṭ̄ bukuṅ bti bawo bajeb pa ul. »

³⁹ *Bajukan Bgah baloṅ bajeb bṭup̄ wal mēnt̄ aşē ji na a : « Najukan, iṭiini bnuura. »

⁴⁰ Kē baankak aṅoom phepara uko uloṅ.

*Krittü awo Abuk Dayiṭ abot awo Ajug Dayiṭ
(Maci 22.41-46; Markut 12.35-37)*

41 Yetu aji kak na baka : « Hum di di ñaan ahilanuṅ kaji *Krittü awo *Abuk Dayiṭ?

42 Dayiṭ ṭi uleeful aṭup ṭi uko wi Krittü ṭi Ulibra wi pñaamarèn aji :

“Naṣibaṭi Ajugun aji na Ajugun :

Ṭoon ṭi kañen naan kadeenu

43 *te ndoo ndo baṣooradu,
ido kapafna baka ihoṭ.”*☆

44 Dayiṭ aji du'a kaji “Ajugun” hum di di Krittü ahinanuṅ keeri kawo abuk Dayiṭ? »

*Nalipariin bajukan Bgah
(Maci 23.1,5-7,14; Markut 12.37-40)*

45 Jibi bañaan bawoon ṭi ptiinka, kè Yetu aṣè ji na baṭaṣarul :

46 « Nalipariin *bajukan Bgah banjaan baṅal pñaay na imiṣa iyul, kaṅal banohntèn baka ṭi dko di bañaan, kaṅal pṭo kadun ṭi itoh iñehanaani, na ṭi iṭij inuura ṭi nṣettu.

47 Baji bade bka bti bi baaṭ bayoṭ, kadaan kajon ṭi pñehan Naṣibaṭi pa pwinana. Naṣibaṭi aluṅ kakob baka kakob kandèmnuṅ maakan! »

21

*Uṭen wi ñaaṭ nayoṭ najuuk
(Markut 12.41-44)*

1 Yetu akat kèṣ aṣè win bayok kè bakwat itaka du dko di bajaan bawatna itaka ṭi *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi.

☆ 20:43 Kañaam 110.1.

² Abot awin ñaaṭ nayoṭ alon najuuk kë aṭu da ktaka ktëb ṭañ.

³ Kë aṣë ji : « Na manjoonan, dṭupan, ñaaṭ nayoṭ najuuk i awul apelan bañaan bti.

⁴ Banwulun bukuṅ bti bawul itaka yi bawoon baannuma, kë ul ṭi bwaan bi nul aṣë wul itaka bti yi anumiin pa pde. »

*Iko inkyuujun kë uba umundu uñogi
(Maci 24.1-2; Markut 13.1-2)*

⁵ Jibi bañaan balon bawoon ṭi pmaṭ *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi aji kanuura, kul na induba inuura inniwnun ka, na iko inuura yi bajaan baṭen pa pñegna ka, kë aṣë ji :

⁶ « Iko yi naktenun yun, ṅnuur ṅaluṅ kabi, kë nin plaak paankduka kapaf ṭi ptëṅ pa : iko mënṭ bti ijot. »

⁷ Kë baṣë hepara aji : « Najukan, lum di di uko waṅ ukwoon, kë we ukyuujun un kë uko waṅ uban ṭi pbi? »

⁸ Yetu kë ateen baka aji : « Nawutan kadinan baguuran, bañaan baṭum balun kabi na katim ki naan, kaji bawoon *Krittu kabot kaji unuur wi nul uñogi! Nawutan kaṭaṣ baka.

⁹ Woli nalun atiink ṅgut na pgarandër, nawutan kalënk. Iko mënṭ iwo yi kawo ji umundu ubi udo kaba. Kë umundu uṣë wo uunwo kaba wal mënṭ, »

¹⁰ Aji na baka wal mënṭ: « Uṭaak unaṭa ugut na uṭaak ulon, pṣih pagut na plon.

¹¹ Mboṣ manṣinṭar maakan, mmaak mwuṭaan na ubon ṅawo ṭi ṅmban ṅlon, iko iyibanaan iwo, iko inkwoonun baṭi iwinana.

12 « Kë ji iko yan bti ibi ido kadolana, bamoban kahajanan, kañootan *uruha du itoh iñehanaani, kawatan ukalabuş, kañootan uruha du kadun ki başih na bantunja tiki nafiyaarën.

13 Iko yan bti ikdolun naçup baka uko wi nameen ti nji.

14 Nameen kë naannuma pla uko wi nakyaan kaçup kayenanaan nleefan :

15 dlun kawulan uçup untunja wi başooradan bakwoon baankhil ppok këme kalaç.

16 Başinan na baninan, babuk başinan, bayitan na banohan, badoo lun kakeeşaaaran, bafin batum ti an.

17 Bañaan bti başooran tiki nafiyaarën.

18 Kë bkow nin baanklun kade'u.

19 Natamaan maakan, hënk di naklun kakaana ubida wi manjoonan.

Utoka Yerutalem

(Maci 24.15-22; Markut 13.14-20)

20 « Woli nalun awin kë bangoli bafuoy Yerutalem, nameen kë daban ti ptokana.

21 Banwoon ti utaak wi *Yuda wal mënç bañin bamena du inkun iweek, banwoon ti Yerutalem meeç bañin bapën, banwoon du njeeh wal mënç bawutan kaneej ubeeka,

22 tiki nnuur mënç nawo ni Naşibañi akkobun bañaan biki nul banjubanulun, nnuur ni iko impiñaniñ bti ikdolaniñ.

23 Nnuur mënç, bañ bankwoon na iyiñ, na bankbootanun bawuñan! Pjuuk pweek pawo ti utaak wi, udeeb wi Naşibañi ubot uwala ti bañaan.

24 Bafiŋ baka na ikej, kamob baka kaya katuh du ŋtaak bti, banwoonŋ baamme Naŋibaŋi baluŋ kapoŋ Yerutalem katok tokan da te wi ŋwal ŋi baka ŋakbaanŋ.

*Yetu aŋup jibi Abuk Ņiintŋ akluŋ kabi ŋi umundu
(Maci 24.29-31; Markuŋ 13.24-27)*

25 « Iko inkyuujunŋ kē *Abuk Ņiintŋ abi iwinana ŋi unuur, ŋi pli, na ŋi ŋjah. Kē ŋi mboŋ, baŋaanŋ baluŋ kahaajala, kayewla phomp pi bdēk na pi ŋmaaronŋ.

26 Baŋaanŋ baluŋ kakeŋ palēnk, wi bakŋaluŋ iko inkluŋ kajotna umundu wi baŋaanŋ bafētuŋ, iko yi baŋi iluŋ kaŋiŋar.

27 Wal mēntŋ wi wi bakwinuŋ Abuk Ņiintŋ awuj na mnhina na mndēm mnweek ŋi kanfēluŋ.

28 Woli iko mēntŋ ijun pwinana, nahet kakat kēs, ŋiki mbuur mi nan maññogi. »

*Uhoñ wi bjaak
(Maci 24.32-35; Markuŋ 13.28-32)*

29 Yetu akak ahoñ na baka aji : « Natenan bjaak na mnko bti.

30 Woli manjuna jun pŋeeñ, naji wonŋi naten ma nabi me me kē pti paññogi.

31 Kē hēnk woli naluŋ awin iko yaŋ kē ibani, nameen kē *Pŋih pi Naŋibaŋi paban ŋi pbi.

32 Na manjoonan, dŋupan, kawuunŋ ki kaankŋtēp bē iko mēntŋ bti iinwinanaa.

33 Baŋi na mboŋ ŋaba, kē ŋŋup ŋi naan ŋaŋē wo ŋaankba. »

*Nawoon bten
(Maci 24.36-51; Markuŋ 13.33-37)*

34 Yetu akak aji : « Nalipariin, nakwut ŋhaaŋ ŋi nan ŋaduka ŋi unoh uweek, na ukuj, na manŋaaf

mi umundu, nado kaṭi unuur mēnt ukur kur ujtōni'an

³⁵ ji bridiya, ṭiki unuur mēnt uban ṭi bañaan bti biki umundu.

³⁶ Nawoon bten keeri, nado kañehan Naṣibaṭi wal undoli, nahilna nabuur ṭi iko inwoon yi pbi bti, nabot nahilna nanaṭ ṭi kadun ki *Abuk Ñiint, »

Nnuur ḡbaañsaani ḡi Yetu

³⁷ Na pnak, Yetu aji wo du *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi kajukan, na utejan aṣe ya kafēr du pnkuṅ pi bajaan bado « Pnkuṅ pi Mnoliwera. »

³⁸ Wal wi nfa mambanan ban, bañaan bti kaṣe bi du Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi pa ptiinka.

22

Baṭejan baweek na bajukan Bgah batiinkar pa pfiṅ Yetu

(Maci 26.1-5,14-16; Markuṭ 14.1-2,10-11)

¹ Ufettu wi ipoom indaṭ wi bajaan bado *Ufettu wi Mbuur uñog wal mēnt.

² *Baṭejan baweek na *bajukan Bgah baṅal pfiṅ Yetu, aṣe ṭi uko wi bañaan bakbiin kado, ukaan ke bakla jibi bakdoli kadoo kafija.

³ Ke uṣal wi *Tatana uṣe neej ṭi Yudaṭ, i bajaan bado Itkariyot, anwoon alon ṭi *banjañan iñeen na batēb.

⁴ Aya du baṭejan baweek na baweek biki bangoli bayen *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi, atiinkar na baka jibi akwuli baka Yetu.

⁵ Balilan fuṭ aṣe dinan pwula itaka.

⁶ Kë ul, ašë la wal wi akwuluŋ baka'a, bë pntuk pi bañaan paankmaar.

Yetu abomandër na banjañan pa ufettu wi Mnjeeh (Maci 26.17-25; Markut 14.12-21; natenan ƚi Yowan 13.21-30)

⁷ ƚi wal wi *ufettu wi ipoom indaƚ, unuur wi bajaan bafin ŋkaneel pteñanaan *ufettu wi mnjeeh ubani.

⁸ Kë Yetu ašë yil Timon ƚiyeer na *Yowan aji na baka : « Nayaan najuŋ un kañah ki ufettu. »

⁹ Kë bašë hepar a aji : « ƚuŋ di di inaluŋ njuŋnu ka? »

¹⁰ Kë ašë teem baka aji : « Natenan, woli naneej ƚi ubeeka, nayit na ñiinƚ alon ankuŋiin pdunk pi meel. Naƚašana, du katoŋ ki akyaan kaneej,

¹¹ naji na ajug katoŋ : “Najukan aji : ƚuŋ di meet di akdeenun pde pi ufettu na baƚašarul dawoon?”

¹² Ayuujan du bko duuƚ, meet dhaan danwoon na iko yi naknumiin bti. Dul di di nakyaan kabomanun ŋhilna ŋde pde pi ufettu. »

¹³ Kë bayaa, aya awin iko bti jibi Yetu ajakuŋ na baka, ašë juŋ pde.

Kañah kabaañsaani (Maci 26.20,26-29; Markut 14.17,22-25; 1 Korint 11.23-26)

¹⁴ Wi wal wi pde ubanuŋ, kë Yetu ašë ƚo ƚi umeeša na *banjañanul.

¹⁵ Wi wi ašaan aji na baka : « Dŋal maakan kade pde pi ufettu* wi na an ji ndo kaneej ƚi mnhaj.

---

* 22:15 Pde mēnt paji palešan wal wi Našibaƚi abuuranuŋ bayuday pjuuk du Ejiptu.

16 Dɔɔpan, mɛnkak ade pa te wal wi uko wi pde pi pakɛɛjanuŋ ukdolaniin du *Pɛɛih pi Naɛɛibaɛi. »

17 Ajeɛ pnkalame plon, abeeb Naɛɛibaɛi aɛɛ ji : « Nayeenkan pa, nafaɛɛiir ;

18 dɔɔpan, mɛnkak adaan poot te wal wi *Pɛɛih pi Naɛɛibaɛi pakbiin. »

19 Wi abaan, aɛɛ jeɛ kapoom, abeeb Naɛɛibaɛi, akitɛɛ ka awul baka aɛɛ ji : « Uleef naan wi wi, unwulaniin pa an. Naluŋiin nado kado hɛnk, uwo mnleɛan mi naan. »

20 Wi babaan pde, akak ado han na pnkalame aji : « Poot pi pawoon pɛnaak pi naan pantuluŋ pa an, pi Naɛɛibaɛi aɛɛjananaanuŋ bhonɛar bhalu. »

*Yetu aɛɛup aji alon ɛi banjaɛnanul akwaapulun
(Maci 26.21-25; Markuɛ 14.18-21)*

21 « Natenan, ɛnaan anwoon i kawaapɛn aɛo na nji ɛi umeeɛa wi.

22 Na manjoonan, *Abuk ɛniinɛ awo kakeɛ jibi Naɛɛibaɛi ajakuŋ, kɛ ɛnaan anɛaan awaapa aɛɛ wuɛan!
»

23 Wal mɛnɛɛ, kɛ *banjaɛnan baɛɛ wo ɛi pla ɛnaan ahon ɛi baka akdoluŋ uko wan.

*In awoonuŋ naweeɛk?
(Maci 20.24-28; 19.28; Markuɛ 10.41-45)*

24 Blaɛar bapɛn ɛi *banjaɛnan kɛ banɛal kame i bahilanuŋ kaɛi awoonuŋ naweeɛk ɛi baka.

25 Kɛ Yetu aɛɛ ji na baka : « Baɛɛih biki nɛtaak baɛi banotna biki baɛɛihuŋ, kɛ banɛihuŋ bado kɛ baɛi badu baka “bado bnuura”

26 Kë uşë paţ pa an, anwoonuŋ naweek  i an awo kaţep  ep kawo ji anwoonuŋ nampo i, k  ankwulun  uworda awo kaţep  ep kawo ji ankdoluŋ uko wi uworda ujakuŋ.

27 In ad mnuŋ ba? An oon  i umee a k me ankyi uluŋ pde? M n  an oon  i umee a a i? Nji k  n   wo  i p oofan, ji anklemparuŋ ba a an! »

*Uko wi Yetu ahoŋuŋ banja an
(Maci 19.28)*

28 « An nawo na nji wal wi nwoon  i mnhaj bti,

29 k  jibi Paapa awulnuŋ p ih, h nk di di nkaan awulan pa.

30 Naluŋ kade kabot kadaan na nji du p ih pi naan, kabot ka o  i i ij yi p ih, kaway   kntaali i een na kt b ki *Itrayel. »

*Yetu a up aji Fimoŋ Piyeer aluŋ kapok pme'a
(Maci 26.31-35; Marku  14.27-31; natenan  i Yowan 13.36-38)*

31 K  Yetu akak aji : « Fimoŋ, Fimoŋ, *Tatana a ehan pa phil ka in   in anan ji  deey  i kaje .

32 K  nji, n    ehan Na iba i pa iwi, ihilna ina  iliint  i pfiyaar. Woli iluŋ akak  i nji, kt n  n bat n u. »

33 K  Fimoŋ Piyeer a   ji na a : « Ajugun, woli uwo pya ukalabu  k me woli udoo wo pke  na iwi, nji wi. »

34 K  Yetu aji na a : « Fimoŋ Piyeer, d upu, ji uguk udo kahaan n a di, ipok pme'en  ya    wajant . »

Umboo u, uma  na kej

35 K  Yetu a   hepar *banja an aji : « Wi mbiin ayilan b  naan ij nin umboo u, nin uma , nin

işapaat, nawaan uko ulon i? » Kë bateem aji : « Nin ukoolan. »

³⁶ Wi wi aşaan aji na baka : « Kë hênkuñ, ankaan umbootu awo kajej wa, na ankaan umañ, kë anwoon aanka kej, awo kawaap umanta wi nul, kanug ka.

³⁷ Dtupan, uko wi Ulibra wi Naşibaţi utupun uwo kadolana ti nji : “Baţu'a na bado buţaan.” »

³⁸ Baţaşarul bajaka wal mënţ: « Ajugun, ikej itëb yii yi. » Kë ateem baka aji : « Ukëşi. »

*Yetu añehan Naşibaţi du pnkuñ pi mnoliwera
(Maci 26.36-46; Marku 14.32-42)*

³⁹ Yetu apën aya du Pnkuñ pi Mnoliwera jibi ajonun kado. Baţaşarul kë baya na a.

⁴⁰ Wi abanun du dko mënţ aşë ji na baka : « Nadoon kañehan Naşibaţi nawutna kajot ti kaguuru. »

⁴¹ Wi wi aşaan aduk baka btiişu aşë nup añehan Naşibaţi

⁴² aji : « Paap, woli injali, klowanaan mnhaj mi. Kë mënţ unjal wi naan uşaan awo kadolana, wi nu wa. »

⁴³ [Wal mënţ, kë *uwanjut wi Naşibaţi ulon uşë pën ti kadunul pa ptëñţëna.

⁴⁴ Yetu ahaajala maakan, aşë ñehan Naşibaţi maakan. Uyikaj wi nul udoo kak ji pñaaak ajat.]

⁴⁵ Wi Yetu añehanun Naşibaţi aba, aşë naţa, akak du baţaşarul, aţenk baka kë bakñoyënt, banoor maakan ţiki bajooţani.

⁴⁶ Kë aşë ji na baka : « we ukaan kë nakñoyënt ba? Nanaţiin nañehan Naşibaţi, nawutna kajot ti kaguuru. »

Bamob Yetu
(Maci 26.47-56; Markut 14.43-49; natenan ti Yowan 18.3-11)

⁴⁷ Yetu ahum kaŋiini, kē pntuk pi bañaan paşē wuj. Yudaŋ, alon ti *banjañan iñeen na batēb kē awo ti kadun ki baka. Abi aňog Yetu pa pmooka.

⁴⁸ Kē Yetu aşē ji na a : « Yudaŋ, imook mook *Abuk Ñiint kawulna'a! »

⁴⁹ Wi banwoon na Yetu bawinun uko unkbo-mandērun aşē ji na a : « Ajugun, ŋtib baka na ikej? »

⁵⁰ Kē alon ti baka apēnan kej atib afal kabaŋ kadeenu ki nalempar *naşih i baŋenjan.

⁵¹ Kē Yetu aşē ŋiini na baka aji : « Naŋañaan. » Wi wi aşaan aban kabaŋ ki ñiint un ajeban ka.

⁵² Yetu aŋiini wal mēnt na *baŋenjan baweek, na baweek biki bayen *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi na bantohi bambiin pmoba aji : « Dwo nado buŋaan i, kē nado bi pmobēn na ikej na induk?

⁵³ Dji kawo na an ŋnuur bti du Katoh ki Naşibaŋi, kē naando na pmobēn. Kē wal wi uşē wo wi nan, wi bañaan biki utejan bajaan banaŋa. »

Fimon Piyeer apok aji aamme Yetu
(Maci 26.57-58,69-75; Markut 14.53-54,66-72; natenan ti Yowan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Bamob Yetu wal mēnt aşē ñooŋa aneejan du katoh ki *naşih i baŋenjan. Fimon Piyeer kē aşē low du kafēŋ aŋaŋa.

⁵⁵ Batehan bdoo ti ptoof pi blay kē bañaan baŋo afooy ba atēma, kē Fimon Piyeer akak aŋo da.

⁵⁶ Ñaaŋ nalemp alon awina kē aŋo aňog bdoo ; kē aşē tena bnuura aşē ji : « Ñiint i kak awo na a! »

57 Kë Fimonj Piyeer ašë laŋa aji : « Ñaaŋu, mēmme'a »

58 Baŋo btiišu, kē ñiintŋ alon akak awina, aji : « Iwi kak iwo alon ŋi baka! »

Kë Fimonj Piyeer ateema aji : « A-a, mēnwō na baka. »

59 Baŋo uko ji uwoori, kē alon akak aŋup aji : « Natenan, manjoonan ma, ñiintŋ i awo na a, adoo wo i *Galilay. »

60 Kë Fimonj Piyeer ateem aji : « Iwi, mēmme uko wi ikjakuŋ. » ŋi dko mēntŋ, wi akŋiiniinŋ, kē uguk ušë haan.

61 Kë Ajugun ašë kok aten Fimonj Piyeer. Wi wi ašaan aleş uŋup wi Ajugun abiinŋ aŋupa : « Fimonj Piyeer, dŋupu, ji uguk udo kahaan nŋa di, ipok pme'ēn nŋaaš nŋwajanŋ. »

62 Wi wi Fimonj Piyeer ašaan apēn bdig, awooni maakan.

*Bakob Yetu abot akara
(Maci 26.67-68; Markut 14.65)*

63 Bankyenŋuŋ Yetu bawo ŋi pbeŋa, abot akoba.

64 Baji bawuna kēš kašë hepara kaji : « In ako-biinŋ? Iwi *Naŋupar Našibaŋi, ŋupan ñaanŋ ankobiinŋ! »

65 Bakak akara, ikar itum ilon kak.

Bañooŋ Yetu uruha wi bayuday

66 Wi unuur ujintŋuŋ, bantohi *bayuday, *baŋeŋan baweek na *bajukan Bgah kē bašë yitiir. Bado kē baŋij Yetu ŋi kadun ki baka,

67 ašë ji na a : « Woli iwo Krittu, kŋupun. »

Kë ateem baka aji : « Woli dŋupan, naankfiyaar,

68 kē woli dheparan uko ulonŋ, naankteemēn.

69 Kë hēnkuŋ *Abuk Ñiintŋ ašë ŋo du kañen kadeenu ki Našibaŋi anhiniinŋ iko bti! »

⁷⁰ Wal mēnt, kē bukal bti bašë ji : « Iwoonj Abuk Našibaṭi keeri? »

Kē atēem baka aji : « Naṭupi, dwo a. »

⁷¹ Kē bašë ji : « Nkāk anuma alonj aṭupun i? Un ṭi ibaṭun nṭiinkna wa ṭi mntumul! »

23

Bañooṭ Yetu du Pilat

(Maci 27.1-2,11-14; Markuṭ 15.1-5; natenan ṭi Yowan 18.28-38)

¹ Wi wi bañaan bti banṭoon *uruha wi *bayuday bašaan anaṭa, añoṭ Yetu du kadun ki *Pilat.

² Bajun pṭapara aji : « Nṭenk ñiint i kē awo ṭi pyewlën bañaan biki utaak ; aji ji na baka bawut pluk *Tetar naših najeenkal daaša, abot aji ul ṭi uleeful awoonj *Krittu, naših. »

³ Kē Pilat ašë hepar Yetu aji : « Iwi, iwoonj naših i bayuday i? » Kē Yetu ateema aji : « Iwi, Ijakun han. »

⁴ Kē Pilat ašë ji na *baṭeṇan baweeṭ, na pntuk pi bañaan: « Mēnwin uko ulonj unṭkaan nji ñiint i aduknaanaa. »

⁵ Kē bašë taman maakan aji na a : Awuuk bañaan bapataṭa na pjukan pi nul, ajunna du *Galilay, aṭēpna Yuda, ašë bi hēnkuṭ te ṭi.

⁶ Wi Pilat atiinkunj uko waṅ ašë hepar aji : « Ñiint i awo i Galilay i? »

⁷ Kē wi ameen kē awo i utaak wi *Herod ašihun, kē ašë do kē bañoṭa Herod anwoonj ṭi Yerutalem ṭun nṭuur mēnṭan nṭun.

Bañooṭ Yetu du kadun ki Herod

⁸ Wi *Herod awinun Yetu ašë lilan maakan, aŋal undiimaan pwin Yetu, ŋiki atiink kë baktiiniyaan iko yi adolon, abot aŋal kawina ado mlagre mlon.

⁹ Herod awo ŋi phepar Yetu iko itum, kë apok pteema.

¹⁰ Wal mënŋ kë *baŋeŋan baweek na *bajukan Bgah bašë huuran iko yi baktaparulun.

¹¹ Wi wi Herod na bangoli biki nul bajunun pben Yetu akowandëna, ašë woharëna kamiša ki naših. Bakakana du Pilat.

¹² Herod na *Pilat bambiin ašoorad, kë bakak unuur mënŋ banoh.

Bañaaŋ baji na Pilat awutan Barabaat

¹³ *Pilat ado kë badu *baŋeŋan baweek, baweek biki *bayuday na bañaaŋ bti,

¹⁴ ašë ji na baka : « Naŋijën ñiinŋ i, aji awo ŋi pyewlën utaak, kë nhepara ŋi kadunan, awo mënwin nin uko ulon ŋi iko yi nataparulun.

¹⁵ *Herod kak aanwin nin uko ulon wi adoon, wi akakanun nja a. Nawini, ñiinŋ i aando do nin uko ulon unkëšun akeŋ.

¹⁶ Ddo bakoba bašë bawutana. »

¹⁷ [Ufettu undoli *Pilat aji wo i pwutan pa baka nakalabuš alon.]

¹⁸ Kë bašë huuran bukal bti aji afin Yetu ašë wutan Barabaat!

¹⁹ Barabaat awo wal mënŋ ukalabuš ŋiki ayewlën ubeeka abot afin ñaaŋ.

²⁰ Kë Pilat anŋalun pwutan Yetu akak aŋiini na baka.

²¹ Kë bakhuuranaara huuran aji : « Paŋana! Paŋana! »

22 Kë akak aṭiini na baka uyaaş uwajantën aji : « we wi ñiint i adolon uwuṭaan ba? Mënwin nin uko ulon unkëşun bafiņa, ddo bakoba kaşë kawutana. »

23 Kë bukal başë huuranaara huuran maakan ahepar bapaņa, kë pņaat paktëma dëm

24 te kë Pilat adoo dinan baka uko wi baheparun.

25 Awutan ñiint i bakheparulun, i bawatun ukal-abuş ṭiki ayewlën utaak abot afiņ ñaan. Wi wi aşaan awutar baka Yetu badola uko wi banalun.

Yetu awo ṭi bgah bi mnhaj

26 Wi bakyaan na Yetu, bamob ñiint alon i katim ki Fimon, i ubeeka wi Kuren anwooni uṭeeh, aṭu'a pkuņa krut ṭi kafet ki Yetu.

27 Pntuk pweek paṭaşa, na baat balon bankunjiin iñen abot aṭëga.

28 Kë Yetu aşë kok aji na baka : « An baat biki Yerutaalem, nawutan kawooni pa nji! Nadoon kawooni pa nlefan na babukan!

29 Nnuur nabi ni baklun kado kaji : “Banu-randëni, baat banwoon baanhil pbuk, na iyiņ inwoon iimbuki, na mnwil manwoon maambootani!”

30 Wal mënt bañaan bado kaji na inkun iweek ijotna baka, kaji na inkun impoṭi imoy baka!✧

31 Woli bado bmul bñow hën, hum di di baklun kado na bkay*? »

32 Baṭij kak bado buṭaan batëb pa pya kafin na Yetu.

Yetu apaņanaa

✧ 23:30 Hotey 10.8. * 23:31 Başal aji Yetu awoon bmul bñow, kë banwoon ṭi pjuban bawoon bmul bkay.

33 Wi babanuŋ du dko di bajaan bado « Kaheem ki bkwow » ašë paŋ Yetu da, ul na bado buŋaan batëb bukuŋ, alon ŋi kañenul kadeenu, alon ŋi kamayu.

34 [Kë Yetu ašë ji : « Paap, miirën baka : baamme uko wi bakdolun. » Bangoli bafaashiir imiŋa yi nul wi badolun kanun na mnlaak katenna uko wi andoli akyitanaanun.]

Baben Yetu abot akara wi awoon ŋi krut

35 Bañaan babi anaŋ bten. Kë baweeek biki baka, bašë beŋa aji : « Abuuran balon, abuuraan uleeful, woli awo *Krittu i Naŋibaŋi adatuŋ! »

36 Bangoli kak babena : baji bañoga kawula poot ptaaktaan,

37 kašë ji na a : « Woli iwo naŋih i *bayuday, buuraan uleefu! »

38 Bapiit ŋi bkwowul duuŋ ŋi krut aji : « I, AWOON NAŋIH I BAYUDAY. »

39 Alon ŋi bado buŋaan i bapanun ŋi krut awo ŋi pkar Yetu aji na a : « Inwo Krittu i? Buuraan uleefu ikuŋ ibuuranun. »

40 Kë natëbantën ašë noman na atëntul un aji na a : « Iindo ji kŋi Naŋibaŋi, te bawo ŋi pdolu uko unnaamuŋ na wi bakdolulun! »

41 Uliŋ liŋ pa un, nwo ŋi pluk buŋaan bi ndolon ; kë ul ašë wo aando nin buŋaan blon. »

42 Wi wi aŋaŋ aji : « Yetu, luŋi ileŋën, woli ilun abi na pŋih pi nu. »

43 Kë Yetu ašë teema aji : « Na manjoonan, dŋupu, nŋa di, iwo na nji du baŋi. »

Pkeŋ pi Yetu

(Maci 27.45-56; Markut 15.33-41; natenan ŋi Yowan 19.28-30)

44-45 Ƨi udiin unuur, unuur umara mara awunana, k  bd m bawala Ƨi umundu bti, ado Ƨwoori ƧwajanƧ. Wi wi blaaƚ bk m maakan banjaan baneenan baƚaan ƧneeƧ du *dko dyimanaan maakan di Katoh KaweeƧ ki NaƧibaƧi batowiin Ƨi Ƨtoof.

46 K  Yetu aƧ  do Ƨdiim Ƨweek aƧi : « Paap, dkakan uhaaƧ wi naan Ƨi iƚen yi nu. » Wi ajakuƧ haƧ, aƧ  j mƧa.

47 NaƧih i bangoli iƚeen-week baromeƧ awin uko unƧ ƧuƧ aƧ  d man NaƧibaƧi aƧi : « Na manjoonan, ƚiint   awo naƧool! »

48 Wi Baƚaan baƧum bambiin Ƨten bawinuƧ uko unƧ ƧuƧ, baƧiis, aƧ  kuƧa iƚen.

49 Banoh Yetu bti na baat Ƨangakand ranuƧ na a du *Galilay banaƧ alow aten.

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Markut 15.42-47; natenan Ƨi Yowan 19.38-42)

50-51 ƚiint alon i katim kawoon *Yotef, anwoon i ubeeka wi *bayuday wi bajaan bado Arimati, awo da wal m nt, awo ƚaan najoob bkow, naƧool. Awo Ƨi Ƨyoonk ubi wi ƧƧih Ƨi NaƧibaƧi. Awo Ƨi baƚaan banjaan baƧo kaway Ƨ du *uruha wi bayuday aƧ  wo aandinan Ƨi uko wi baway Ƨ bandukiin badi-nanuƧ abot ado.

52 Yotef aya du Pilat, ahepara puum Ƨi Yetu.

53 Awalan puum Ƨi kruƧ, abooƧan Ƨa na blaaƚ bi ifaal aƧ  neeƧan Ƨa Ƨi bh r blon bi bajipuƧ Ƨi kaban ki plaak, bh r bi bawoon baambaan kamoya nin ƚaan.

54 Unuur wi pbomandër wa, țiki *unuur wi pnoorfën wi bayuday uñogi.

55 Kë baat banwoonuj *Galilay na Yetu başë taş Yotef, baya, aten bhër, awin jibi babëkani puum.

56 Wi wi bakakuñ ubeeka pboman ukëra na ukëra ujuñ ulil pțëkëñ wi bayuday bajañ bakër ți puum. Ți *unuur wi pnoorfën wi bayuday, kë banoorfëni, țiki hënk di bgah bajakuñ.

24

Yetu anața ți pkeț

(Maci 28.1-10; Markut 16.1-8; natenan ți Yowan 20.1-10)

1 Na nfa kub, ți unuur unțașuj *unuur wi pnoorfën, baat baya du bhër, ațij ukëra wi babomanuj na ukëra ujuñ ulil pțëkëñ.

2 Bațënk kë plaak pweek maakan pandëtnuj plëman pi bhër kë pakëlanaa, awo ți kabañ.

3 Baneej, așë wo baantënk puum pi Yetu Ajugun da.

4 Bañoñar, baamme uko wi bakdoluñ, kë biinț batëb banwohariin imișa inknuuruñ bașë pën awinana ți kadun ki baka.

5 Balënk maakan, așë juț, kë biinț bukuñ bașë ji na baka : « Nabaa la we ñaañ najeb ți bankețuj ba?

6 [Aanwo ți, Nașibați anațana ți pkeț.] Naleșan uko wi abiiñ ajakan wi ahumuñ du *Galilay.

7 Ațiini na an aji *Abuk Ñiinț awo i kawulana du bado buțaan, kapañana ți kruț, kașë kanața ți pkeț unuur uwajantën. »

8 Kë bașë leș nșup Ți Yetu.

Banjañan bapok pfiyaar uko wi baaṭ baṭupun baka

⁹ Wi baaṭ bawoonun ḅhër, bakakalëṣ iko mënṭ bti *banjañan iñeen na alon na bandukiin bti.

¹⁰ Baaṭ mënṭ bawoon *Mariya i ubeeka wi Magdala, Yowana, na Mariya anin Yakob. Baaṭ bangakandërun na baka bakak aṭup wa banjañan ;

¹¹ kë bukal baṣë nun kë babura ṭupa ṭup, baanfiyaar baka.

¹² [Kë Timon Piyeer aṣë naṭa wal mënṭ aṭi te du ḅhër. Ajiñ aten, aṣë winaara ilaañ ṭaṅ, wi wi akakun katohul añaṅar ṭi uko unṭëpun.]

Baṭaṣar Yetu batëb bankyaan untanka wi Emayut (Markut 16.12-13)

¹³ Ṭi unuur mënṭan, baṭaṣar Yetu batëb baṭool pya untanka wi Emayut unlowiirun na Yerutalem uko ji ṅwoori ṅtëb ṅi poṣ.

¹⁴ Bawo ṭi pṭiiniyaan iko inṭëpun.

¹⁵ Wi bakṭiiniin, alaṭar, kë Yetu ṭi uleeful aṣë ñog baka agakandër na baka,

¹⁶ kë uko ulon uṣë neenan baka pyikrëna.

¹⁷ Yetu kë aṣë ji na baka : « we wi nabaan aṭiiniyaan hënk wi nakpoṣun ba? »

Kë banaṭ, ajooṭan.

¹⁸ Alon ṭi baka anwoon katim ki Kleyofat kë aṣë ṭiini na a aji : « Unaam iwoha aloolan, anwoon ṭi Yerutalem anwoon aamme uko unṭëpun ṭi ṅnuur ṅi! »

¹⁹ Kë atëem baka aji : « We ula ba? » Kë baji na a : « Uko wi Yetu i ubeeka wi *Nataret! Abi wo *Naṭupar Naṣibaṭi anhiniin, ṭi udo na uṭup ṭi kadun ki Naṣibaṭi na ki bañaan bti.

20 *Baŕeŕaŕan baweek biki nun, na baweek biki nun bawula k  baŕu'a pkeŕ, apana ŕi kruŕ.

21 Nŕi haŕ aŕi ul awoon i kabuuran *Itrayel, k  iko yaŕ bŕi iŕ  do h nkuŕ  nuur  wajaŕŕ  i iŕ pi.

22 Baat baloŕ banwoon na un, k  baŕ   noŕar nun maakan na manjoonan. Baya na nfa kub du bh r,

23 k  wi bawoon baanwin puum pi nul, aŕ  wuŕŕa. Bajakun aŕi  wanjuŕ  ado p n awinana ŕi kadun ki baka aŕi awo najeb.

24 Baloŕ ŕi un baya du bh r, aŕ nk k  bawo jibi baat baŕupuŕ baka ; k  ul, baŕ  wo baanwina! »

25 Wal m ntŕ k  Yetu aŕ  ji na baka : « An bawaan  ŕŕal, naji nanoom ŕi pfiyaar iko bŕi yi baŕupar Naŕibaŕi bajakuŕ!

26 *Krittu aanwo i lah kahaj h nk i, ji abi ado kaneej du mnd m? »

27 Wi wi aŕaan aŕunna ŕi uko wi *Moyit apiitun, aŕiiniyaan uko wi Baŕupar Naŕibaŕi bŕi, aŕ pna ŕi Ulibra wi Naŕibaŕi apiban baka uko wi baŕupuŕ ŕi a.

28 Wi baŕogun uf ŕ wi bawoon i pya, k  Yetu aŕ  awo ji  naŕ ankyaan na bgahul.

29 K  baŕ  dab ra aŕi na a : «  oon na un, unuur uyobi, utejan udobi ban ban. » K  aneej aŕo na baka.

30 Wi wi aŕaan aŕo ŕi umeeŕa na baka, ajej kapoom, abeeb Naŕibaŕi, aŕ  kit ŕ ka awul baka.

31 Wal m ntŕ k  k ŕ kaŕ  haabŕa na baka k  bayikr na, wi wi aŕaan ayon ŕi kadun ki baka.

32 K  baŕ  ŕiini bukal bukal aŕi : « N ntiink lah mnlilan ŕi iŕ bun i, wi akŕiiniin na un du bgah abot apibanun Ulibra wi Naŕibaŕi? »

33 Banaŕa ŕi dko m ntŕ akak Yerutalem. Baya ŕ nk da *banjaŕan iŕ en na aloŕ banwoyi da na bat ntŕ

baka,

³⁴ Kë baktiini aji : « Ajugun anaṭa ṭi pkeṭ na manjoonan, apën awinana ṭi kadun ki Fimonj! »

³⁵ Kë bukal başë kakalëş uko unṭëpun ṭi bgah na jibi bayikrënuṭ Yetu wal wi akitëşun kapoom.

*Yetu apën awinana ṭi kadun ki banjañan
(Maci 28.16-20; Markuṭ 16.14-18; natenan ṭi
Yowan 20.19-23; Ulemp wi Banjañan 1.6-8)*

³⁶ Bahum kaṭiini, kë Yetu ṭi uleeful aşë pën ṭi ptoof pi baka aji : « Bnuura bawo na an. »

³⁷ Balënk maakan, ṭiki başal aji bawin ujurte.

³⁸ Kë Yetu aşë ji na baka : « we ukaañ kë nayewlaa ba? We ukaañ kë nawo na nşal nṭëb ṭi iṭëb yi nan ba?

³⁹ Natenan iñen na ihoṭ yi naan : Nji a na manjoonan! Nabanaan, naten, ujurte uunji uka uleef utëṅ wi, upaṭ na nji, jibi nahılanuṭ kawin. »

⁴⁰ [Aṭiini hañ aşë diiman baka iñen na ihoṭ yi nul.]

⁴¹ Kë jibi bawoon ṭi mnlilan abot añañar, ukaañ kë baanhilan afiyaar, kë aşë hepar baka aji : « Nawo na uko ude ṭi i? »

⁴² Kë bawula uṭëb wi baṭoowuṭ.

⁴³ Ajej wa, ade ṭi kadun ki baka.

⁴⁴ Wi wi aşaan aji na baka : « Wi nhumuṭ na an, nṭup ni, ni ni nṭupanaṭ: Uko wi Ulibra wi Naşibaṭi ujakuṭ ṭi nji ṭi dko di *Moyit apiitun, na di *baṭupar Naşibaṭi bapiitun, na ṭi Iyeeh yi pñaamarën Naşibaṭi, iko mënṭ bti iwo yi kadolana. »

⁴⁵ Wal mënṭ kë aşë haabëş baka nşal bahilna bayikrën uṭup wi Ulibra wi Naşibaṭi.

⁴⁶ Aji na baka : « Uko wi bapiitun wii wi : *Krittu awo i kahaj, kabot kanaŋa ŋi pkeŋ unuur uwajanŋen.

⁴⁷ Bañaan bawo kaŋup ŋi katim ki nul ŋi bañaan biki nŋaak bti, kajunna ŋi Yerutalem, kaji na baka bawut pjuban, baŋelëŋ nŋbida, Naŋibaŋi ahilna amiir baka ipekadu.

⁴⁸ Nawo bamaar biki iko mënŋ bti.

⁴⁹ Kë nji ŋi uleef naan, nŋë luŋ kawulan uko wi Paapa ahonun. An, nadukiin ŋi ubeeka te wal wi naktumun na phina panwoonun baŋi. »

Yetu apaya baŋi

(Markut 16.19-20; natenan ŋi Ulemp wi Banjañan

1.9-11)

⁵⁰ Wi wi Yetu aŋaan aya na baŋaŋarul te ufëŋ wi Betani, aŋë tar inen, añehan Naŋibaŋi awul baka bnuura bi nul.

⁵¹ Wi akdolun haŋ, aŋë duk baka, adeenana du baŋi.

⁵² Bukal, kë baŋë dëmana, aŋë kak Yerutalem, atum na mnlilan.

⁵³ Baji babi duka duka kadëman Naŋibaŋi du ka-toh kaweeek ki nul.

Ulibra wi Naşibaṭi
New Testament and Shorter Old Testament in
Mankanya

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 30 Dec 2021

a40dd8c3-0687-5ed7-bd1a-ef16ae8e3b9c